

370.5
1946

425

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ ΚΟΙΝΟΤΗΣ

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΤΗΣ ΔΙΔΑΣΚΟΜΕΝΗΣ ΥΛΗΣ

Α) ΕΙΣ ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΠΛΗΡΩΝ
ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

Β) ΕΙΣ ΤΑ ΓΑΛΛΙΚΑ ΚΑΙ ΑΓΓΛΙΚΑ ΤΩΝ ΣΧΟΛΩΝ
ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ
ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ ΤΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ
1946

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ ΚΟΙΝΟΤΗΣ

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΤΗΣ ΔΙΔΑΣΚΟΜΕΝΗΣ ΥΛΗΣ ΕΝ ΤΟΙΣ ΔΙΑΦΟΡΟΙΣ
ΜΑΘΗΜΑΣΙ ΤΩΝ ΠΛΗΡΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ
ΑΡΡΕΝΩΝ ΚΑΙ ΘΗΛΕΩΝ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ

1946

ΜΕΡΟΣ Α΄.

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ἡ σύνταξις ἐνὸς Ἀναλυτικοῦ Προγράμματος διδασκίας ὕλης διὰ τὴν Δημοικὴν ἐν Αἰγύπτῳ Ἐκπαίδευσιν, προσηγορευμένην εἰς τὰς τοπικὰς συνθήκας καὶ τὰς ἐκ τούτων εἰδικὰς κατενθύνσεις καὶ ἐπιδιώξεις τῆς ἐν γένει ἐκπαιδεύσεως τῶν ἐνταῦθα Ἑλλήνων, καίεσιτι ἀπὸ πολλοῦ χρόνου ἀναγκαία.

Μολονόυ ἡ Δημοικὴ μας Ἐκπαίδευσιν εἰς τὴν βάσει τῆς εἶναι καὶ θὰ παραμείνῃ Ἑλληνικὴ, αἱ ἀπαιτήσεις ὅμως τῆς ἐνταῦθα ζωῆς ἐπιβάλλονν τὴν διδασκαλίαν καὶ πολλῶν ἄλλων γνώσεων, μεταξὺ τῶν ὁποίων σπουδαιοτάτην θέειν κατέχουν αἱ Ξένοι Γλώσσαι, καθόσοι ἡ γνώσις τούτων ἀποτελεῖ ἀπαραίτητον ἐφόδιον διὰ πάντα Αἰγυπτιώτην ὁμογενῆ.

Διὰ ταῦτα εἰς τὰ Σχολεῖά μας, τὰ ὁποῖα ἀκολουθοῦν τὸ ἐπίσημον Ἀναλυτικὸν Πρόγραμμα τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας τῆς Ἑλλάδος (τοῦ 1913), εἰσῆχθη καὶ ἡ διδασκαλία τριῶν Ξένων Γλωσσῶν (Γαλλικῆς, Ἀραβικῆς καὶ Ἀγγλικῆς), ἡ ὕλη τῶν ὁποίων εἶναι σηματικὴ εἰς ποσότητα, ξένη δὲ καὶ ἄσχετος πρὸς ὄλην τὴν ἄλλην ὕλην. Τοῦτο δημιουργεῖ μεγάλας δυσχερείας εἰς τὸ ἔργον τῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ ἐπιφέρει τὴν καταπόνησιν τῶν μαθητῶν, συντελεῖ δὲ εἰς τὸ νὰ μὴ ἐξαντληται ὄλη ἡ ὕλη τοῦ Προγράμματος, ἢ ἐὰν ἐξαντληται, νὰ μὴ ἀφομοιώνεται ὑπὸ τῶν μαθητῶν.

Πρὸς δόρθωσιν τοῦ κακοῦ οἱ Διευθύνται καὶ αἱ Διευθύντριαι τῶν Δημοικῶν Σχολείων τῆς Ἑλληνικῆς Κοιότητος Ἀλεξανδρείας ἀπεφάσιον νὰ συντάξωσι τὸ παρὸν Ἀναλυτικὸν Πρόγραμμα, προωρισμένον νὰ ἐξυπηρετήσῃ τὰ ἐν Αἰγύπτῳ Ἑλληνικὰ Σχολεῖα. Ἐμελέτησαν ἀπὸ κοινοῦ καὶ ἐν συνεργασίᾳ μεθ' ὀλοκλήρου τοῦ διδάσκοντος προσωπικοῦ τῶν Σχολείων τῆς Κοιότητος τὰς ἐδῶ ἐκπαιδευτικὰς συνθήκας, ὡς : τὴν θέειν τῶν Ξένων Γλωσσῶν εἰς τὸ Πρόγραμμα τῶν Δημοικῶν Σχολείων, τὸ ποσὸν τοῦ χρόνου ὅσους διατίθεται διὰ τὴν διδασκαλίαν των, τὰ τοπικὰ στοιχεῖα (ἱστορικὰ, γεωγραφικὰ, κοινωνικὰ κ.λ.π.) τὰ ὁποῖα κατ' ἀνάγκην πρέπει νὰ καταλάβουν θέειν εἰς τὸ Πρόγραμμα ἐνὸς Σχολείου ἐν Αἰγύπτῳ, τὸν χρόνον ὅσους ὑπολείπεται, κατόπιν τῆς εἰσαγωγῆς τῆς νέας ὕλης, διὰ τὴν μητρικὴν γλῶσσαν, τὰ Μαθηματικὰ, τὰ δευτερευόντα καὶ τεχνικὰ μαθήματα, καὶ βάσει ὄλων τούτων ἐτακτοποίησαν τὴν ὕλην, οὔτως ὥστε νὰ εἶναι δυνατὸν νὰ διδαχθῇ ὄλη, κυρίως ὅμως καὶ νὰ ἀφομοιωθῇ ὑπὸ τῶν μαθητῶν.

Καθ' ἄλλην τὴν διετίαν, 1943 καὶ 1944, ἐργάσθησαν διὰ τὴν σύνταξιν, ἀντιλοῦντες ἀπὸ τὴν διδακτικὴν πράξιν τὰ ἀπαιτούμενα στοιχεῖα, ἀπὸ τοῦ παρελθόντος δὲ σχολικοῦ ἔτους 1945—1946, τὸ νέον Πρόγραμμα ἐτέθη δοκιμαστικῶς εἰς ἐφαρμογὴν. Ἐκ τῆς ἐφαρμογῆς ἐπαρουσιάσθησαν ἐλάχιστα ἀνάγκαι μεταρροπῆς. Τελικῶς ὑπὸ τὴν παρουσίαν του μορφῆν ὑπεβλήθη πρὸς ἔγκρισιν εἰς τὴν Σχολικὴν Ἐφορείαν, ἣτις καὶ ἀπεφάσισε τὴν ἐκτύπωσίν του, πρὸς χρῆσιν τούτου ὑπὸ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ Δημοτικῶν Σχολείων.

Ὡς θὰ διαπιστώσῃ ὁ διδάσκαλος, αἱ βασικαὶ γραμμαὶ τοῦ ἐπισήμου Κρατικοῦ Ἀναλυτικοῦ Προγράμματος δὲν παρεβιάσθησαν. Ἡ γενομένη ἐργασία ἀποτελεῖ διαρρῦθμια, τακτοποιῆσαν καὶ σύντημιν τῆς διδασκείας ὕλης, ὥστε νὰ ἐξασφαλισθῶσι τὰ κάτωθι :

α) Σύντημιν τῆς ὕλης, χωρὶς νὰ δημιουργηθῶσι χάσματα ἐκ παραλείψεων οὐσιαστικῶν στοιχείων, ἢ νὰ καταστραφῇ ἡ ἐνότης καὶ ὁ ὀριζόμενος δι' ἕκαστον μάθημα σκοπός.

β) Ἀκριβὴς ὑπολογισμὸς τοῦ χρόνου διδασκαλίας δι' ἕκαστον μάθημα καθ' ὅλον τὸ σχολικὸν ἔτος, ὥστε ἡ διδασκεία ὕλη νὰ ἐξαντληται κανονικῶς.

γ) Προσθήκη τοπικῶν στοιχείων : Ἱστορία τῆς νεωτέρας Αἰγύπτου, Γεωγραφία τῆς Αἰγύπτου, ὁ ζῳικὸς καὶ φυτικὸς κόσμος τοῦ τόπου καὶ γενικώτερον τοπογραφικὰ στοιχεῖα, τῶν ὁποίων ἡ γνώσις ὑπὸ τῶν μαθητῶν καθίσταται ἀπαραίτητος.

δ) Προσθήκη μερικῶν διδακτικῶν ἀρχῶν, ἐν ἀρχῇ ἐκάστου μαθήματος ἢ τῆς ὕλης ἐκάστης τάξεως, ἐκρίθη ἀναγκαῖα πρὸς κατατοπισμὸν τοῦ διδασκάλου.

Ἡ διάταξις τῆς ὕλης κατὰ τάξεις ἐκρίθη πλέον σκόπιμος ἐκείνης τῆς κατὰ περιοχὰς μαθημάτων, ὡς εἶναι διατεταγμένη εἰς τὸ Κρατικὸν Πρόγραμμα, καθότι διευκολύνει τὸν διδάσκαλον εἰς τὴν μελέτην τῆς ὕλης καὶ ἐπισκόπησιν τοῦ συνόλου αὐτῆς δι' ἐκάστην τάξιν χωριστά.

Ἡ ἀκριβὴς ἐφαρμογὴ τοῦ παρόντος Προγράμματος θὰ συντελέσῃ ἀσφαλῶς πολὺ εἰς τὴν ἐξασφάλισιν μᾶς ὁμοιομορφίας εἰς τὰς ἐκπαιδευτικὰς μας κατευθύνσεις καὶ ἐπιδιώξεις, πρᾶγμα ἀναγκαῖότατον διὰ τὴν μόρφωσιν τῶν Ἑλληνοπαίδων τῆς Αἰγύπτου.

Ἀλεξάνδρεια, 1η Σεπτεμβρίου 1946.

ΟΙ ΣΥΝΤΑΞΑΝΤΕΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΑΙ, ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑΙ
ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

ΠΡΩΤΗ ΤΑΞΙΣ

ΓΕΝΙΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Τὸ Πρόγραμμα τῆς Α΄ τάξεως εἶναι *συγκεντρωτικὸν* με βάσιν τὴν ψυχολογικὴν καὶ παιδαγωγικὴν ἀρχὴν τῶν *κέντρων ἐνδιαφέροντος*.

Ἡ ὅλη διδακτικὴ προσπάθεια εἰς τὴν τάξιν αὐτὴν πρέπει νὰ ἔχη πάντοτε ὡς ἀφετηρίαν τὴς τὴν ἐνεργὸν παρατήρησιν καὶ νὰ διέπεται ἀπὸ ἐνεργείας τῶν αἰσθήσεων, ἐνεργείας τῶν χειρῶν καὶ τὴν χοῆσιν παιδαγωγικῶν παιγνιδίων. Ἡ ἔκφρασις καταλαμβάνει τὴν πρωτεύουσαν θέσιν. Δὲν πρέπει νὰ λησμονῆται, ὅτι κατὰ τὴν πρώτην σχολικὴν ἡλικίαν, ἥτις ἀπὸ τοῦ 6—8 ἔτους, κυριαρχοῦν τὰ συγκεκριμένα ἐνδιαφέροντα καὶ ὅτι ἡ ἡλικία αὐτὴ χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὰς συχνὰς ἐρωτήσεις καὶ μίαν τάσιν πρὸς συλλογὴν.

Ἡ μεθοδικὴ ἄσκησις πρὸς ἀπόκτησιν καὶ ἐμπέδωσιν τῶν βασικῶν δεξιότητων καὶ γνώσεων πρέπει νὰ εἶναι συνεχῆς καὶ νὰ καθορίζεται ὁ ἀνάλογος πρὸς τοῦτο χρόνος εἰς τὸ πρόγραμμα ἐργασίας. Ἰδιαιτέρα φροντίς ἐπίσης λαμβάνεται διὰ τὴν ρύθμισιν τῆς ὁμαδικῆς ζωῆς τῆς τάξεως.

1) ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΙΣ ΚΑΙ ΕΚΦΡΑΣΙΣ

α) ΜΕΡΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ ΥΠΟ ΤΥΠΟΝ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΩΝ

1.— *Ἡ ζωντανὴ γωνιὰ τῆς τάξεως*. — Μικρὰ ζῶα, πτηνὰ καὶ ψάρια τρεφόμενα ἐντὸς τῆς αἰθούσης, ἄνθη καλλιεργούμενα εἰς κατάλληλα δοχεῖα, ὑδρόβια φυτὰ κ.τ.τ.

2.— *Ἡ ἀυλὴ τῆς Σχολῆς.* — Μικροὶ ἀνθόκηποι, δένδρα, ἀναορηχητικὰ καὶ καλλωπιστικὰ φυτὰ, πτηνὰ κ.τ.τ.

3.— *Τὰ πέριξ τῆς Σχολῆς.* — Δρόμοι, καταστήματα, ἔμποροι, ἐπιγγευματῖαι (ὁ ἀρτοποιός, ὁ λαχανοπώλης, ὁ γραμματοκομιστής, ὁ γαλατᾶς, ὁ ἀμαζᾶς κ.τ.τ.), ζῶα, διάφορα τροχοφόρα κ.τ.τ.

4.— *Σχολικοὶ περιπατοὶ.* — Συλλογαὶ μικρῶν ἐντόμων, φυτῶν, ὑλικῶν, ἀντικειμένων, καταρτιζόμεναι, εἰ δυνατόν, ὑπὸ τῶν μαθητῶν.

5.— *Ἡ παιδικὴ ζωὴ.* — Ἡ ζωὴ τοῦ μαθητοῦ εἰς τὴν οἰκίαν, ἢ σύνθεσις τῆς οἰκογενεῖας του, ἢ ψυχαγωγία τῆς, τὰ παιγνίδια του καὶ τὰ πρὸς χρῆσιν αὐτῶν ἀντικείμενα.

Ἔννοια τοῦ βάρους καὶ τοῦ ἀναστήματός του, ἢ ἐνδυμασία του, αἱ φροντίδες ὑγιεινῆς καὶ καθαριότητος ἐν γένει, αἱ τροφαὶ κτλ.

6.— Ὡς κέντρα ἐνδιαφέροντος (διδασκτικαὶ ἐνότητες) δύνανται κάλλιστα νὰ χρησιμεύσουν ἐπίσης αἱ σχολικαὶ ἑορταὶ ἐπ' εὐκαιρίᾳ μεγάλων ἐθνικῶν καὶ θερησκευτικῶν ἑορτῶν, ὡς καὶ ὀνομαστικαὶ ἑορταὶ μαθητῶν, τὰ βαθέως συγκινοῦντα τοὺς μαθητὰς ἐπικαιρὰ γεγνότα, παιγνίδια καὶ μῦθοι κατάλληλοι κ.τ.λ.

β) ΔΙΔΑΚΤΙΚΑΙ ΔΡΧΑΙ

Ἡ ἀσκησις τῶν μαθητῶν εἰς τὴν παρατήρησιν πρέπει νὰ εἶναι συνεχῆς καὶ συστηματικὴ. Ἡ μελέτη τοῦ ἀμέσου περιβάλλοντος ἀποτελεῖ τὴν βάσιν τοῦ ὅλου προγράμματος. Ὁ διδάσκαλος ἐνεργῶν μεθοδικῶς πρέπει νὰ ἐλάκῃ τὸ ἐνδιαφέρον τῶν μικρῶν μαθητῶν διὰ τὰ πρᾶγματα καὶ τὰ φαινόμενα, τὰ ὁποῖα ἐκτυλίσσονται πρὸ αὐτῶν.

Ἐν συντομίᾳ θὰ διδάξῃ καταλλήλως εἰς αὐτοὺς νὰ παρατηροῦν ὀρθῶς καὶ ἀκόμη νὰ πειραματίζωνται οἱ ἴδιοι μόνοι των. Θὰ φέρῃ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν των, μικρὸν κατὰ μικρὸν, τὰς σχέσεις αἱ ὁποῖαι ὑφίστανται μεταξὺ τῶν γύρω του ὄντων, θὰ ἐπεκτείνῃ καὶ θὰ πλουτίζει καθημερινῶς τὰς γνώσεις των, ἱκανοποιῶν τὴν περιέργειάν των, ἢ ὁποῖα ἄλλοτε εἶναι κατ' ἐξοχὴν ζωηρά.

Διὰ τοῦ ἔθιμοῦ εἰς τὴν παρατήρησιν οἱ μαθηταὶ θ' ἀρχίσουν νὰ σχηματίζουν ὀλίγον κατ' ὀλίγον μίαν συνολικὴν εἰκόνα τοῦ ἀμέσου περιβάλλοντός των. Τοῦτο ἀποτελεῖ τὴν καλυτέραν προϋπόθεσιν διὰ μίαν ὀρθὴν περαιτέρω μόρφωσίν των. Ἐν τούτοις ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ

πρέπει να νομισθῆ, ὅτι διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ ἐπιζητεῖται νὰ καταδειχθῆ εἰς τοὺς μαθητὰς ἡ ἀρχὴ τῆς αἰτιότητος. Εἶναι πράγματι μεγάλη ἀνάγκη νὰ ἀποφευχθῆ ἡ ἐπιζητήσις ταύτης.

Ἐπίμονος, συνεχῆς καὶ μεθοδικὴ πρέπει νὰ εἶναι ἐπίσης ἡ προσπάθεια τοῦ διδάσκοντος διὰ τὸν ἐθισμόν τῶν μαθητῶν εἰς τὴν ὀρθὴν ἔκφρασιν. Ἐνῶ οὗτος θ' ἀνέχεται τὰ πρωτότυπα, τὰ πλήρη αἰσθηματικότητος μέσα ἐκφράσεως τοῦ μικροῦ μαθητοῦ, θὰ φροντίζῃ ἐκ παραλλήλου διὰ τὸν πλουτισμόν τοῦ λεκτικοῦ καὶ τὴν ὀρθὴν διατύπωσιν. Εἶναι βεβαίως προφανές, ὅτι ἡ ἐνεργὸς παρατήρησις θὰ ὑποβοηθῆσθῃ μεγάλως καὶ τὴν ἀριτίαν ἔκφρασιν καὶ τὴν αὐτῆσιν τῶν ἀπαιτουμένων δι' αὐτὴν λέξεων.

Ὁ μῦθος καὶ τὰ κατάλληλα παιδικὰ διηγήματα καθὼς καὶ τὰ ποιήματα, καταλαμβάνουν σπουδαίαν θέσιν εἰς τὸ ὄλον πρόγραμμα. Πάντα ταῦτα πρέπει νὰ συνυφαίνωνται κατὰ τρόπον φυσικὸν μετὰ τῆς λοιπῆς ὕλης τῆς σχετιζομένης μὲ τὰ ἐπεξεργαζόμενα κέντρα ἐνδιαφέροντος.

Κρίνεται ἐπίσης ἀναγκαία ἡ ἀπομνημόνευσις ὀραίων μικρῶν ποιημάτων. Πρέπει ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς νὰ καταβληθῆ ἡ δέουσα φροντίς διὰ τὴν ὀρθὴν ἀπαγγελίαν.

2) ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ

α) *Προσευχὰι*. — 1) Ἡ προσευχὴ τοῦ μαθητοῦ πρὸ τῆς ἐνάρεξεως τῶν μαθημάτων τῆς ἡμέρας. — 2) μετὰ τὴν λῆξιν τῶν μαθημάτων τῆς ἡμέρας. — 3) κατὰ τὴν ἐσπέραν πρὸ τῆς κατακλίσεως. — 4) κατὰ τὴν πρωίαν μετὰ τὴν ἔγερσιν. — 5) προσευχὴ ὑπὲρ τῶν γονέων, τῶν ἀδελφῶν, τῶν διδασκάλων, τῶν συμμαθητῶν κτλ. — 6) ἐπίκαιροι προσευχαὶ ἐπ' εὐκαιρίᾳ γεγονότων, τὰ ὅποια συγκινοῦν τοὺς μαθητὰς. — 7) Ἅγιος ὁ Θεός, Ἅγιος Ἰσχυρός...

β) *Ποιήματα καὶ ᾠσματα θρησκευτικὰ*.

γ) *Ἐρμηνεῖα ἑορτῶν*. — Ἀπλουστάτη ἐρμηνεῖα τῆς ἑορτῆς τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ, τῆς Βαπτίσεως, τῶν Βαΐων, τῶν Παθῶν καὶ τῆς Ἀναστάσεως.

ΣΗΜ. — Αἱ προσευχαὶ εἶναι ἀπλουστάται καὶ ὡς πρὸς τὴν μορφήν καὶ ὡς πρὸς τὸ περιεχόμενον. Ἡ ὡς ἄνω θρησκευτικὴ ὕλη πρέπει νὰ εὐρίσκειται εἰς στενὴν ἐξάρτησιν μὲ τὴν ὄλην ἐπεξεργασίαν τῶν κέντρων ἐνδιαφέροντος.

3) ΑΝΑΓΝΩΣΙΣ ΚΑΙ ΓΡΑΦΗ

Ἡ διδασκαλία τῆς πρώτης ἀναγνώσεως γίνεται σύμφωνα με τὴν *συνθετικὴν* μέθοδον ἢ καὶ με τὴν *ἀναλυτικοσυνθετικὴν* ἂν δὲν συντρέχουν οἱ ἀπαραίτητοι ὅροι διὰ τὴν ἀποτελεσματικὴν χρῆσιν τῆς πρώτης. Πάντως σκοπὸς τῆς διδασκαλίας εἶναι ἡ ἀπταιστος ἀνάγνωσις τῶν λέξεων καὶ μικρῶν προτάσεων.

Πρὸ τῆς χρησιμοποίησεως τοῦ βιβλίου γίνεται προεργασία διὰ τὴν εὐχερῆ εἰσαγωγὴν τῶν μαθητῶν εἰς τὴν ἀνάγνωσιν.

Αἱ πρόοδοι εἰς τὴν γραφὴν καὶ τὴν ἀνάγνωσιν δὲν βαίνουν κατ' ἀνάγκην παραλλήλως.

Ἡ χρῆσις τῆς συνθετικῆς μεθόδου κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς πρώτης γραφῆς, στηριζομένη ἐπὶ τῆς ψυχολογίας τοῦ παιδός, κρίνεται ἀποτελεσματικώτερα καὶ δεόν νὰ προτιμᾶται, ἐφ' ὅσον συντρέχουν αἱ προϋποθέσεις διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς.

Οἱ μαθηταὶ ἐν ἀρχῇ χρησιμοποιοῦν διὰ τὴν ἀσκήσιν των εἰς τὴν γραφὴν λευκὸν χάρτην ἄνευ γραμμῶν. Ἡ γραφὴ τῶν γραμμάτων γίνεται εἰς μέγεθος μέτριον καὶ τὸ σχῆμά των εἶναι παρεμφερὲς πρὸς τὸ τοῦ τύπου. Ἐπίμονος προσπάθεια καταβάλλεται διὰ τὸν ἔθισμόν εἰς τὴν καθαριότητα τῶν γραφομένων.

4) ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗ

Οἱ ἀριθμοὶ 1—20.

Εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς ἀριθμητικῆς πρέπει νὰ ἀκολουθῶνται τρία στάδια :

α) Ἀριθμητικαὶ γνώσεις κτώμεναι κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἀσκήσεως τῆς παρατηρήσεως.

β) Ἀκριβέστερος καθορισμὸς καὶ ἐμπέδωσις τῶν γνώσεων αὐτῶν με τὴν βοήθειαν καταλλήλων παιδαγωγικῶν παιγνιδιῶν, καὶ

γ) Συστηματοποιήσις διὰ προφορικῶν καὶ γραπτῶν ἀσκήσεων.

Μέσα αἰσθητοποιήσεως. — Σφαῖραι, ξυλάρια, φασόλια, κ.τ.λ.

Ἡ διδακτέα ὕλη τῆς ἀριθμητικῆς ὁρίζεται ὡς ἀκολούθως :

A) *Προφορικῶς.*

1) Αἰσθητοποίησις τῆς ἀξίας τῶν ἀριθμῶν. Ἀνάλυσις καὶ σύνθεσις αὐτῶν. Ἀριθμησις ἀνιοῦσα καὶ κατιοῦσα. Ἀριθμησις προστιθεμένων εἰς ἕκαστον προηγούμενον ἀριθμὸν ἢ καὶ ἀφαιρουμένων ἀπ' αὐτοῦ τοῦ 1, 2 καὶ 3. Ἀνάλυσις ἑκάστου διδομένου ἀριθμοῦ καὶ σχηματισμὸς αὐτοῦ διὰ προσθέσεως καὶ ἀφαιρέσεως ἄλλων ἀριθμῶν. Σχηματισμὸς ἀριθμῶν διὰ πολλαπλασιασμοῦ καὶ διαιρέσεως. Ἀπλᾶ προβλήματα ἐντὸς τῆς περιοχῆς τῶν ἀριθμῶν τούτων, ἀναφερόμενα εἰς τὴν ζωὴν τοῦ παιδιοῦ.

2) Πρόσκτησις δι' ἀσκήσεων τῆς ἐννοίας τοῦ μεγέθους, τῆς ποσότητος καὶ τῆς ἀναλογίας καὶ διάκρισις τοῦ μήκους καὶ τοῦ πλάτους διαφόρων πραγμάτων.

3) Πρόσκτησις τῆς ἐννοίας τοῦ διπλασίου τῶν ἀριθμῶν τῆς πρώτης δεκάδος καὶ τοῦ ἡμίσεος τῶν ἀρτίων μέχρι τοῦ 20 ἀριθμῶν, ἐπὶ συγκεκριμένων παραδειγμάτων.

4) Ἀσκήσεις διὰ παιγνιδίων πρὸς ἐκμάθησιν τῶν 4 πράξεων.

B) *Γραπτῶς.*

Ἐκμάθησις τῆς γραφῆς τῶν ἀριθμῶν ἀπὸ τοῦ 1 μέχρι τοῦ 20. Γραφὴ τῶν σημείων τῶν τεσσάρων θεμελιωδῶν πράξεων. Ἀσκήσεις εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν τεσσάρων πράξεων ἐπὶ τῶν εἰρημένων ἀριθμῶν.

Γ) Εἰς τὸ τέλος τοῦ σχολικοῦ ἔτους οἱ μαθηταὶ ὀφείλουσιν νὰ γνωρίζουν :

1) Νὰ γράφουν καὶ ν' ἀριθμοῦν ἀπὸ τοῦ 1 μέχρι τοῦ 20.

2) Νὰ ἐκτελοῦν τὰς 4 πράξεις ἐπὶ τῶν ἀριθμῶν τούτων.

3) Νὰ γνωρίζουν ἐκ τῶν νομισμάτων τοῦ τόπου τὰ : μιλλιέμ, τὸ γροσάκι, τὸ δίγροσον, τὸ σελίνι, τὸ μισὸ τάλληρο.

4) Ἀπὸ τὰς μονάδας τοῦ χρόνου νὰ γνωρίζουν : τὴν μίαν ἐβδομάδα, τὴν ἡμέραν, τὴν ὥραν, τὴν ἡμίσειαν ὥραν καὶ τὸ τέταρτον τῆς ὥρας, τὸ χθές, τὸ αὔριον.

5) ΚΑΛΛΙΓΡΑΦΙΑ

Ἰσχύουν ὅσα ἐλέχθησαν διὰ τὴν Γραφήν. (Σελ. 8).

6) ΙΧΝΟΓΡΑΦΙΑ

Εἰς τὸ κατ' ἐξοχὴν μορφωτικὸν τοῦτο μάθημα, καταβάλλεται ὅλως ἰδιαιτέρως προσπάθεια. Οἱ μαθηταὶ τῶν μικρῶν τάξεων πρέπει νὰ ἰχνογραφοῦν συχνά, καθότι τὸ ἰχνογραφεῖν ἀποτελεῖ δι' αὐτοὺς, τὸ σπουδαιότερον ἐκφραστικὸν μέσον τῶν διανοημάτων καὶ τῶν συναισθημάτων των.

Πλὴν τούτου, τὸ μάθημα τῆς Ἰχνογραφίας καλλιιεργεῖ τόσον τὰς διαφοροὺς ψυχικὰς καὶ νοητικὰς ἱκανότητας, ὅσον καὶ τὰς δεξιότητας τῆς χειρὸς. (Παρατηρητικότης, συγκέντρωσις προσοχῆς, φαντασία, μνήμη, δεξιότητιὰ χειρὸς κ.λ.π.)

Ἡ Ἰχνογραφία ἀποτελεῖ, ὡς γνωστὸν, συμπλήρωμα καὶ ἔμπρακτον ἐφαρμογὴν πάσης ἐνασχολήσεως τοῦ μαθητοῦ.

Πρὸς τούτοις πρέπει νὰ καταβάλλεται προσπάθεια συγκεντρώσεως ἰχνογραφημάτων τῶν μαθητῶν καὶ μελέτης τούτων πρὸς ἐξαγωγήν ποικίλων συμπερασμάτων ἐπὶ τῶν διαφορῶν ἱκανοτήτων τοῦ παιδιοῦ.

Τὰ ἀνωτέρω ἰσχύουν δι' ὅλας τὰς τάξεις.

Ἡ ὕλη διὰ τὴν τάξιν αὐτὴν εἶναι ἡ ἑξῆς :

Ἰχνογράφησις ἀπὸ μνήμης διὰ τοῦ μολυβδοκονδύλου — τῆς κιμωλίας — καὶ ἐγγρώμων κονδυλίων, ἀπλῶν ἀντικειμένων, περὶ τῶν ὁποίων ἐγένετο λόγος εἰς τὰ παραμύθια, τὴν ἀνάγνωσιν, τὴν πατριδογνωσίαν καὶ τὰ ἄλλα μαθήματα: π.χ. μαχαιρίων, ψαλιδίων, κιβωτίων, θυρῶν, παραθύρων, τραπεζῶν, καθισμάτων, οἰκιῶν, ναῶν, δένδρων, ζώων, καρπῶν κ.τ.λ.

Οἱ μαθηταὶ ἀφίνονται ἐλεύθεροι νὰ ζωγραφίζουν καὶ ἀντικείμενα τῆς ἀρεσκείας των ἢ σκηνὰς τοῦ βίου, αἱ ὁποῖαι ἐνεποίησαν ἐντύπωσιν εἰς αὐτοὺς.

7) ΧΕΙΡΟΤΕΧΝΙΑ

Ἡ Χειροτεχνία ἀποτελεῖ σπουδαιότατον ἐκφραστικὸν μέσον τοῦ μαθητοῦ καὶ καλλιιεργεῖ τὰς νοητικὰς καὶ ψυχικὰς ἱκανότητας αὐτοῦ, περισσότερο δὲ τὰς δεξιότητας τῆς χειρὸς. Ἐχει ὑψίστην μορφωτικὴν σημασίαν καθ' ὅτι προκαλεῖ τὸ συναισθημα τῆς χαρᾶς τῆς δημιουργίας.

Διὰ ταῦτα δέον νὰ δίδεται ἰδιαιτέρα σημασία εἰς τὸ μάθημα τοῦτο.

(Δι' Ἀρρενα καὶ Θήλεα)

1. **Χαρτοδιπλωτική** : Κατασκευὴ λέμβων, χαρτοφυλάκων, ἀνεμοῦλων, σταυρῶν, σκαφῶν, διαφόρων ζῶων κ.τ.λ.

2. **Χαρτοκεντητική** : Ὑλικά : Χαρτί μπριστόλ, νήματα διαφόρων χρωμάτων, βελόναι.

Κέντημα ἐπὶ χάρτου διαφόρων ἀπλῶν σχεδίων, ἤτοι : γραμμῶν, ἀριθμῶν, ζῶων, καρπῶν, φύλλων καὶ ἀπλῶν διακοσμητικῶν σχημάτων.

3. **Πλαστική** : Ἀπλουστάτη ἀναπαράστασις διὰ πηλοῦ ἢ πλαστιλίνης διαφόρων σκηνῶν, ἀντικειμένων κ.τ.λ.

(Διὰ Θήλεα)

Κέντημα : Σταυροβελονιά ἐπὶ καμβᾶ, μὲ χρωματιστὴν κλωστήν.

8) ΩΔΙΚΗ

Τὸ μάθημα τῆς Ὀδικῆς ἔχει διπλοῦν μορφωτικὸν σκοπὸν : ἀφ' ἑνὸς μὲν νὰ καλλιεργήσῃ τὴν ἀγάπην τῶν μαθητῶν πρὸς τὴν ἁρμονίαν τῶν ἤχων, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ προωθήσῃ αὐτοὺς βαθμηδὸν εἰς τὴν ἐκτίμησιν τοῦ μεγάλου θησαυροῦ τοῦ πολιτισμοῦ μας, ὁ ὁποῖος λέγεται «μουσικὴ τέχνη».

Τὸ σχολικὸν ὄσμα εἶναι ἀπαραίτητον συμπλήρωμα τῆς ὅλης σχολικῆς παιδείσεως, διότι ξεκουράζει, τέρπει καὶ ἐπενεργεῖ θαυμασίως εἰς τὸ θυμικὸν τῶν μαθητῶν καὶ ἀναπτύσσει τὸ καλαισθητικὸν των συναίσθημα.

Εἰς τὴν τάξιν ταύτην διδάσκονται :

Ἔσματα σχετικὰ μὲ τὰ παιγνίδια τῶν μαθητῶν καὶ μικραὶ προσευχαί. Τὸ περιεχόμενον τῶν ᾠμάτων τούτων πρέπει ἀπαραιτήτως νὰ εἶναι συναισθηματικόν, δι' ὃ πρέπει νὰ ἀντλήται ἀπὸ τὰ οἰκεία κέντρα ἐνδιαφέροντος ἢ νὰ εὐρίσκειται εἰς ἄμεσον σχέσιν μὲ αὐτά.

9) ΓΥΜΝΑΣΤΙΚΗ

Ἡ γυμναστική εἰς τὴν τάξιν ταύτην, καθὼς καὶ εἰς τὴν Β' καὶ Γ', περιορίζεται εἰς ἐλευθέρως κινήσεις τοῦ σώματος καὶ ρυθμικὰς τοιαύτας.

Τὰ παραγγέλματα δίδονται εἰς γλώσσαν ἀπλῆν καὶ κατὰ τρόπον εὐχαριν.

Σκοπὸς τῆς γυμναστικῆς εἶναι ἡ πολυμελὴς κίνησις τοῦ σώματος πρὸς ἀπόκτησιν ἀφ' ἑνὸς μὲν τῆς συνηθείας τοῦ καλοῦ βαδίσματος καὶ τῆς καλῆς στάσεως τοῦ σώματος, ἀφ' ἑτέρου δὲ τῆς εὐκαμψίας αὐτοῦ.

Πάντα ταῦτα ἐπιτυγχάνονται δι' ἀπλῶν ἀσκήσεων, κυρίως ὅμως διὰ παιδιῶν, αἵτινες καὶ ἀποτελοῦν τὸ κυρίως περιεχόμενον τοῦ μαθήματος τῆς γυμναστικῆς.

ΔΕΥΤΕΡΑ ΤΑΞΙΣ

ΓΕΝΙΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Τὸ Πρόγραμμα τῆς Β' τάξεως εἶναι ἐπίσης *συγκεντρωτικόν*, ἰσχύουν δὲ αἱ αὐταὶ ἀκριβῶς παρατηρήσεις, αἱ ὁποῖαι ἀναφέρονται εἰς τὸ Πρόγραμμα τῆς Α' τάξεως.

Τὰ *κέντρα ἐνδιαφέροντος* ἐκλέγονται ἀπὸ τὸ ἄμεσον περιβάλλον καὶ εἶναι σχεδὸν τὰ αὐτὰ ὡς καὶ εἰς τὴν προηγουμένην τάξιν, μὲ μόνην τὴν διαφορὰν, ὅτι ἐπεκτείνονται εἰς εὐρύτερον κύκλον, ἢ ἐπεξεργασία των εἶναι πληρεστέρα καὶ ἐπιδιώκονται νέαι ἀπόψεις.

Αἱ διέπουσαι τὴν ὅλην διδακτικὴν προσπάθειαν ἐνέργειαι παραμένουν ἐπίσης αἱ αὐταί, ἤτοι : ἀσκήσεις τῶν αἰσθήσεων, ἀσκήσεις τῶν χειρῶν, χρήσις παιδαγωγικῶν παιγνιδίων κ.τ.τ.

Αἱ μεθοδικαὶ ἀσκήσεις, εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν παρατήρησιν, ἀποτελοῦν καὶ ἐνταῦθα τὴν βάσιν τῆς ὅλης διδακτικῆς ἐργασίας.

Ἡ παρατήρησις εἰς τὴν τάξιν αὐτὴν πρέπει νὰ εἶναι ἀκριβεστέρα καὶ αἱ ἀσκήσεις ἐφαρμογῆς συστηματικώτεραι, καθότι οἱ μαθηταὶ ἔχουν ἤδη ἱκανότητα πρὸς εὐχερῆ ἀνάγνωσιν καὶ γραφήν, καθὼς καὶ μεγαλυτέραν δεξιότητα εἰς τὴν Ἰχνογραφίαν καὶ Χειροτεχνίαν.

1. ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ

α) *Προσευχαί*. — 1) Προσευχὴ πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν μαθημάτων τῆς ἡμέρας. — 2) μετὰ τὴν λήξιν τῶν μαθημάτων τῆς ἡμέρας. — 3) πρὸ καὶ μετὰ τὸ φαγητόν. — 4) κατὰ τὴν ἑσπέραν πρὸ τῆς κατακλίσεως. — 5) κατὰ τὴν πρωΐαν μετὰ τὴν ἔγερσιν. — 6) ἐπίκαιροι προσευχαὶ ἐπ' εὐκαιρίᾳ ἐξαιρετικῶν γεγονότων.

β) *Ποιήματα και ἔξοματα θερησκευτικά*. — Ἐκ τῶν περιεχομένων εἰς τὸ ἐν χρήσει ἀναγνωστικὸν ἢ εἰς ἐγκριμένους συλλογὰς παιδικῶν ποιημάτων καὶ ἔξομάτων.

γ) *Ἑρμηνεῖα ἑορτῶν*. — Ἑρμηνεῖα τῶν ἑορτῶν τῶν ἀναφερομένων εἰς τὸ Πρόγραμμα τῆς Α'. τάξεως. 2) Ἑρμηνεῖα τῆς ἑορτῆς τῆς Ὑπαπαντῆς, τῶν Γενεθλίων τῆς Θεοτόκου, τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου, τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Λαζάρου.

ΣΗΜ.— Αἱ προσευχαὶ εἰς τὴν τάξιν ταύτην εἶναι ἐκτενέστεραι, παραμένοντες ὅμως ἀπλάι εἰς τὴν μορφήν καὶ τὸ περιεχόμενον των.

Τὰ θερησκευτικὰ ἔξοματα συνήθως χρησιμοποιοῦνται εἰς τὴν ὁμαδικὴν προσευχὴν τῶν μαθητῶν.

Ἡ ἑρμηνεῖα τῶν ἑορτῶν γίνεται κατὰ τρόπον ἀπλούστατον.

Ἡ ὕλη τοῦ μαθήματος τῶν Θερησκευτικῶν συνυφαίνεται κατὰ τὸ δυνατόν μετὰ τὰς ἐπεξεργαζομένας ἐνότητας, συμφώνως μετὰ τὴν θεθεῖσαν ἀρχὴν τῆς *συγκεντρώσεως*.

2. ΜΗΤΡΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Α) ΑΝΑΓΝΩΣΙΣ.

1. Ἀνάγνωσις ἀπὸ τὸ ἐν χρήσει Ἀναγνωστικόν. Σκοπὸς ἡ ἐλευθέρα κατ' ἔννοιαν καὶ μετὰ ἀκριβῆ τονισμόν ἀνάγνωσις.

2. Ἀνάγνωσις ἐκλεκτῶν τεμαχίων ἀπὸ τὴν παιδικὴν λογοτεχνίαν, ἀναλόγων πρὸς τὴν ἱκανότητα τῶν μαθητῶν, ὡς πρὸς τὴν μορφήν καὶ τὸ περιεχόμενον των καὶ σχετικῶν μετὰ τὴν ὕλην τῆς ἐπεξεργαζομένης ἐνότητος.

3. Ἀπομνημόνευσις καὶ ἀπαγγελία ποιημάτων ἐκ τοῦ Ἀναγνωστικοῦ ἢ ἐκ παιδικῶν συλλογῶν.

Β) ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΑΝΑΓΝΩΣΕΩΣ.

1. Ἑρμηνεῖα τῶν ἀγνώστων λέξεων τοῦ ἀναγνωσκομένου.

2. Συζήτησις ἐπὶ τοῦ ἀναγνωσκομένου πρὸς ἀκριβῆ κατανόησιν τῶν ἐγκλειομένων ἐν αὐτῷ ἐνοιῶν.

3. Κατασκευὴ σκηνῶν ἐκ τοῦ περιεχομένου δι' ἰχνογραφῆσεως, πλαστικῆς κ.τ.τ. ἢ ἀναπαράστασις τούτων.

Γ) ΛΕΚΤΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ.

1. Σχηματισμός μικρῶν φράσεων ὑπὸ μορφῆν ἀνακοινώσεων τῶν μαθητῶν, σχετικῶν μὲ τὴν ἐν γένει ζωὴν των. (Π. γ. Πῶς ἐτοιμάζονται κατ' οἶκον διὰ τὰ μεταβοῦν εἰς τὸ σχολεῖον ἢ πρωινὴ προσευχή ἢ ζωὴ εἰς τὴν τάξιν εἰς τὴν αὐλὴν κ.τ.λ.), καταβαλλομένης ἐπιμόνου προσπάθειας, ὅπως ἡ ἔκφρασις γίνεται πλήρης καὶ ὁμαλῆ.

2. Ἐλεύθεραι διηγήσεις ἐντυπώσεων τοῦ μαθητοῦ ἐκ τοῦ ἐξω-σχολικοῦ του βίου.

3. Διήγησις μύθων ἐν συνεχεῖ λόγῳ καὶ περιγραφαὶ σκηνῶν τοῦ φυσικοῦ καὶ ἀνθρωπίνου περιβάλλοντος ἢ πραγμάτων ἐκ τῶν χρησιμοποιοηθέντων εἰς τὴν παρατήρησιν.

Δ) ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ.

1. — Ἀντιγραφὴ πλήρων φράσεων ἐκ τοῦ ἀναγνωστικοῦ βιβλίου ἢ ἐξ ἐκείνων τὰς ὁποίας σχηματίζουν οἱ μαθηταὶ κατὰ τὰς ἐλευθέρως ἀνακοινώσεις των.

2. — Διάκρισις ὀνομάτων καὶ ρημάτων εἰς φράσεις ἀπλάς.

3. — Διάκρισις τῶν προσώπων τοῦ ρήματος εἰς ἀμφοτέρους τοὺς ἀριθμούς, πάντοτε δὲ ἐντὸς φράσεως.

4. — Κλίσις προφορικῆ, ὑπὸ μορφῆν γλωσσικῶν παιγνιδίων, εἰς τὸ παρὸν, τὸ παρελθὸν καὶ τὸ μέλλον (τώρα, πρὶν, ὕστερα) τῶν εὐχρηστοτέρων ρημάτων, ὡς : εἶμαι, ἔχω, βλέπω, θέλω, ζητῶ, δίνω, παίζω, ἔρχομαι, πηγαίνω, παίρνω, τρώγω, νύνομαι, πλύνομαι, κτενίζομαι κ.τ.λ., τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν σχεδὸν τὸν πυρῆνα τῆς γλώσσης τῶν μαθητῶν.

5. — Διάκρισις τῶν γενῶν διὰ τοῦ ἄρθρου καὶ σχηματισμὸς τῆς ὀνομαστικῆς τοῦ πληθυντικοῦ, ὀνομάτων καὶ ἐπιθέτων κοινῆς χρήσεως.

6. — Ἀσκήσις εἰς τὸν ἀκριβῆ τονισμὸν καὶ ὁ τονισμὸς τοῦ ε, ο, καὶ τῆς *προπαραλλογούσης*.

7. — Ἀσκήσεις ἐφαρμογῆς. — Τροπὴ φράσεων ἀπὸ ἐνικοῦ εἰς πληθυντικόν. — Τοποθέτησις ἄρθρου πρὸ ὀνόματος. — Ἀλλαγὴ καταλήξεως ὀνομάτων καὶ ἐπιθέτων. — Συμπλήρωσις φράσεως διὰ καταλλήλου ἐπιθέτου ἢ ρήματος κ.τ.λ.

8. — Τὰ ἀνωτέρω εὐρίσκουν πλήρη ἐφαρμογὴν εἰς τὰς ὀρθογρα-

φικὰς ἀσκήσεις, εἴτε ἐπὶ τοῦ πίνακος, εἴτε ἐν τῷ τετραδίῳ τῶν μαθη-
τῶν, χρησιμοποιοιμένων φράσεων ἐκ τῆς ἀναγνώσεως, συνηθέστερον
δὲ σχηματιζομένων τοιούτων δι' ὀρισμένων λέξεων συχνῆς χρήσεως
(παιδί, σχολεῖον, μητέρα, πατέρας, Ἑλληὺν κ.τ.λ.)

Ε) ΣΥΝΘΕΣΙΣ.

1. *Προφορικῆ* λογίζεται πᾶσα ἐλευθέρα ἀνακοίνωσις τοῦ μαθητοῦ.

2. *Γραπτῆ* εἶναι : α) Ὀνομασία τοῦ περιεχομένου ἔργων ἰχνο-
γραφίας τῶν μαθητῶν ἢ εἰκόνων ἀπλοῦ περιεχομένου, τοποθετημένων
ἐντὸς εἰδικοῦ τετραδίου των (Συλλογαὶ μαθητῶν). β) Μικραὶ ἀπαν-
τήσεις εἰς διδομένας ἀπλᾶς ἐρωτήσεις.

3. ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗ

Ἀριθμοὶ 1—100.

Ἰσχύει καὶ ἐνταῦθα ἡ ἀναφερομένη εἰς τὸ πρόγραμμα τῆς Πρώτης
τάξεως ἀρχή, ἧτοι :

α) Πρόσκτησις ἀριθμητικῶν γνώσεων κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν
ἀσκήσεων παρατηρήσεως ἐν τῇ ἐπεξεργασίᾳ τῶν κέντρων ἐνδιαφέροντος.

β) Ἀκριβὴς καθορισμὸς ἀριθμητικῶν ἐννοιῶν καὶ ἐμπέδωσις
τούτων διὰ παιδαγωγικῶν παιγνιδίων.

γ) Συστηματοποιήσις αὐτῶν διὰ καταλλήλων προφορικῶν ἀσκή-
σεων καὶ ἀπλῶν προβλημάτων.

Ἡ διδακτέα ὕλη εἶναι ἡ ἀκόλουθος :

Α) *Ἐστ' εὐκαιρία τῶν ἀσκήσεων παρατηρήσεως.*

1) *Μέσα αἰσθητοποιήσεως.* — Τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὸ πρό-
γραμμα τῆς Πρώτης τάξεως, ἧτοι σφαῖραι, ξυλάρια, φασόλια, καρποὶ
κ.τ.λ., καὶ τὸ γαλλικὸν μέτρον, νομίσματα τοῦ τόπου κ.τ.λ.

2) *Ἀσκήσις* εἰς τὸν ὑπολογισμὸν τοῦ $1/2$, τοῦ $1/4$ καὶ τοῦ $1/5$
ἐπὶ τῶν ἀριθμῶν 1—100, ἐπ' εὐκαιρία τῶν ἀσκήσεων παρατηρήσεως
κατὰ τὴν ἐπεξεργασίαν ἐκάστης διδακτικῆς ἐνότητος.

3) *Ἐξάσκησις* εἰς τὴν ἀκριβῆ ἐκτίμησιν ἀποστάσεως καὶ βαρῶν.

4) "Ασκήσις εἰς τὴν ἐκτίμησιν τῆς χρονικῆς διαρκείας: ὥρα, λεπτόν, δευτερόλεπτον.

Β) Παιδαγωγικά παιγνίδια.

1) Διάφορα παιγνίδια μὲ χρησιμοποίησιν δελταρίων, μαρκῶν, κομβίων, σπέρτων κ.τ.λ.

2) Παιγνίδια ἀγορᾶς καὶ πωλήσεως διὰ νομισμάτων μέχρι Γρ. Διατ. 100 ἐπὶ τῶν τεσσάρων πράξεων.

Κατὰ τὸ τέλος τοῦ 2ου ἔτους οἱ μαθηταὶ δεόν νὰ γνωρίζουν :

α) Προφορικῶς :

1) Νὰ ἀριθμοῦν ἀντικείμενα καθ' ὁμάδας ἀπὸ 2, 3, 4 . . . 10 μέχρι τοῦ 100.

2) Νὰ εὐρίσκουν τὸ ἕμισυ, τὸ τρίτον, τὸ τέταρτον καὶ τὸ πέμπτον διαφορῶν ποσῶν.

3) Νὰ συνθέτουν καὶ νὰ ἀναλύουν ποσότητες διὰ προσθέσεως, ἀφαιρέσεως, πολλαπλασιασμοῦ καὶ διαιρέσεως ἐπὶ συγκεκριμένων παραδειγμάτων.

β) Γραπτῶς :

1) Νὰ προσθέτουν καὶ νὰ ἀφαιροῦν ὀριζοντίως καὶ καθέτως.

2) Νὰ γνωρίζουν τὸν πίνακα τοῦ πολλαπλασιασμοῦ 1—10.

3) Νὰ ἐκτελοῦν τὰς δυνατὰς πλήρεις διαιρέσεις τῶν ἀριθμῶν 1—100 διὰ τῶν ἀριθμῶν 2—10.

4) Νὰ ἐκτιμοῦν γραπτῶς καὶ νὰ καταμετροῦν ἀκριβῶς διαφοροῦς ποσότητας βάρους, μήκους, χωρητικότητος κ.τ.λ.

5) Ν' ἀναγνωρίζουν τὸ τετράγωνον, τὸ ὀρθογώνιον καὶ τὸ τρίγωνον (δίπλωμα χάρτου, κόψιμον, κόλλησις κ.τ.τ.)

6) Νὰ λύουν διάφορα προβλήματα καὶ τῶν τεσσάρων πράξεων ἐντὸς τῶν ἀριθμῶν 1—100, εἰλημμένα ἐκ τῆς ζωῆς.

4. ΚΑΛΛΙΓΡΑΦΙΑ

Γραφή τῶν γραμμάτων τῆς μικρᾶς ἀλφαβήτου κατὰ τὴν γενετικὴν αὐτῶν σειρᾶν, προηγουμένων ἐκάστοτε τῶν ἀναγκαίων πρὸς γραφὴν τοῦ γράμματος προασκήσεων.

Ἐσκήσεις πρὸς ρυθμικὴν γραφὴν ἐκάστου γράμματος.

Γραφή λέξεων καὶ φράσεων, περιεχουσῶν τὰ ἐκάστοτε προοδη-
δαγμένα γράμματα.

Γραφή τῶν ψηφίων 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 0.

5. ΙΧΝΟΓΡΑΦΙΑ

1) Ἰχνογράφησις ἀπὸ μνήμης διαφόρων σκευῶν τῆς σχολικῆς καὶ οἰκογενειακῆς ζωῆς τῶν μαθητῶν καὶ χρωματισμὸς αὐτῶν διὰ μολυβδοκονδύλων.

2) Ἰχνογράφησις ἀπλῶν εὐθυγραμμῶν καὶ καμπυλογράμμων σχημάτων, ὡς: σημαῖων, θυρῶν, παραθύρων, κωδωνοστασίων, σταυρῶν, ζφῶν, σκευῶν τοῦ οἴκου καὶ τοῦ σχολείου, διαφόρων ἐργαλείων, ἀνθῶν, καρπῶν κ.τ.λ. καὶ χρωματισμὸς αὐτῶν.

6. ΧΕΙΡΟΤΕΧΝΙΑ

(Δι' Ἀρρενα καὶ Θήλεα)

Ἡ Χαρτοδιπλωτικὴ μὲ πολυπλοκωτέρας διπλώσεις ἢ εἰς τὴν Α' Τάξιν.

Ἡ Χαρτοκεντητικὴ μὲ συνθετώτερα σχέδια καὶ ἡ πλαστικὴ μὲ μᾶλλον ἐπιμελημέναις ἀναπαραστάσεις. Ἐπὶ πλέον εἰσάγονται: ἡ Οἰκοδομικὴ, δηλαδὴ κατασκευὴ ἀπλῶν οἰκιῶν, γραμμάτων, γεφυρῶν, κ.τ.λ. διὰ κύβων καὶ ραβδίων χρωματισμένων καὶ ἡ χαρτοπλεκτικὴ κατὰ τὴν ὁποίαν μανθάνουν νὰ πλέκουν διὰ χαρτίνων ταινιῶν διαφόρων χρωμάτων πολυχρώμους ψάθας. (Υλικά: φύλλα χάρτου, μαχαιρίδια).

(Διὰ Θήλεα)

1. Κέντημα. Σταυροβελονιά ἐπὶ καμβᾶ (εὐκόλα σχέδια).

2. *Άσκησις* ἐπὶ ὑφάσματος πρὸς ἐκμάθησιν τῶν διαφόρων βελονῶν τοῦ κεντήματος.

3. *Άσκησις* ἐπὶ ὑφάσματος πρὸς ἐκμάθησιν τῶν διαφόρων βελονῶν τῆς ραπτικῆς.

4. *Έργόχειρα* με χρωματιστὴν κλωστήν.

7. ΩΔΙΚΗ

Τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὴν Α'. τάξιν.

8. ΓΥΜΝΑΣΤΙΚΗ

Τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὴν Α'. τάξιν.

ΤΡΙΤΗ ΤΑΞΙΣ

ΓΕΝΙΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Τὸ Πρόγραμμα τῆς Γ'. Τάξεως πρέπει νὰ συγκεντρώνεται κατὰ μέγα μέρος περίξ θεμάτων ἐκλεγομένων ἀπὸ τὸ ἄμεσον κατὰ τὸ δυνατὸν περιβάλλον, ἢ δὲ παρατήρησις ν' ἀποτελῇ τὴν βάσιν τῆς διδασκαλίας. Ἐν τούτοις, λόγῳ τῶν ἰδιαιτέρων συνθηκῶν τῆς λειτουργίας τῶν Σχολείων μας, ἢ ἀνωτέρω Παιδαγωγικῆ ἀρχῆ δὲν ἀποκλείει τὰ εἰδικὰ μαθήματα, ὅπως τὴν Μυθολογίαν, τὰ Θρησκευτικά κ.τ.λ.

Τὰ «κέντρα ἐνδιαφέροντος» θὰ εἶναι εἰς τὴν τάξιν ταύτην πλέον εὐάριθμα ἢ εἰς τὰς δύο πρώτας. Τὸ πεδίον τῆς ἐνεργείας ἐκτείνεται τῶρα πέραν τοῦ σχολείου πρὸς ὀλόκληρον τὴν πόλιν καὶ ἐκεῖθεν πέραν αὐτῆς εἰς τὰς γειτονικὰς περιοχάς. Εἰς τὸ κέντρα ἐνδιαφέροντος πρέπει ἐπίσης νὰ συνυφαίνωνται καταλλήλως στοιχεῖωδεις γεωγραφικαὶ γνώσεις, ὡς καὶ γνώσεις θετικώτεραι ἐκ τῆς Ζωολογίας καὶ τῆς Φυτολογίας.

Ὁ διδάσκων προετοιμάζει πρόγραμμα ἑνὸς 15ημέρου ἢ ἑνὸς μηνός, σημειῶνων ἐκ τῶν προτέρων ὄχι μόνον τὰ κέντρα ἐνδιαφέροντος, τὰ ὅποια θὰ ἐπεξεργασθῇ, ἀλλὰ καὶ τὰς παρατηρήσεις εἰς τὰς ὁποίας σκοπίμως θὰ ὀδηγήσῃ τοὺς μαθητάς, τὰς γνώσεις ἐξ ἑκάστου κύκλου (Τοπογνωσία, Γεωγραφία, Φυσικὰ, Γλῶσσα κ.τ.τ.), ὡς καὶ τὰς ἐπ' αὐτῶν ἀσκήσεις (γραφὴ, ἀνάγνωσις, ὀρθογραφία, ἰχνογραφία, ἀρίθμησις κ.τ.τ.). Ἡ παρέκκλισις ἀπὸ τοῦ οὕτω προετοιμαζόμενον πρόγραμμα εἶναι δυνατὴ, ἐφ' ὅσον παρεμβάλλεται ἐπικαιρόν τι γεγονός, συγκινοῦν βαθύτατα τοὺς μαθητάς, ὅποτε τοῦτο θ' ἀποτελέσῃ κατ' ἀνάγκην ἰδίαν ἐπεξεργαστέαν διδακτικὴν ἐνότητα.

Ἡ κατανομὴ τοῦ χρόνου ἐργασίας, ἥτοι τὸ Ὁρολόγιον Προγράμματος τῆς τάξεως, κανονίζεται εἰς τὰς λεπτομερείας του ὑπὸ τοῦ

διδάσκοντος, ὅστις πρὸς τοῦτο δέον νὰ ἔχη πάντοτε ὑπ' ὄψιν του τοὺς ἐπιδιωκομένους σκοποὺς, ὡς καὶ τὴν διδακτέαν ὕλην τὴν διαγραφομένην εἰς τὸ παρὸν ἀναλυτικὸν πρόγραμμα.

1. ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ

Α) ΠΟΙΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΔΣΜΑΤΑ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ

Ἐκ τῶν περιεχομένων : α) εἰς τὸ ἐν χρήσει Ἀναγνωστικὸν καὶ β) εἰς τὰς ἐγκεκριμένας σχολικὰς συλλογὰς.

Β) ΙΣΤΟΡΙΑΙ ΕΚ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΑΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ

α) *Ἡ πρὸ τῶν Πατριαρχῶν ἱστορία* : 1) Ἡ δημιουργία τοῦ κόσμου καὶ ἡ πλάσις τοῦ ἀνθρώπου, 2) ὁ Πυραδείσιος, ἡ παρακοὴ τῶν πρωτοπλάστων καὶ ἡ ἔξωσις αὐτῶν ἐκ τοῦ Παραδείσου, 3) ὁ κατακλυσμὸς καὶ ὁ πύργος τῆς Βαβέλ.

β) *Οἱ Πατριάρχαι* : 1) Ὁ Ἀβραάμ, 2) ὁ Ἰσαάκ, 3) ὁ Ἰακώβ, 4) τὰ κατὰ τὸν Ἰωσήφ.

γ) *Ἡ ἱστορία τοῦ Μωυσέως καὶ τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ.*

δ) *Οἱ Κριταί* : 1) Ὁ Σαμψών, 2) ὁ Γεδεών, 3) ὁ Ἥλι καὶ ὁ Σαμουήλ.

ε) *Ἡ καλὴ νύμφη Ρούθ.*

ς) *Οἱ βασιλεῖς* : 1) ὁ Σαούλ, 2) ὁ Δαβίδ, 3) ὁ Σολομών, 4) ὁ Ροβοάμ καὶ Ἰεροβοάμ, 5) ἡ κατάλυσις τοῦ βασιλείου τοῦ Ἰούδα καὶ αἰχμαλωσία τῆς Βαβυλώνος.

ζ) *Οἱ Προφῆται* : 1) Ὁ Ἡλίας, 2) ὁ Ἡσαΐας, 3) ὁ Ἰερεμίας, 4) ὁ Δανιήλ, 5) ὁ Ἰωνᾶς.

η) *Ἡ ἱστορία τοῦ Ἰώβ.*

Γ) ΠΡΟΣΕΥΧΑΙ

Ὡς καὶ εἰς τὴν Α' καὶ Β' τάξιν, ἀλλὰ μᾶλλον ἐκτεταμέναι καὶ ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν διδασκαλίαν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης.

Δ) ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΕΟΡΤΩΝ

1) Τῆς ἐορτῆς τῆς Ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, 2) τῆς ἐορτῆς τοῦ Ἁγίου Δημητρίου, 3) τῆς ἐορτῆς τοῦ Ἁγίου Νικολάου,

4) τῆς ἑορτῆς τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, 5) τῆς ἑορτῆς τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου.

Ε) ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Στοιχεῖα τῶν χωρῶν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης.

ΣΗΜ. — Τὰ Θρησκευτικά, μὴ δυνάμενα νὰ συνυφανθοῦν ἐπιτυχῶς μὲ τὴν λοιπὴν διδακτικὴν ὕλην, ἀποτελοῦν ἴδιον μάθημα καὶ διδάσκονται μᾶλλον εἰς τακτὸς ὥρας.

2. Η ΜΗΤΡΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Α) ΑΝΑΓΝΩΣΙΣ

1) Ἀνάγνωσις ἐκ τοῦ ἐν χρήσει Ἀναγνωστικοῦ.

2) Ἀνάγνωσις ἐκ βιβλίων καὶ περιοδικῶν ἐκλεκτῶν τεμαχίων τῆς παιδικῆς λογοτεχνίας, σχετιζομένων, εἰ δυνατόν, πρὸς τὴν ὕλην τῶν κέντρων ἐνδιαφέροντος.

Σκοπός : Ἡ ἀπταιστος, ὁμαλὴ καὶ καλῶς τονισμένη ἀνάγνωσις συνεχοῦς λόγου καὶ ἡ ἀκριβὴς κατανόησις τοῦ ἀναγνωσκομένου. Εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνεται ἐναλλαγὴ νοερᾶς (σιωπηρᾶς) καὶ μεγαλοφώνου ἀναγνώσεως. Διὰ τῆς πρώτης ἐπιτυγχάνεται ἡ ἀσκήσις εἰς τὴν κατανόησιν τοῦ περιεχομένου, ἐξασφαλιζομένης τῆς συγκεντρωτικῆς προσοχῆς, διὰ δὲ τῆς δευτέρας ἡ ἀπταιστος καὶ κατ' ἔννοιαν ἀνάγνωσις καὶ ἡ καλλιέργεια τοῦ ὕφους.

Εἰς τὰ μονοτάξια σχολεῖα καὶ ἐν γένει ὅπου γίνεται συνδιδασκαλία τάξεων, παρέχονται πολλαὶ εὐκαιρίαι ἐφαρμογῆς τῆς σιωπηρᾶς ἀναγνώσεως.

Ἐπεξεργασία : Ἰσχύουν ὅσα ἐλέχθησαν σχετικῶς καὶ εἰς τὴν προηγούμενην τάξιν.

Β) ΠΟΙΗΜΑΤΑ

1) Τὰ περιεχόμενα εἰς τὸ ἐν χρήσει Ἀναγνωστικόν.

2) Ποιήματα ἐκλεγόμενα ἐκ παιδικῶν συλλογῶν, θρησκευτικοῦ καὶ ἐθνικοῦ περιεχομένου, ἐκ τῆς ἐν γένει ζωῆς τοῦ παιδιοῦ, καθὼς καὶ ἄλλων ἀναφερομένων εἰς τὴν Φύσιν (ζῶα, φυτὰ, οὐρανὸς κ.τ.λ.)

Ἐκλέγονται πάντοτε ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα σχετίζονται πρὸς τὴν διδα-

σκομένην ἐνότητα, δέον δὲ ταῦτα νὰ εἶναι ὁμαλά καὶ ἀπλᾶ ὡς πρὸς τὸ περιεχόμενον, ὀλιγοσύλλαβα δὲ καὶ ρυθμικά ὡς πρὸς τὴν μορφήν.

Ἐπεξεργασία ποιημάτων : Καταβάλλεται ἰδιαίτερα προσπάθεια εἰς τὴν καλὴν ἀπαγγέλιαν τούτων, ὥστε νὰ χρωματίζωνται καταλλήλως τὰ διάφορα σημεῖα τὰ προκαλοῦντα ζωηρὰ συναισθήματα. Πρὸς τοῦτο ἀπαιτεῖται συγχὴ ἐξάσκησις τῶν μαθητῶν δι' ὑποδειγματικῶν ἀπαγγελιῶν τοῦ διδασκάλου.

Ἡ ἀνάλυσις τῶν ποιημάτων δέον νὰ εἶναι μεθοδική, νὰ ἀποδίδεται δὲ συγχὰ τὸ περιεχόμενον αὐτῶν διὰ πεζοῦ λόγου καὶ νὰ ἀπομνημονεύωνται τὰ καλύτερα ἐξ αὐτῶν.

Γ) ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ

1) Ἀντιγραφή μικροῦ μέρους τοῦ κειμένου τῆς Ἀναγνώσεως, τὸ ὅποῖον νὰ περιέχῃ πλῆρες νόημα καὶ ἔλεγχος τούτου ἀπὸ ἀπόψεως ἀκριβοῦς ἀντιγραφῆς, καλλιγραφίας καὶ καθαριότητος.

2) Προτάσεις, λέξεις, συλλαβαί, γράμματα.

3) Γράμματα μικρὰ καὶ κεφαλαῖα. (τὸ ἀλφάβητον ἀπὸ μνήμης).

4) Διάκρισις φωνηέντων, συμφώνων καὶ διφθόγγων. Ὁ χρόνος τῶν φωνηέντων καὶ διφθόγγων (μακρὸς ἢ βραχὺς).

5) Αἱ συλλαβαί : λήγουσα, παραλήγουσα καὶ προπαραλήγουσα.

6) Διάκρισις τῶν τόνιων καὶ τῶν πνευμάτων (πλὴν τῆς βαρείας).

7) Ἀπλοὶ κανόνες τονισμοῦ καὶ ἐφαρμογαί.

Ὁ τονισμὸς τῆς βραχείας συλλαβῆς, τῆς προπαραληγούσης, τῆς μακρᾶς παραληγούσης πρὸ μακρᾶς ἢ βραχείας ληγούσης, τῶν καταλήξεων οὐ — οὖν — ὦν καὶ τῆς ληγούσης τῶν ρημάτων. (Οἱ κανόνες διδάσκονται ἐν τῇ ἐφαρμογῇ, ἀποφεύγονται δὲ αἱ ἐξαιρέσεις).

8) Ρήματα δηλωτικὰ ἐνεργειῶν καὶ καταστάσεων τῶν μαθητῶν ὁμαλά, συνήθους χρήσεως, ἐνεργητικὰ καὶ παθητικὰ εἰς ὅλους τοὺς χρόνους τῆς ὀριστικῆς.

9) Ἡ ὀρθογραφία τῶν καταλήξεων ὁμοιοκαταλήκτων ρημάτων εἰς — ὦνω, — ἴζω, — εὖω, — αἶνω, — ἐνω (πλὴν τῶν ἐξαιρέσεων).

10) Ἡ ὀρθογραφία τῶν καταλήξεων τῶν ρημάτων, ὅταν προη-
γοῦνται τὰ μόρια θά καὶ νά.

11) Ὄρθογραφικὴ διάκρισις ὁμοίων καταλήξεων ρημάτων :
εταί — ετε, — ομαι καὶ ομει.

12) Τὰ εὐχρηστότερα ἐκ τῶν περισπωμένων ρημάτων εἰς τὸν
ἐνεργητικὸν ἔνεστῶτα τῆς ὀριστικῆς. (πεινῶ — πεινάς, προσπαθῶ — προσ-
παθεῖς κ.τ.λ.).

13) Διάκρισις τῶν τριῶν γενῶν τῶν ὀνομάτων. Τὰ 3 γένη τῶν
τρικαταλήκτων ἐπιθέτων εἰς — ος. Ἐνικὸς καὶ πληθυντικὸς ἀριθμὸς.

14) Διάκρισις ὀνομαστικῆς, γενικῆς καὶ αἰτιατικῆς ἀμφοτέρων τῶν
ἀριθμῶν ἐντὸς φράσεως ὑπὸ μορφὴν παιγνιδίων καὶ ἀσκήσεις τροπῆς
προτάσεων ἀπὸ τοῦ ἐνικοῦ εἰς τὸν πληθυντικὸν καὶ τὰνάπαλιν. Συμ-
πλήρωσις ἠλλείποντος ὀνόματος εἰς φράσιν.

15) Ἡ ὀρθογραφία τῶν καταλήξεων — ι — ο τῶν οὐδετέρων,
— ος καὶ — οἱ τῶν ἀρσενικῶν καὶ — η τῶν θηλυκῶν.

16) Ἀσκήσεις πρὸς ἀκριβῆ κατανόησιν τῶν ὁμοίων ἄρθρων —
ἦ — οἶ — τῆς — τίς — τὸν — τῶν.

Δ) ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Γίνονται ἐπὶ τοῦ πίνακος ἢ ἐν τῷ τετραδίῳ πρὸς ἐφαρμογὴν
κυρίως τῶν ἐν τῇ γραμματικῇ διδασκομένων.

Ἐπίκλησις : Ἡ ἀντιγραφή ἢ τεμάχιον ἐκ τῆς ἀναγνώσεως, φράσεις
σχηματιζόμεναι ὑπὸ τῶν μαθητῶν σχετικαὶ πρὸς τὴν ἐπεξεργαζόμενην
ἐνότητα καὶ φράσεις ἐγκλείουσαι τὰς κάτωθι λέξεις :

Σχολεῖο, μαθητής, μαθήτρια, μάθημα, τὸ ὄνομα τοῦ μαθητοῦ
καὶ τῆς Σχολῆς του.

Θεός, Χριστός, Παναγία, Χριστιανός, ὁρθόδοξος, ἑορτή, προσευχή,
Χριστούγεννα, Πάσχα, Ἀνάστασις.

Αἶθουσα, τάξη, δωμάτιο, τοῖχος, παράθυρο, πάτωμα, στέγη.

Βιβλίον, τετράδιον, μελάνη, μολύβι, πέννα, κιμαλία.

Εἰκόνα, χάρτης, Ἑλλάδα, Αἴγυπτος.

Ἑλληνικά, γραμμатική, ἀριθμητική, ἱστορία, ἱερά, μουσική, ἰχνογραφία, γεωγραφία, γυμναστική, καλλιγραφία, χειροτεχνία, γαλλικά, ἀραβικά, φυσικά.

Αὔλη, βρύση, παιγνίδι, κουδούνι.

Οἰκογένεια, πατέρας, μητέρα, παιδί, ἀγόρι, κορίτσι, θετός, θεία, παππούς, συγγενεῖς.

Δρόμος, πεζοδρόμιο, κατάστημα, κουρεῖο, παντοπωλεῖο, ἔμπορος, ἀνθρώπος, αὐτοκίνητο, τραῖνο.

Μῆνας, ἑβδομάδα, ἡμέρα, ὥρα, μεσημέρι, βράδυ, πρωί, Σάββατο, Κυριακή, αἱ ἡμέραι τῆς ἑβδομάδος, Ἑκκλησία.

Χειμῶνας, βροχή, κρύο, φωτιά, σύννεφα.

Ἄνοιξη, κῆπος, κηπουρός, λουλούδια, δένδρα, φυτά, φύλλα, ρίζα.

Καλοκαίρι, θάλασσα, ψάρι, παραλία, πλοῖο, ταξίδι, ἀμμουδιά, ὕγρασία, ἥλιος.

Σκύλος, καμήλα, χοῖρος, πετεινός, ἄλογο, γάτα, ποντικός.

Σῶμα, πρόσωπο, κεφάλι, δάχτυλο, νύχια, μαλλιά, μάτια, στόμα, μύτη, χεῖλη, δόντια, αὐτιά, λαιμός, κοιλιά, αἷμα, πόδια, χέρια.

Ἄλεξάνδρεια, Κάϊρον (πόλη ἢ χωρίον ὅπου μένει).

Ἑλλάς, πατρίς, σημαία, ἐθνικὴ ἑορτή.

Ἐνα, δύο, τρία . . . δέκα, εἴκοσι, ἑκατό, χίλια.

Ἐδῶ, ἐκεῖ, πάνω, κάτω, μέσα, ἔξω, σήμερα, αὔριο, χθές, ἀλλά, ὅταν, ἐπειδὴ, γιατί, πού, ποῦ ; πῶς, πῶς ;

Ἐγώ, ἐσύ, αὐτός, αὐτή, ἔμεῖς, ἐσεῖς, ἐκεῖνος τοῦτος, αὐτοί.

Γράφω, διαβάζω, λογαριάζω, παίζω, τρέχω, πηγαίνω, ἔρχομαι, ἀνοίγω, κλείνω, μετρῶ, πηδῶ, τραγουδῶ, κρυώνω, ζεσταίνομαι, σκουπίζω, καθαρίζομαι, γυμνάζομαι, κουράζομαι, κοιμοῦμαι, τρώγω, πίνω, πεινῶ.

Καλός, κακός, πολὺς, πολλοί, πολλές, πολλά, πολύ, ἢ ὠραία, τὰ

ὄραϊα, σωστός, ἐργατικός, προσεχτικός, κόκκινος, μαῦρος, ἄσπρος, κίτρινος, πράσινος, γαλάζιος.

ΣΗΜ. — Ὁ διδάσκων πρέπει νὰ φροντίζει ὥστε νὰ ἐνισχυθοῦν καὶ οἱ τρεῖς μνημονικοὶ τύποι, ἤτοι ὁ ὀπτικός, ὁ ἀκουστικός καὶ ὁ γραφοκινητικός. Πρέπει ἐπίσης νὰ φροντίζει ὥστε νὰ μὴ σχηματίζονται ἐσφαλμένοι εἰκόνας λέξεων εἰς τὴν μνήμην τῶν μαθητῶν καὶ νὰ γράφουν οὗτοι λέξεις ἀγνώστους. Δὲν πρέπει νὰ λησμονῆται, ὅτι ἡ κατανόησις τῆς ἐννοίας τῆς λέξεως εὐνοεῖ τὴν ἀκρίβειαν τῆς ἀναπλάσεως τῆς ὀρθῆς εἰκόνας αὐτῆς.

Ε) ΣΥΝΘΕΣΕΙΣ

Εἰς τὴν φροντίδα διὰ τὴν καλλιέργειαν τῆς μητρικῆς γλώσσης ἐξέχουσιν θέσιν κατέχει ἡ ἄσκησις τῶν μαθητῶν πρὸς ὀρθὴν διατύπωσιν, προφορικὴν ἢ γραπτὴν, τῶν σκέψεων καὶ συναισθημάτων αὐτῶν. Τοῦτο ἐπιτυγχάνεται διὰ τοῦ μαθήματος τῶν συνθέσεων, εἰς τὸ ὁποῖον δέον νὰ δίδεται ὅλως ἰδιαιτέρα προσοχή, ἵνα ἐθισθῶσιν οἱ μαθηταὶ εἰς τὴν καλλιλογικὴν καὶ δι' ὀμαλῶν καὶ πλήρων φράσεων διατύπωσιν τῶν διανοημάτων των.

Εἰς τὴν Γ' τάξιν, παραλλήλως πρὸς τὰς προφορικὰς συνθέσεις, αἰτινες γίνονται εἰς πᾶσαν εὐκαιρίαν καὶ εἰς ὅλα τὰ μαθήματα, πρέπει νὰ γίνεται συστηματικὴ ἄσκησις τῶν μαθητῶν καὶ εἰς ὅλα τὰ μαθήματα καὶ εἰς τὰς γραπτὰς τοιαύτας ὑπὸ ἀπλουστάτην μορφήν.

α) Προφορικαί :

1) Ἀπλουστάτη περιγραφή ἀντικειμένων καὶ γεγονότων τῆς ἀμέσου ἀντιλήψεως, τὰ ὁποῖα προεκάλεσαν ζωηρὸν τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ μαθητοῦ. Κέντρα ἐνδιαφέροντος.

2) Ὅλως σύντομος περίληψις ἐνδιαφερόντων ἀναγνωσμάτων.

3) Σύντομος ἀπάντησις εἰς ἐρωτήσεις καταλλήλως τιθεμένας ὑπὸ τοῦ διδάσκοντος καὶ ἀναφερομένας πάντοτε εἰς τὴν ζωὴν τοῦ μαθητοῦ.

4) Ἀπόδοσις τῶν διαφόρων μαθημάτων (ιερωῶν, ἱστορίας, φυσικῆς κ.τ.λ.), ἣτις πρέπει νὰ λαμβάνη μορφήν καλλιλογικῆς ἐκφράσεως καὶ νὰ γίνεται μὲ ὀρθὴν ἀλληλουχίαν τῶν ἐννοιῶν.

β) Γραπταί :

1) Ὡς καὶ εἰς τὴν προηγουμένην τάξιν, περιγραφή τοῦ περιεχο-

μένου ἀπλῶν εἰκότων, κατασκευῆς τοῦ μαθητοῦ ἢ ἐκ τῶν συλλογῶν αὐτοῦ.

3. ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗ

Εἰς τὴν τάξιν αὐτὴν, λόγῳ τῆς ὠριμότητος τῶν μαθητῶν ἐκ τῆς γενομένης ἐργασίας εἰς τὰς δύο προηγουμένας τάξεις, ἡ ἀριθμητικὴ γνῶσις μετατίθεται ἐν πολλοῖς ἀπὸ τοῦ συγκεκριμένου εἰς τὸ ἀφηρημένον, ὅταν πρόκειται νὰ γίνῃ ἐξάσκησις τῶν μαθητῶν εἰς τὴν εὐχερῆ ἐκτέλεσιν ἀριθμητικῶν πράξεων. Πάντως ὅμως καὶ ἐνταῦθα τὸ ὑλικὸν ἀντλείται ἀπὸ τὰ κέντρα ἐνδιαφέροντος, εἰς τὴν ἐπεξεργασίαν τῶν ὁποίων συχνότατα δίδονται ἀφορμαὶ δι' ὑπολογισμούς, ἐκτέλεσιν πράξεων καὶ λύσιν ἀπλῶν προβλημάτων. (Ἐυλογισμὸς καὶ μέτρησις ἀποστάσεων, ἀρίθμισις πραγμάτων, ἀγοραὶ καὶ πωλήσεις κ.τ.λ.).

Ἡ διδακτέα ὕλη εἰς τὴν τάξιν ταύτην ὁρίζεται ὡς ἀκολούθως:

Οἱ ἀριθμοὶ 1 — 1000.

1) Ἐπανάληψις τῶν ἀριθμῶν 1 — 100.

2) Σχηματισμὸς τῆς πρώτης χιλιάδος ἐξ ἑκατοντάδων καὶ πενηκοντάδων. Γραφὴ καὶ ἀνάγνωσις τῶν ἀριθμῶν.

3) Αἱ κατὰ μέρος πράξεις ἐν τῇ δευτέρᾳ ἑκατοντάδι : α'.) ἀρίθμισις ἀνωθῶσα καὶ κατιοῦσα, πρῶτον κατὰ δεκάδας καὶ ἔπειτα κατὰ πεντάδας καὶ μονάδας. β'.) πρόσθεσις καὶ ἀφαίρεσις οἰωνδῆποτε ἀριθμῶν. γ'.) εὐρεσις τῶν παραγόντων διαφορῶν ἀριθμῶν διδόντων γινόμενον ἐντὸς τῶν ἀριθμῶν 100 — 200. δ'.) πολλαπλασιασμὸς ἀριθμῶν διδόντων γινόμενον οὐχὶ ἀνώτερον τοῦ 200 καὶ διαιρέσεις τοῦ 200 καὶ τῶν μικροτέρων αὐτοῦ ἀριθμῶν πρῶτον διὰ μονοψηφίου καὶ ἔπειτα διὰ διψηφίου ἀριθμοῦ. ε'.) λύσις διαφορῶν προβλημάτων προφορικῶς καὶ γραπτῶς.

4) Ἡ τρίτη ἑκατοντὰς μέχρι τῆς δεκάτης ὡς ἀνωτέρω.

5) Πολλαπλασιασμὸς καὶ διαιρέσεις ἀριθμῶν διὰ τοῦ 10 καὶ 100.

6) Εὐρεσις τῶν παραγόντων διαφορῶν ἀριθμῶν ἐντὸς τῶν ἀριθμῶν 200 — 1000.

7) Ἡ ἔννοια τοῦ $1/2$, $1/4$, $1/5$, $1/10$.

8) Ἀσκήσεις προφορικαὶ πρὸς εὐρεσιν τοῦ $1/2$, $1/4$, $1/5$, $1/10$ διαφόρων ἀριθμῶν ἐντὸς τῶν ἀριθμῶν 1 — 1000.

9) Λύσεις ἀπλῶν προβλημάτων μὲ μίαν, δύο καὶ τρεῖς πράξεις, εἰλημμένων ἐκ τῆς ζωῆς τοῦ παιδιοῦ ἢ ἀπὸ τὴν ὕλην τῶν κέντρων ἐνδιαφέροντος.

10) Ἀπὸ τὸ *μετρικὸν σύστημα* κατὰ τρόπον πρακτικόν: α') *Μῆκος*: Τὸ μέτρον καὶ αἱ ὑποδιαιρέσεις του. β') *Βάρος*: Ἡ ὀκτὰ καὶ αἱ ὑποδιαιρέσεις της. Τὸ χιλιόγραμμον καὶ αἱ ὑποδιαιρέσεις του. γ') *Νομίσματα*: Ὅλα τὰ νομίσματα τοῦ τόπου τῶν ὁποίων αἱ ὑποδιαιρέσεις φθάνουν μέχρι τοῦ 1000· κέντρον ἢ λίρα μὲ τὰς ὑποδιαιρέσεις της: Γ.Δ., τάλληρον, μισὸ τάλληρον, σελίνι, μισὴ λίρα, μιλλιέμ καὶ τὰ πολλαπλασιάσιά της: πεντόλιρον, δεκάλιρον. δ') *Μονάδες χρόνου*: Τὰ διδαχθέντα εἰς τὴν προηγουμένην τάξιν καὶ τὸ εἰκοσιτετράωρον, $1/4$ ἡμέρας, ὁ μῆν, τὸ ἔτος, ὁ αἰὼν.

11) *Γεωμετρικὰ σχήματα*: Διάκρισις καὶ ὀνομασία τετραγώνου καὶ τριγώνου ἄνευ ὀρισμῶν καὶ κανόνων. Κοπή χάρτου ἢ χαρτονίου καὶ σχηματισμὸς τῶν σχημάτων τούτων.

ΣΗΜ. — Τίθεται ὡς ἀνώτατον ὄριον ἀριθμητικῆς γνώσεως ἡ πρώτη χιλιάς, χωρὶς τοῦτο νὰ ἀποτελῇ σταθερὸν σημεῖον. Ἀναλόγως τῶν δυνάμεων τῶν μαθητῶν καὶ τῶν διδομένων εὐκαιριῶν εἶναι δυνατόν νὰ ὑπερβῇ ἢ ὕλη τῆς ἀριθμητικῆς τὸ ὄριον τοῦ ἀριθμοῦ 1000.

4. ΙΣΤΟΡΙΑ

Α) ΕΚ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΜΥΘΟΛΟΓΙΑΣ

1) Ὁ Ἡρακλῆς. Ἀρετὴ καὶ Κακία. Ἀθλοὶ τοῦ Ἡρακλέους, ὁ Λέων τῆς Νεμέας, ἡ Λερναία Ὕδρα, αἱ Στυμφαλίδες ὄρνιθες καὶ ἡ κόπρος τοῦ Αὐγείου.

2) Ἐρωταῖος. Φιλοπατρία τοῦ Ἐρωταῖου, μετάβασις εἰς Κρήτην, Μίνωας, Λαβύρινθος, Μινώταυρος.

3) Ἄλκηστις.

4) Ἀργοναυτικὴ ἐκστρατεία: Τὸ Χρυσοῦν δέρας. Πελίας καὶ Ἰάσων. Πλοῦς τῶν Ἀργοναυτῶν εἰς Κολχίδα. Ἀρπαγὴ τοῦ Δέρατος (Μήδειο). Περιπετειώδης ἐπιστροφὴ τῶν Ἀργοναυτῶν.

5) *Τρωϊκὸς Πόλεμος* : Ἀφορμὴ τοῦ πολέμου, συμμετοχὴ τῶν ἀρίστων ἡρώων τῆς Ἑλλάδος, ἀπόπλους ἐκ τῆς Αὐλίδος (Ἴφιγένεια). Πολιορκία τῆς Τροίας, δεκαετής διάρκεια τοῦ πολέμου, μῆγισ τοῦ Ἀχιλλέως, θάνατος τοῦ Πατρόκλου, Δούρειος Ἴππος καὶ καταστροφή τῆς Τροίας, ἐπιστροφή τῶν Ἑλλήνων. Περιπλανήσεις καὶ ἐπιστροφή τοῦ Ὀδυσσεύς εἰς Ἴθάκην. Κύκλωπες. Ναυσικά. Πίστις τῆς Πηνελόπης. Φιλοσοφία Τηλεμάχου.

ΣΗΜ. — Ἡ Ἑλληνικὴ Μυθολογία δὲν δύναται νὰ συνυφανθῇ μὲ τὴν λοιπὴν ὕλην τὴν συγκεντρωμένην περὶ τῶν κέντρων ἐνδιαφέροντος. Κατὰ συνέπειαν θὰ διδάσκεται εἰς ἰδιαιτέρας ὥρας. Πλεῖστα τμήματα ταύτης δύναται, λόγῳ τοῦ ζωηροῦ ἐνδιαφέροντος τὸ ὁποῖον προκαλοῦν εἰς τοὺς μαθητάς, νὰ χρησιμεύουν ὡς ἀφετηρία εἰς τὴν προσπάθειαν τοῦ διδάσκοντος διὰ νὰ καλλιεργῆσθαι τὴν ἔκφρασιν, προφορικὴν καὶ γραπτὴν. (Ἰχνογραφία).

Β) ΕΚ ΤΗΣ ΑΙΓΥΠΤΙΑΚΗΣ ΜΥΘΟΛΟΓΙΑΣ

8. Μῦθοι καὶ θρύλοι, ἀναπτυσσόμενοι ἐπικαιρῶς κατὰ τὴν ἐπεξεργασίαν τῶν διαφόρων κέντρων ἐνδιαφέροντος.

5. ΠΑΤΡΙΔΟΓΝΩΣΙΑ - ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Ἡ γνώσις τοῦ τόπου εἰς τὸν ὁποῖον ζῆ ὁ μαθητὴς καὶ τῶν ἐν αὐτῷ πραγμάτων (τοπογνωσία, ἀνθρωπίνη κοινωνία, φύσις) ἀποτελεῖ τὴν βάσιν τῆς ὅλης διδακτικῆς ἐργασίας εἰς τὰς πρώτας τάξεις τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου. Τὰ κέντρα ἐνδιαφέροντος ἀντιλοῦσι τὸ ὕλικόν των ἀπὸ τὸν γύρω χώρον μὲ τὰ ἐν αὐτῷ ὑπάρχοντα καὶ τελούμενα. Ἐπομένως ἡ γεωγραφικὴ διδασκαλία εἶναι ἐνσωματωμένη εἰς ὅλα τὰ κέντρα ἐνδιαφέροντος, τὰ δὲ κατωτέρω παρατιθέμενα γεωγραφικὰ στοιχεῖα διδάσκονται ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς ἐπεξεργασίας τῆς ὕλης τῶν ἐκάστοτε διδακτικῶν ἐνοτήτων.

I. — ΜΕΡΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ ΥΠΟ ΤΥΠΟΝ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΩΝ

1) *Ἡ Κατοικία*. Χρησιμότης — εἶδη κατοικίας — ἡ ἐξέλιξις τῆς κατοικίας εἰς γενικὰς ἀπλουστάτας γραμμάς.

2) *Τὸ Σχολεῖον*. Συστηματικώτερα ἐξέτασις ἢ εἰς τὸν Ἄον κύκλον.

3) *Ἡ Κοινότης* καὶ τὰ Φιλανθρωπικά της Ἰδρύματα. Ἀπλᾶ ἱστορικαὶ πληροφορίες — ἢ Ἐκκλησία, κ.τ.τ.

4) Ὅδοι καὶ μέσα συγκοινωνίας. Ὀνομασίαι ὁδῶν, ὀχήματα καὶ πεζοί, ὄργανα τῆς κυκλοφορίας.

5) Ὁ Δημόσιος κῆπος. Τὰ δένδρα, τὰ ἄνθη γενικῶς καὶ τὰ πτηνά.

6) Ὁ Ζωολογικὸς Κῆπος. Παρατήρησις καὶ λεπτομερεστέρα ἐξέτασις τῶν ζῴων ἐκείνων, τὰ ὁποῖα ἀναφέρονται κατωτέρω εἰς τὸ μάθημα τῆς Φυσικῆς.

7) Αἱ διώρυγες. Χρησιμότης, ὕδρευσις. (Διωρυξ Μαχμουδίας).

8) Ὁ λιμὴν. Χρησιμότης, κίνησις, εἶδη κλοίων κ.τ.τ.

9) Ἡ θάλασσα. Εἶδη ἀλιείας, ταξίδια, ζῶα.

10) Δημόσια Καταστήματα. Τὸ Ταχυδρομεῖον, τὸ Τηλεγραφεῖον, τὸ Ἀστυνομικὸν Τμήμα.

11) Ἡ Ἀλεξάνδρεια γενικῶς. Οἱ μεγάλοι δρόμοι, τὰ μεγάλα μνημεῖά της. Ἡ Ἑλληνικὴ Παροικία κ.τ.τ. (Χαρτογράφησις ἀπλουστάτη).

12) Πιράστεια. Γεωγραφικὴ μᾶλλον ἐξέτασις — θέσις κ.τ.τ. καὶ ἐν συνεχείᾳ αἱ γειτονικαὶ πόλεις, τὰ μέσα συγκοινωνίας: ποταμό-πλοῖον, σιδηρόδρομος, ἀεροπλάνον, κ.τ.λ.

Ὡς πιθανὰ κέντρα ἐνδιαφέροντος αὐτοτελῆ ἢ πρὸς συμπλήρωσιν τῶν προαναφερθέντων δύνανται νὰ ληφθοῦν: Ἐν ἐργοστάσιον, ἐν ἐμπορικῶν κατάστημα, αἱ μεγάλαι Ἐθνικαὶ καὶ Ἱερουργικαὶ ἑορταί, ἐπίκαιρα γεγονότα συγκινοῦντα βαθέως τοὺς μαθητάς, παιδιὰ διάφοροι κ.τ.τ.

Ἐπίσης οἱ μαθηταὶ πρέπει νὰ ἀγθοῦν συστηματικῶς εἰς παρατηρήσεις σχετικὰς μετὰ τὴν μεταβολὴν τοῦ καιροῦ, μετὰ τὰς ἀτμοσφαιρικὰς μεταβολὰς καθ' ἑκάστην, μετὰ τὸν οὐρανὸν (ἡμέρα, νύκτα, ὁ ἥλιος, ἡ σελήνη, ἡ ἀνατολὴ καὶ ἡ δύσις τοῦ ἡλίου, ἡ πορεία τοῦ ἡλίου εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ τὰ σημεῖα τοῦ ὀρίζοντος, αἱ φάσεις τῆς σελήνης κ.τ.τ.). Αἱ ὡς ἄνω παρατηρήσεις σκοπίμον εἶναι νὰ σημειοῦνται δι' ἀπλουστάτων γραφικῶν παραστάσεων εἰς τὸ ἡμερολόγιον τῆς Τάξεως.

II. — ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑΙ ΕΝΝΟΙΑΙ

1) Ξηρά, θάλασσα, πεδιάς, λόφος, ὄρος, ὄροσειρά, ὄροπέδιον,

κοιλιάς, δάσος, έρημος, δάσις, ποταμός, διωρύξ, λίμνη, παραλία, άκρω-
τήριον, κόλπος, όρμος, λιμήν, νήσος, χερσόνησος.

2) Χωρίον, κόμη, κωμόπολις, πόλις, πόλις-παράλιος και μεσό-
γειος και τα χαρακτηριστικά στοιχεία έκάστου (όδός, λεωφόρος, πλα-
τεία, δημόσιοι κήποι κ.τ.λ.).

3) Σημεία του όρίζοντος.

4) Η Γεωγραφία της Αιγύπτου: Θέσις, όρια, παράλια, έδαφος,
κλιματολογικαί συνθήκαι, προϊόντα, κάτοικοι, άσχολίαι, θρησκεία,
πολίτευμα. Έξέτασις της Αιγύπτου με ταξίδια διά του Νείλου η σιδη-
ροδρομικώς, δι' άναγνώσεως του χάρτου (χαρτογραφία της Αιγύπτου).

6. ΦΥΣΙΚΗ

Έκ της Ζωολογίας και Φυτολογίας θά διδαχθῆ ἡ κατωτέρω ὕλη,
ὡς εἶναι συντεταγμένη κατὰ βιολογικὰς ἐνότητας. Δέον ἢ ὕλη νά συν-
υφαίνεται εἰς τὰ ὑπὸ ἐπεξεργασίαν *Κέντρα ἐνδιαφέροντος*, τῶν ὁποίων
εἰς πλείους περιπτώσεις ἀποτελεῖ τὸ βασικώτερον στοιχεῖον.

A) ΟΙΚΙΑ ΚΑΙ ΑΥΛΗ

Γάτα, ποντικός, σκύλος, μύια, όρνις, περιστέρα, καναρίνι, πρό-
βατον, αἶξ, βοῦς, ἵππος, όνος, κόνικλος, τριανταφυλλιά, γαρυφαλιά
και κρῖνος.

B) ΚΗΠΟΣ ΚΑΙ ΑΓΡΟΣ

Σπουργίτης, τσαλαπετεινός, κόραξ, γελώνη, πεταλούδα, κοχλίας,
πορτοκαλλιά, μπανανιά, χουρμαδιά, κολοκυθιά, ντομάτα, μαρούλια,
βαμβάκι, σίτος και φούλια.

Γ) ΠΟΤΑΜΟΣ ΚΑΙ ΕΛΟΣ

Βάτραχος, νήσσα, κώνωψ.

Δ) ΘΑΛΑΣΣΑ

Λουφάρι, λαυράκι, σουπιά, δικταπόδι.

Ε) ΕΡΗΜΟΣ

Σαύρα, σκορπιός.

7. ΚΑΛΛΙΓΡΑΦΙΑ

Γραφή τῶν κεφαλαίων γραμμάτων κατὰ τὴν γενετικὴν αὐτῶν σειρὰν, προηγουμένων ἐκάστοτε τῶν ἀναγκαίων πρὸς γραφὴν τοῦ γράμματος προασκήσεων.

Ἐσκήσεις πρὸς ρυθμικὴν γραφὴν διδασκομένου γράμματος.

Γραφή κυρίων ὀνομάτων, περιεχόντων τὸ διδασκόμενον γράμμα.

Γραφή ἀριθμῶν.

8. ΙΧΝΟΓΡΑΦΙΑ

Εἰσαγωγή τῶν μαθητῶν εἰς τὴν ἐκ τοῦ φυσικοῦ ἰχνογραφίαν. Κατὰ πρῶτον παρουσιάζονται πρὸς ἰχνογράφησιν διάφοροι καρποὶ καὶ διάφορα ἀντικείμενα, τὰ ὅποια ἀπὸ ὄλης τῶν τῶν πλευρᾶς νὰ παρουσιάζουν τὸ αὐτὸ σχῆμα. Π.χ. ἓνα πορτοκάλι, μία σφαῖρα.

Σκιτογράφησις: Ὁ μαθητὴς κατόπιν ὑποδείξεως σχηματίζει δι' ἀπλῶν γραμμῶν τὰ σκίτσα διαφόρων ζώων εἰς διαφόρους στάσεις.

9. ΧΕΙΡΟΤΕΧΝΙΑ

(Δι' Ἄρρενα καὶ Θήλεα)

1) *Χαρτοκολλητικὴ*: (Ὑλικά: Τετράδιον ἰχνογραφίας ἄνευ γραμμῶν, χάρτης γκλασέ, ψαλίδια, ἀλευρόκολλα). Οἱ μαθηταὶ ἀφοῦ ἰχνογραφήσουν ἐπὶ τῆς ὀπισθίας πλευρᾶς τοῦ χάρτου (γκλασέ) διάφορα ἀντικείμενα, ζῶα, καρπούς ἢ καὶ σκηνάς, κόπτουν κατόπιν τὰ ἰχνογραφημένα καὶ τὰ κολλοῦν ἐπὶ τοῦ τετραδίου τῶν.

2) *Χαρτοκοπτικὴ*: Οἱ μαθηταὶ διπλώνουν καταλλήλως τὸν πρὸς χαρτοκοπτικὴν χάρτην καὶ κατόπιν διὰ καταλλήλου κοπῆς σχηματίζουν διάφορα συμμετρικὰ σχήματα, ἥτοι: ἄστρα, σταυρούς, ζῶα, φύλλα κτλ.

(Διὰ Θήλεα)

1) *Κέντημα*: Σταυροβελονιὰ (δυσκολώτερα σχέδια).

2) Ἐφαρμογὴ τῶν διαφόρων βελονιῶν ραπτικῆς καὶ κεντήματος,

τὰς ὁποίας ἔμαθον εἰς τὴν προηγουμένην τάξιν, ἐπὶ διαφόρων ἀσπορορρούχων.

3) Πλεκτική : Ἀσκήσεις μετὰ τὸ βελονάκι μετὰ μαλλίον ἢ κλωστήν πρὸς κατασκευὴν ἁπλοῦ γαϊτανίου.

4) Διάφορα ἐργόχειρα μετὰ χρωματιστὴν κλωστήν.

10. ΨΔΙΚΗ

Ἄσματα σχετικὰ μετὰ τὴν φύσιν καὶ τὰς ἀσχολίας τῶν ἀνθρώπων. Πατριωτικὰ καὶ Θρησκευτικὰ ἄσματα, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τοῦ ἑορτασμοῦ ἔθνικῶν καὶ θρησκευτικῶν γεγονότων, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦσι τὸν πνευματικὸν διδασκαλικὸν ἐνοτήτων. Ἀπαραιτήτως, εἰς τὰς τάξεις αὐτὰς δεόν οἱ μαθηταὶ νὰ ἐκμάθουν νὰ ἄδουν ὀρθῶς τὸν Ἑθνικὸν Ὑμνον καὶ τὰ σπουδαιότερα Θρησκευτικὰ ἄσματα τῶν μεγάλων ἑορτῶν.

11. ΓΥΜΝΑΣΤΙΚΗ

Τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὰς προηγουμένας τάξεις.

ΤΑΞΙΣ ΤΕΤΑΡΤΗ

ΓΕΝΙΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Τὸ Πρόγραμμα τῆς τάξεως ταύτης ἐξακολουθεῖ νὰ στηρίζεται ἐπὶ τῶν ἀρχῶν τῆς *Συγκεντρώσεως* καὶ νὰ ἔχη ὡς ἀφετηρίαν πάσης διδακτικῆς ἐργασίας τὴν *Παρατήρησιν*.

Ἐπειδὴ ὅμως οἱ μαθηταὶ τῆς τάξεως ταύτης ἔχουσιν ἤδη ἀρκετὰ καλλιεργημένας τὰς νοητικὰς ἰκανότητας, ἢ κρίσις των εἶναι σχετικῶς ἀντικειμενικὴ καὶ τὰ ἐνδιαφέροντά των πολυμερῆ καὶ σφραγόμενα ἀπὸ τοῦ συγκεκριμένου εἰς τὸ ἀφηρημένον (ἀπλᾶ ἔννοιαι, σχέσεις πραγμάτων καὶ καταστάσεων, αἰτίον καὶ αἰτιατὸν κ.ο.κ.), διὰ τοῦτο τὸ Πρόγραμμα καθὼς καὶ ἡ πορεία τῆς διδακτικῆς ἐργασίας πρέπει νὰ λαμβάνωσιν ὑπ' ὄψιν τὴν πνευματικὴν αὐτὴν ἐξέλιξιν τῶν μαθητῶν.

Οὕτω καθίσταται εὐχερεστέρα ἡ διαφοροποίησις τῆς ὕλης, τὰ δὲ ἐπὶ μέρους μαθήματα ἀποκοτῶν σχετικὴν αὐτοτέλειαν καὶ διδάσκονται εἰς τακτὰς ὥρας. Ἡ μελέτη τοῦ περιβάλλοντος, τὸ ὁποῖον τώρα ἐπεκτείνεται τοπικῶς καὶ χρονικῶς, γίνεται εἰς τὴν τάξιν ταύτην μὲ καταμερισμὸν τῆς ὕλης κατὰ περιοχὰς γνώσεων, λαμβάνεται ὅμως ἰδιαιτέρα φροντίς, ὅπως ὑπάρχη στενὴ ἐπαφὴ καὶ συναρμογὴ τῶν συγγενῶν μαθημάτων.

Ἡ ἄσκησις εἰς τὴν παρατήρησιν ἐξακολουθεῖ καὶ ἐνταῦθα νὰ ἀποτελῇ τὴν ἀφετηρίαν τῆς διδασκαλίας, κυρίως δὲ εἰς τὴν Τοπογνωσίαν, Γεωγραφίαν καὶ τὰ Φυσιογνωστικὰ μαθήματα, τὰ ὁποῖα συνέχονται καὶ εἶναι δυνατὸν νὰ συνεξετάζωνται κατὰ τρόπον φυσικὸν μέσα εἰς μίαν *Διδακτικὴν Ἑνότητα*. Περὶ τὴν αὐτὴν ἐνότητα εἶναι δυνατὸν νὰ συγκεντρωθοῦν καὶ πολλὰ ἐκ τῶν ἄλλων μαθημάτων (ἀνάγνωσις σχετικὴ μὲ τὰ ἐξεταζόμενα, ἀριθμοὶσις πραγμάτων ἀναφερομένων εἰς τὴν ἐνότητα καὶ προβλήματα ἐξηγούμενα ἀπὸ αὐτὴν), ἀρκεῖ τοῦτο νὰ γίνεται μὲ δεξιότητα καὶ παιδαγωγικὴν ἀντίληψιν.

Προκειμένου δ διδάσκων εἰς τὴν Δ'. τάξιν νὰ ἀκολουθήσῃ τὴν μορφήν αὐτὴν τῆς ἐργασίας (Ἐνιαίαν διδασκαλίαν βάσει τῆς ἀρχῆς τῆς συγκεντρώσεως), ὀφείλει ἐν ἀρχῇ ἐκάστου μηνὸς ἢ διμήνου νὰ ἐτοιμάξῃ σχέδιον ἀκριβοῦς ἐργασίας, ἐκλέγων τὴν ὕλην καὶ τοποθετῶν εἰς αὐτὴν μεθοδικῶς τὰς διδακτέας γνώσεις. Ἐὰν δὲ ἀδυνατῇ νὰ παρακάμψῃ τὰ παρουσιαζόμενα προσκόμματα (παρεμβολὴ ξένων γλωσσῶν, διδασκαλία ὑπὸ πολλῶν προσώπων κ.λ.π.), ἀκολουθεῖ μὲν τὴν κατὰ τακτὰς ὥρας διδασκαλίαν τῶν διαφόρων μαθημάτων, χωρὶς ὁμως νὰ ἀπομακρύνεται τῆς συγκεντρώσεως εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν συσχετίσιν συγγενῶν μαθημάτων, ὡς τῆς Γεωγραφίας καὶ Φυσιογνωστικῶν, Ἱχθυογραφίας καὶ Χειροτεχνίας κ.ο.κ.

1. ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ

Α'. ΕΚ ΤΗΣ ΚΑΙΝΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ :

α) *Τὰ κατὰ τὴν Θεοτόκον.* — 1) Ἡ γέννησις τῆς Θεοτόκου. 2) Τὰ Εἰσόδια τῆς Θεοτόκου. 3) Ὁ Εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου. 4) Ἡ Κοίμησις τῆς Θεοτόκου.

β) *Τὰ κατὰ Ἰωάννην τὸν Πρόδρομον.* — 1) Ἡ γέννησις τοῦ Ἰωάννου. 2) Τὸ κήρυγμα τοῦ Προδρόμου. 3) Ἡ ἀποκεφάλισις τοῦ Προδρόμου.

γ) *Τὰ κατὰ τὸν Κύριον Ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν.* — 1) Ἡ γέννησις τοῦ Χριστοῦ (Δόξα ἐν Ὑψίστοις Θεῷ κ.λ.π.. Χριστὸς γεννᾶται κ.λ.π., ἡ γέννησις Σου Χριστὲ κ.λ.π.). 2) Ἡ προσκύνησις τῶν Μάγων. 3) Ὁ Ἡρώδης καὶ ἡ φυγὴ τοῦ Ἰησοῦ εἰς Αἴγυπτον. 4) Ὁ Ἰησοῦς 12ετής ἐν τῷ Ναῶ τῆς Ἱερουσαλήμ. 5) Ἡ βάπτισις τοῦ Ἰησοῦ (Ἐν Ἰορδάνῃ βαπτιζόμενος Σου Κύριε κ.λ.π.). 6) Ἡ ἐκλογὴ τῶν μαθητῶν τοῦ Ἰησοῦ. 7) Τὸ Θαῦμα τῆς Κανά. 8) Ἡ ἀνάστασις τοῦ υἱοῦ τῆς χήρας ἐν Ναὶν. 9) Ἡ ἀνάστασις τῆς θυγατρὸς τοῦ Ἰαείρου. 10) Ἡ θεραπεία τῶν 10 λεπρῶν. 11) Ἡ θεραπεία τοῦ Παραλύτου ἐν Καπερναοῦμ. 12) Ὁ Ἐκατόνταρχος τῆς Καπερναοῦμ καὶ ὁ Χριστὸς. 13) Ἡ θεραπεία τοῦ τυφλοῦ τῆς Ἱεριχοῦς. 14) Ὁ χορτασμὸς τῶν πεντακισχιλίων διὰ πέντε ἄρτων. 15) Ἡ θεραπεία τοῦ ἐκ γενετῆς τυφλοῦ. 16) Ὁ Ἰησοῦς καὶ ὁ Λαζάρου. 17) Ὁ θάνατος καὶ ἡ ἀνάστασις τοῦ Λαζάρου (τὴν κοινὴν ἀνάστασιν πρὸ τοῦ Σοῦ κάθους πιστούμενος κ.λ.π. 18) Ὁ Ἰησοῦς καὶ ὁ Ζαχαρίας. 19) Ὁ Ἰησοῦς καὶ ἡ Σαμαρεῖτις. 20) Ἡ παραβολὴ τοῦ ἄφρονος πλουσίου. 21) Ἡ παραβολὴ τοῦ Τελώνου καὶ Φαρισαίου. 22) Ἡ παραβολὴ τῶν μωρῶν

Παρθένων. 23) Ἡ παραβολὴ τοῦ ἐλεήμονος Σαμαρείτου. 24) Ἡ παραβολὴ τοῦ ἄσώτου υἱοῦ. 25) Ἡ εἴσοδος τοῦ Ἰησοῦ εἰς Ἱεροσόλυμα. 26) Ὁ Ἰησοῦς ὁμιλεῖ κατὰ τῶν Φαρισαίων. 27) Τὸ ἀνώτατον συμβούλιον καὶ ἡ προδοσία τοῦ Ἰούδα. 28) Ὁ Μυστικὸς Δείπνος. 29) Ἡ σύλληψις τοῦ Ἰησοῦ ἐν Γεθσημανῇ. 30) Ὁ Ἰησοῦς πρὸ τοῦ Συνεδρίου. 31) Ἡ ἄρνησις τοῦ Πέτρου καὶ τὸ τέλος τοῦ Ἰούδα. 32) Ὁ Ἰησοῦς πρὸ τοῦ Πιλάτου. 33) Σταύρωσις τοῦ Ἰησοῦ. (Σήμερον κρεμάται ἐπὶ ξύλου ὁ ἐν ὕδασι τὴν γῆν κρεμάσας κ.λ.π.) 34) Ἡ Ταφὴ τοῦ Ἰησοῦ (Ὁ εὐσχήμων Ἰωσήφ κ.λ.π.. Ὅτι ἐκ τοῦ ξύλου σου νεκρὸν κ.λ.π.) 35) Ἡ Ἀνάστασις τοῦ Ἰησοῦ (Χριστὸς Ἀνέστη. Τὸ φαιδρὸν τῆς Ἀναστάσεως. Πάσχα Ἱερὸν ἡμῖν σήμερον ἀναδέδεικται κ.λ.π.) 36) Ἡ Ἀνάληψις τοῦ Ἰησοῦ (Ἀνελήφθης ἐν δόξῃ κ.λ.π.) 37) Ἡ μεταμόρφωσις τοῦ Χριστοῦ (Μετεμορφώθης ἐν τῷ ὄρει Θαβὼρ κ.λ.π.).

Β) ΠΡΟΣΕΥΧΑΙ.

Ὡς καὶ ἐν τῇ Γ'. Τάξει, ἀλλ' ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν διδασκαλίαν τῆς Καινῆς Διαθήκης.

Γ) ΠΟΙΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΔΣΜΑΤΑ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ.

Ἐκ τῶν ἐν τῷ ἀναγνωστικῷ βιβλίῳ περιεχομένων καὶ τῶν ἐν τῷ προγράμματι τῆς ᾠδικῆς ἀναγραφομένων.

Δ) ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗΣ.

2. ΜΗΤΡΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Α) ΑΝΑΓΝΩΣΙΣ.

1) Ἐκ τοῦ ἐν χρήσει Ἀναγνωστικοῦ βιβλίου.

2) Ἐκ διαφόρων βιβλίων ἢ περιοδικῶν τῆς μαθητικῆς βιβλιοθήκης: Διηγήματα ἀπλᾶ, παραμύθια, περιγραφαί, ἀνέκδοτα ἐκ τοῦ βίου τῶν ἀνθρώπων, τῶν ζώων καὶ φυτῶν, ταξιδιωτικαὶ ἐντυπώσεις κτλ.

3) Ἐκ συλλογῶν τὰς ὁποίας καταρτίζουν οἱ μαθηταὶ ἀπὸ ἀποκόμματα ἐφημερίδων, περιοδικῶν ἢ καὶ ἐξ ἄλλων Ἀναγνωστικῶν.

Β) ΣΚΟΠΟΣ.

Ἰσχύουν ὅσα ἐλέχθησαν εἰς τὴν Γ'. τάξιν. Πάντως εἰς τὴν τάξιν

αὐτὴν ἢ ἀνάγνωσις ὑπὸ τῶν μαθητῶν δέον νὰ εἶναι ὁμαλὴ, εὐχερὴς καὶ κατ' ἔννοιαν.

Γ) ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ.

Ὅμοιως ἰσχύουν τὰ λεχθέντα διὰ τὴν Γ'. τάξιν. Ἡ ἀπόδοσις τοῦ περιεχομένου καὶ ἡ ἀναπαράστασις τῶν χαρακτηριστικῶν σκηνῶν δέον νὰ γίνεται κατὰ τρόπον τελειότερον. Ἐπίσης ἡ ἐμβάθυνσις πρὸς ἐξαγωγὴν ποικίλων συμπερασμάτων, θρησκευτικῶν, ἔθνικῶν, κοινωνικῶν, ἀλληλοβοθηθείας καὶ ἡ καλλιέργεια ἀναλόγων πρὸς αὐτὰ συναισθημάτων, ὡς καὶ καλλισθητικῶν τοιοῦτων, δέον νὰ γίνεται μετὰ μεγαλύτερας προσοχῆς καὶ ἐπιμονῆς.

Δ) ΠΟΙΗΜΑΤΑ.

1) Τὰ περιεχόμενα ἐν τῷ Ἀναγνωστικῷ.

2) Ἐκλογή ἐξ ἐκλεκτῶν Συλλογῶν, σχετιζομένων πρὸς διάφορα γεγονότα, ἀνάλυσις τούτων, ὀρθὴ ἀπαγγελία καὶ ἀπομνημόνευσις.

Ε) ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ.

Συστηματικώτερα ἐπανάληψις τῶν διδαχθέντων εἰς τὴν προηγουμένην τάξιν, ἧτοι :

1) Πρότασις, λέξεις, συλλαβαί, γράμματα.

2) Διάκρισις φωνηέντων καὶ συμφώνων. Χρόνος φωνηέντων.

3) Αἱ δίφθογγοι καὶ ὁ χρόνος αὐτῶν.

4) Διάκρισις λέξεων εἰς μονοσυλλάβους, δισυλλάβους, τρισυλλάβους καὶ πολυσυλλάβους.

5) Διάκρισις καὶ ὀνομασία τῶν τονιζομένων συλλαβῶν (λήγουσα, παραλήγουσα, προπαραλήγουσα).

6) Κανόνες τονισμοῦ.

7) Τὰ πνεύματα. Πνευματισμὸς τοῦ —υ—, τῶν ἀριθμητικῶν καὶ τῶν πλέον εὐχρηστοτέρων δασυνομένων λέξεων.

8) Τὰ τρία γένη τῶν ὀνομάτων. Χρῆσις καὶ γραφὴ τῶν ἄρθρων.

9) Οἱ ἀριθμοὶ τῶν ὀνομάτων.

10) Διάκρισις ούσιαστικῆς καὶ ἐπιθέτου. Σχηματισμὸς τῶν τριῶν γενῶν τῶν ἐπιθέτων εἰς —ος καὶ —υς.

11) Τὰ ὁμαλὰ παραθετικά τῶν εἰς —ος καὶ —υς ἐπιθέτων.

12) Κλίσις τῶν ὀνομάτων: Ἡ Β'. κλίσις. — Κλίσις διαφόρων ὀνομάτων εἰς τὴν ὀνομαστικὴν, γενικὴν καὶ αἰτιατικὴν ἀμφοτέρων τῶν ἀριθμῶν. Ἀσκήσεις πρὸς ἐμπέδωσιν τούτων διὰ κλίσεως καὶ ὀρθῆς γραφῆς τῶν ὀνομάτων εἰς τὰς διαφόρους πτώσεις καὶ διὰ τροπῆς φράσεων ἐκ τοῦ ἐνικοῦ εἰς τὸν πληθυντικὸν καὶ τὰνάπαλιν.

Ἡ Α'. κλίσις. — Ἀρσενικά εἰς —ας καὶ —ης, θηλ. εἰς —α καὶ εἰς —η, τὰ μᾶλλον εὐχρηστα, ἄνευ κανόνων καὶ ἐξαίρεσεων. Ἐφαρμόζονται οἱ διδαχθέντες ἤδη κανόνες τοῦ τονισμοῦ.

Ἡ Γ'. κλίσις. — Ἐκ τῆς Γ'. κλίσεως τὰ οὐδέτερα εἰς —α.

13) Ρήματα. — α) Ἡ ἐνεργητικὴ φωνὴ τῶν βαρυτόνων εἰς ὅλους τοὺς χρόνους τῆς Ὀριστικῆς μὲ διάκρισιν τοῦ παρόντος, παρελθόντος καὶ μέλλοντος καὶ ἐπίμονον ἀσκησιν εἰς τὴν ὀρθὴν γραφὴν τῶν καταλήξεων —ετε, —εται καὶ ὅταν προηγοῦνται τὰ μόρια *θά, ρά, ὅταν, ἄν* κ.τ.λ. — Ἡ κλίσις τῶν ρημάτων γίνεται συμφώνως πρὸς τὸ τυπικὸν τῆς Δημοτικῆς γλώσσης.

Ρήματα εἰς —ίζω, —ώνω, —αίνω (μένω, δένω).

β) Ἡ παθητικὴ φωνὴ τῶν βαρυτόνων ρημάτων, ὅσα εὐρίσκονται εἰς κοινὴν χρῆσιν. — Διάκρισις καὶ ὀρθὴ γραφὴ τῶν καταλήξεων, ἰδίᾳ δὲ τῶν ὁμοίων: —εται —ετε.

γ) Ρήματα περισπώμενα. — Ὁ ἐνεστώς τῆς ἐνεργητικῆς φωνῆς τῆς πρώτης καὶ δευτέρας συζυγίας (—ῶ, —ᾶς, —ῶ, —εἶς).

14) Αἱ ἀντωνυμίαι: ἐγώ, σύ, αὐτός, ἐκεῖνος, ἐκεῖνη, ἐκεῖνο.

15) Πρακτικοὶ ὀρθογραφικοὶ κανόνες, ἐξαγόμενοι ἐπαγωγικῶς ἐκ παραδειγμάτων: α) τὰ εἰς —ειον ὀνόματα σημαίνοντα τόπον, β) τὰ εἰς —ικος ἐπίθετα, γ) τὰ εἰς —ια καὶ —εια ἀφρημένα θηλυκὰ οὐσιαστικά (κακία, εὐγένεια, βασιλεία), δ) τὰ εἰς —ιμος, —σύνη, —ότητα, —ένιος.

ΣΤ) ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ.

Σκοπὸς τῆς ὀρθογραφίας καὶ ἐν τῇ τάξει ταύτῃ τίθεται ἡ ἐφαρ-

μογή και ἐμπέδωσις τῶν διδασκομένων εἰς τὴν γραμματικὴν, γίνεται δὲ ὡς καὶ ἐν τῇ Γ'. τάξει ἐπὶ τοῦ πίνακος ἢ ἐν τῷ τετραδίῳ. Εἰς τὴν δευτέραν περίπτωσιν ἀσκεῖται ἀκριβῆς ἔλεγχος τῶν λαθῶν καὶ ἐξετάσις ἐν τῇ τάξει τῶν κοινῶν τοιούτων. Πρὸς ὀρθογραφικὴν ἀσκήσιν δίδεται τεμάχιον μὲ πλήρες νόημα ἐκ τῆς Ἀναγνώσεως, τεμάχιον ἐκ τῶν συνθέσεων ἢ καὶ φράσεις πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ διδαχθῶσιν ὠρισμένα ὁμάδες λέξεων.

Ζ) ΣΥΝΘΕΣΕΙΣ.

1) *Προφορικαί.* — Ἀσκήσις εἰς τὴν ὁμαλὴν καὶ εὐχερῆ διήγησιν, ἀναφερομένη εἰς ὅσα ζοῦν οἱ μαθηταὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ, ἐν τῷ σχολείῳ καὶ ἀλλαχοῦ, καθὼς καὶ εἰς τὴν μὲ εἰρμὸν καὶ ἀλληλουχίαν ἀπόδοσιν ὅλων τῶν ἀπὸ μνήμης μαθημάτων.

2) *Γραπταί.* — Σύντομοι ἐκθέσεις μὲ θέματα τὰ πράγματα ἢ καὶ σκηνὰς τοῦ βίου. Εἰς τὴν τάξιν ταύτην ἀπαιτεῖται: ἀκρίβεια εἰς τὰς παρατηρήσεις τῶν μαθητῶν, εἰλικρίνεια τῶν ἐκθετομένων καὶ ὀρθότης φράσεως. Βασικὸν στοιχεῖον παραμένει πάντοτε ἡ ὀρθὴ καὶ κατ' ἀλληλουχίαν κατὰξίς τῶν νοημάτων.

3. ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗ

Οἱ ἔνω τοῦ 1000 ἀριθμοί.

- 1) Ἐπανάληψις τῶν ἀριθμῶν 1 — 1000 καὶ τῶν ἐπ' αὐτῶν πράξεων.
- 2) Συστηματικὴ ἐπανάληψις τῶν πινάκων πολλαπλασιασμοῦ καὶ διαιρέσεως.
- 3) Ἐννοια πολυψηφίων ἀριθμῶν. Γραφὴ καὶ ἀπαγγελία τούτων.
- 4) Ἀνάλυσις πολυψηφίου ἀριθμοῦ καὶ ἔννοια τῆς μονάδος, δεκάδος, ἑκατοντάδος καὶ χιλιάδος. Ἀσκήσεις ἐπ' αὐτῶν πρὸς ἐμπέδωσιν.
- 5) Λύσις προβλημάτων γραπτῶς καὶ προφορικῶς μὲ συστηματικὴν κατὰξιν τῶν πράξεων καὶ ἀκριβῆ ἀπάντησιν εἰς ἑκάστην τούτων.
- 6) *Οἱ Δεκαδικοὶ ἀριθμοί:*

α) *Προφορικῶς.* — Ἐννοια τοῦ 0,1 — 0,01 — 0,001 μὲ βᾶσιν τὸ μέτρον μήκους, τὰ νομίσματα τοῦ τόπου καὶ διάφορα ἄλλα πράγματα.

Δέον να καταβληθῆ ἰδιαιτέρα προσπάθεια, ὥστε ἡ ἔννοια τῶν δεκαδικῶν μερῶν τῆς ἀκεραίας μονάδος να γίνεται ἀντιληπτὴ ὑπὸ τῶν μαθητῶν ὡς κάτι τὸ συγκεκριμένον καὶ οὐχὶ ὡς γνῶσις ἀφηρημένη.

Νοεραὶ ἀσκήσεις πρὸς ἐξοικείωσιν τῶν μαθητῶν εἰς τὴν ἀρίθμησιν τῶν δεκαδικῶν ἀριθμῶν. Ἀσκήσεις ἐφ' ὄλων τῶν πράξεων.

β) *Γραπτῶς*. — Αἱ τέσσαρες πράξεις τῆς ἀριθμητικῆς ἐπὶ ἀκεραίων καὶ δεκαδικῶν ἀριθμῶν.

Πολλαπλασιασμοὶ δεκαδικοῦ ἐπὶ 10—100—1000 καὶ διαίσεις διὰ τῶν ἰδίων ἀριθμῶν.

7) Σύγκρισις τοῦ 0,1—0,01—0,001 πρὸς τὴν ἀκεραίαν μονάδα : (Σχέσις μιλλιέμ, γρ. διατ. καὶ λίρας). Γραφικὴ παράστασις τοῦ δεκάτου, ἑκατοστοῦ, χιλιοστοῦ, μὲ σύγκρισιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μηδενικῶν καὶ τῶν δεκαδικῶν ψηφίων.

8) Λύσις προβλημάτων, εἰλημμένων ἀπὸ τὴν ζωὴν, ἐπὶ ἀκεραίων καὶ δεκαδικῶν ἀριθμῶν.

9) Τροπὴ τῶν εὐχρηστοτέρων μονάδων βάρους, νομισμάτων, χρόνου καὶ τροπὴ αὐτῶν ἀπὸ κατωτέρας εἰς ἀνωτέρας καὶ τὰν ἀπαλιν.

Γεωμετρικὰ σχήματα. — Ὁ Κύβος καὶ αἱ πλευραὶ του (τετράγωνον), τὸ Ὄρθογώνιον Παρελληλεπίπεδον (ὀρθογώνιον παραλληλόγραμμον), ἄνευ ὀρισμῶν καὶ κανόνων.

4. ΙΣΤΟΡΙΑ

Εἰς τὴν Δ'. Τάξιν τὸ μάθημα τῆς Ἱστορίας λαμβάνει τὰ θέματα ἀπὸ τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν Ἱστορίαν, ἥτοι ἀπὸ τοὺς Περσικοὺς πολέμους μέχρι τῆς ὑποταγῆς τῆς Χώρας μας εἰς τοὺς Ρωμαίους. Ἡ πρώτη αὕτη διδασκαλία τῆς Ἱστορίας δὲν ἀποβλέπει φυσικὰ εἰς τὴν κατατόπισιν τῶν μικρῶν μαθητῶν ἐπὶ τῶν λεπτομερειῶν, ἀλλ' οὔτε κἀν εἰς τὸ να καταδείξῃ εἰς αὐτοὺς τὴν ἀκριβῆ ἀλληλουχίαν τῶν γεγονότων. Αἱ πνευματικαὶ ἱκανότητες παιδιῶν ἡλικίας 10 ἐτῶν δὲν ἐπιτρέπου ἀνάλογον προσπάθειαν.

Ἡ ὕλη τῆς Ἱστορίας ἀναλυτικώτερον εἶναι :

Α) ΕΚ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ.

1. — Ἡ Ἑλλάς πρὸ τῶν Περσικῶν πολέμων :
Τὸ Μαντεῖον τῶν Δελφῶν.

- Οἱ Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες.
 Ἡ Σπάρτη καὶ ὁ Λυκοῦργος.
 Ἡ Μεσσηνία καὶ ὁ Ἀριστομένης.
 Αἱ Ἀθῆναι, ὁ Κόδρος, ὁ Σόλων.
 Ὁ θρόνος τοῦ Σόλωνος καὶ τοῦ Κροίσου.

2.— Περσικοὶ πόλεμοι :

Ἐπανάστασις τῶν ἐν Μ. Ἀσίᾳ κατὰ τῶν Περσῶν μετὰ βραχεῖαν εἰσήγησιν περὶ ἀποικίων.

α) Δαρείος, Μαραθῶν, Μιλτιάδης καὶ Πλαταιεῖς. β) Ξέρξης, Θερμοπύλαι, Λεωνίδας καὶ Θεσπιεῖς. γ) Σαλαμίς, Θεμιστοκλῆς, Πλαταιαί. δ) Μαρδόνιος, Πανσανίας, Ἀριστείδης. ε) Κίμων καὶ οἱ ἐπιθετικοὶ ἀγῶνες τῶν Ἑλλήνων (τὰ πλέον χαρακτηριστικὰ γεγονότα).

3.— Αἱ Ἀθῆναι εἰς τὴν ἀκμὴν των. Ὁ Περικλῆς καὶ ὁ Χρυσῆς Αἰὼν. (Καλλωπισμὸς Ἀθηνῶν, Παρθενῶν).

4.— Ὁ Πελοποννησιακὸς πόλεμος (τὰ αἷτια, ἡ ἐξέλιξις καὶ τὸ τέλος εἰς ἀπλουστάτας γραμμάς).

5.— Θῆβαι. — Ἐπαμεινώνδας καὶ Πελοπίδας (Λεῦκτρα-Μαντίνεια)

6.— Μακεδονία. Φίλιππος. Χαιρώνεια.

7.— Μέγας Ἀλέξανδρος. Παιδικὴ ἡλικία καὶ ἀγωγή τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου. Τὸ πολεμικὸν καὶ ἐκπολιτιστικὸν του ἔργον. Ἀλεξάνδρεια. Θάνατος τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου.

8.— Οἱ διάδοχοι τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου εἰς τὴν Αἴγυπτον. Μνημεῖα τῶν Ἀλεξανδρινῶν χρόνων ἐν Ἀλεξανδρείᾳ. Θρόνοι καὶ μῦθοι.

Β) ΕΚ ΤΗΣ ΑΙΓΥΠΤΙΑΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ.

Ἐκ τῆς Αἰγυπτιακῆς Μυθολογίας καὶ Ἱστορίας θὰ παρέχωνται στοιχεῖα ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς διδασκαλίας τῆς Τοπογνωσίας καὶ τῆς Γεωγραφίας τῆς χώρας.

Γ) ΕΚ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΩΝ ΠΑΡΟΙΚΙΩΝ.

Ἑλληνες εὐεργέται (ἐπικαίρως).

5. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΙΣ - ΤΟΠΟΓΝΩΣΙΑ - ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΦΥΣΙΚΗ

Α) ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΙΣ.

1) *Κλίμα*. — Ἄτμοσφαιρικά φαινόμενα. Αἱ ἐπ' αὐτῶν παρατηρήσεις πρέπει νὰ γίνωνται ἐν τῇ τάξει ταύτῃ μετὰ περισσοτέρας ἀκριβείας, (θερμοκρασία, ἄνεμοι, νέφη, βροχὴ κ.τ.λ.) καὶ νὰ ἀνευρίσκωνται αἱ ὑπάρχουσαι μεταξύ των σχέσεις.

2) *Ἐποχὰ τοῦ ἔτους*. — Διάρκεια, μῆνες, χαρακτηριστικά γνωρίσματα ἐκάστης ἐποχῆς καὶ ἐπίδρασις τούτων ἐπὶ τῆς ζωῆς (ἐνδύματα χειμερινὰ καὶ θερινά, ἀσχολίαι κατοίκων, ἔορτα κ.τ.λ.)

3) *Παρακολούθησις τῆς ζωῆς τῶν φυτῶν καὶ τῶν ζώων*. — Οἱ μαθηταὶ καλλιεργοῦν εἰς τὸν κήπον, εἰς τὴν γωνίαν τῆς αὐλῆς ἢ καὶ εἰς τὴν τάξιν ἐντὸς γλαστρῶν διάφορα φυτὰ (φασιόλους, σιτάρι, ἀραβόσιτον, ἄνηθ) καὶ παρακολουθοῦν τὴν ἐξέλιξιν τῆς ἀναπτύξεώς των, σημειώνοντες εἰς τὸ τετράδιον τῆς φυσικῆς τὰς διαφόρους φάσεις αὐτῶν ὡς καὶ τὰ μέρη τοῦ φυτοῦ (ρίζα, κορμός, φύλλα, ἄνθος, καρποὶ κ.τ.λ.). Ἐπίσης τρέφουν, ὅπου εἶναι δυνατόν, πτηνά, διάφορα ζῶα καὶ παρακολουθοῦν αὐτά.

Β) ΤΟΠΟΓΝΩΣΙΑ — ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ.

1. — *Γενικὴ ἐπισκόπησις τῆς Αἰγύπτου* : Τὰ κυριώτερα ἐκ τῆς φυσικῆς καὶ πολιτικῆς γεωγραφίας αὐτῆς.

2. — *Ἡ Ἑλλάς* : Γενικὴ ἐπισκόπησις τῆς Ἑλλάδος. — Ὅρια. — Φυσικὴ καὶ πολιτικὴ διαίρεσις. — Ἐξέτασις τῶν Νομῶν.

3. — Συχνὴ χαρτογραφία.

Γ) ΦΥΣΙΚΗ.

Ἐκ τῆς Ζωολογίας, Φυτολογίας καὶ Ὄρνυτολογίας θὰ διδαχθῇ ἢ κατωτέρω ὕλη, ἣτις καὶ θὰ συνυφαίνεται μεθοδικῶς, ὡς ἐλέγχθη, μετὰ τῆς τοπογνωστικῆς ὕλης.

1. *Οἰκία καὶ ἀδελή*. — Κύων, βούβαλος, χοῖρος, ἵππος, ἀράχνη, κορίδι, ψύλλος, σκόρος, χελιδὼν, βασιλικός, πανσές.

2. — *Κῆπος καὶ ἀγρός*. — Συκῆ, ἐλαία, ἄμπελος, βερικοκκία, σίτος καὶ ἄλλα σιτηρά, φασιόλος, κρόμμυον, σκώληξ ὁ γήινος, ἀκρίς, μύρμηξ, μέλισσα, κορυδαλλός, ἔχιδνα, ἀκανθόχοιρος.

3. — *Ποταμός και έλος*. — Πελαργός, έρωδιός, βδέλλα, έγγελυς.

4. — *Θάλασσα*. — Φύκη, κέφαλος, μπαρμπούνι, σκόμβρος δελφίν, γλάρος, σπόγγοι.

5. — *Δάσος*. — Δασικά δένδρα, λύκος, άλώπηξ, έλαφος, ύρτυξ, ίέρυξ, άηδών, κόραξ, άετός.

6. — *Όρυκτά*. — Άσβεστόλιθος, μάρμαρον, κιμωλία, γρανίτης, γαιάνθρακες, σίδηρος, μόλυβδος, άργυρος.

6. ΚΑΛΛΙΓΡΑΦΙΑ

Γραφή συμπερασμάτων φρονηματιστικής ύλης έντός δύο γραμμών, πλάτους κατ' άρχάς μόν ύσου πρὸς 5, βραδύτερον δὲ πρὸς 4 χιλιοστά τοῦ μέτρου.

7. ΙΧΝΟΓΡΑΦΙΑ

Οί μαθηταί σκιτσογραφοῦσιν καί εἰς τὴν τάξιν ταύτην κατὰ τρόπον συνθετώτερον. Οί μαθηταί γίνονται ἱκανοί εἰς τὸ νὰ συνδυάζωσι τὰ διάφορα σκεῦή καὶ νὰ σχεδιάζωσιν διαφόρους σκηνάς τῆς σχολικῆς καὶ οἰκογενειακῆς των ζωῆς, καθοδηγούμενοι εἰς τὸ νὰ προσέχουν περισσότερον εἰς τὰς ἀναλογίας.

8. ΧΕΙΡΟΤΕΧΝΙΑ

(Δι' Ἄρρενα καὶ Θήλεια)

1. *Ἡ Χαρτοκοπτικὴ καὶ χαρτοκολλητικὴ*, χρησιμοποιουμένου ἐγχρώμου χάρτου, πλέον σύνθετος καὶ πολύπλοκος μὲ συνδυασμοὺς χρωμάτων καὶ ἀναπαραστάσεις σκηῶν, εἰς τρόπον ὥστε νὰ καταστήσῃ ζωγραφικὴ.

2. *Ἡ Χαρτοπλεκτικὴ* : (ὄλικά : χάρτης γκλασέ, χόρτον, μαχαρίδια, βελόνες). Διὰ τοῦ χόρτου κατασκευάζουν καλάθια, κυτία καὶ ἄλλα ἀντικείμενα.

(Διὰ Θήλεια)

1. *Κέντημα*. — Λευκὸν πρὸς στολισμὸν ἀσπρορρούχων.

2. *Πλεκτικὴ* διὰ μαλλίου, κλωστῆς ἢ χόρτου, τσαντῶν ἢ ἄλλων πραγμάτων, ἀναλόγως τῆς ἱκανότητος τῶν μαθητριῶν.

9. ΩΔΙΚΗ

Τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὴν Γ'. τάξιν.

10. ΓΥΜΝΑΣΤΙΚΗ

Πίναξ 1ος

- 1) Σύνταξις, προσοχή, ἀνάπαυσις, ζύγισις, ἀρίθμησις, ἀραιώσεις κατὰ μέτωπον ἢ κατὰ παραγωγὴν.
- 2) Προσαγωγή καὶ ἀπαγωγή τῶν ποδῶν (τετράκις).
- 3) Τὰς χεῖρας ἐπὶ τῶν ἰσχύων.
- 4) Ἀκροστασία.
- 5) Τὰς χεῖρας ἐπὶ τῶν ἰσχύων — ἔκτασις τοῦ κορμοῦ ὀπίσω. (δὶς)
- 6) Πρόκνυψις.
- 7) Τὰς χεῖρας ἐπὶ τῶν ἰσχύων, προσαγωγή—στροφή τοῦ κορμοῦ.
- 8) Διάστασις.
- 9) Ἐκτασις τῆς κεφαλῆς ὀπίσω μετὰ στροφῆς τῶν παλαμῶν (τετράκις).
- 10) Βῆμα ἔμπρός, ὀπίσω, ἐν—δύο.
- 11) Παιδιά.

Πίναξ 2ος

- 1) Ἐπανάληψις τῶν ἐν τῷ προηγουμένῳ πίνακι.
- 2) Τὰς χεῖρας ἐπὶ τῶν ἰσχύων, προσαγωγή.
- 3) Τὰς χεῖρας ἐπὶ τῶν ἰσχύων, ἀκροστασία.
- 4) Σύμπτυξις.
- 5) Τὰς χεῖρας ἐπὶ τῶν ἰσχύων. Ἐκτασις τοῦ κορμοῦ ὀπίσω καὶ πρόκνυψις.
- 6) Ἐκβολὴ τῶν ποδῶν ἐναλλάξ.
- 7) Τὰς χεῖρας ἐπὶ τῶν ἰσχύων, προσαγωγή, στροφή τοῦ κορμοῦ.
- 8) Τὰς χεῖρας ἐπὶ τῶν ἰσχύων, ἔκτασις τῆς κεφαλῆς ὀπίσω.
- 9) Ἀρσις τῶν χειρῶν πλάγιως.
- 10) Βήματα, ἔμπρός, ὀπίσω, ἀριστερά, δεξιά.
- 11) Παιδιά.

Πίναξ 3ος

- 1) Ἐπανάληψις τῶν προηγουμένων.
- 2) Προσαγωγή καὶ ἀπαγωγή ἐν συνεχείᾳ (3—5κις).
- 3) Σύμπτυξις — ἀνάτασις.
- 4) Τὰς χεῖρας ἐπὶ τῶν ἰσχύων, πρόκυψις — στροφή τῆς κεφαλῆς.
- 5) Πρότασις
- 6) Πρότασις — ἀνάτασις.
- 7) Σύνταξις καὶ βάδισις, ἄλτ. ἀκροστασία ἀκολουθῶς ἕκτασις τῆς κεφαλῆς ὀπίσω μετὰ στροφῆς τῶν παλαμῶν.
- 8) Ἄρσις τῶν χειρῶν ἐπὶ τὰ πλάγια βραδέως.
- 9) Ἀραιώσεις, τὰς χεῖρας ἐπὶ τῶν ἰσχύων καὶ διάστασις, στροφή τοῦ κορμοῦ.
- 10) Τὰς χεῖρας ἐπὶ τῶν ἰσχύων, ἀκροστασία, ὄκλισις.
- 11) Ἐκτασις, ἀκροστασία (βραδέως).
- 12) Παιδιά.

Πίναξ 4ος

- 1) Ἐπανάληψις τῶν προηγουμένων.
- 2) Τὰς χεῖρας ἐπὶ τῶν ἰσχύων, ἀκροστασία, ὄκλισις—στροφή τῆς κεφαλῆς.
- 3) Ἡμιανάτασις — ἐναλλαγὴ τῶν χειρῶν.
- 4) Ἐκτασις τῆς κεφαλῆς ὀπίσω μετὰ στροφῆς τῶν παλαμῶν.
- 5) Ἡμιανάτασις — ἐναλλαγὴ τῶν χειρῶν (δι' αἰωρήσεως).
- 6) Σύμπτυξις — ἕκτασις τοῦ κορμοῦ ὀπίσω.
- 7) Ἄρσις τῶν χειρῶν πλαγίως μετ' ἀκροστασίας.
- 8) Βήματα κατὰ διαφόρους διευθύνσεις (ἐμπρός, ὀπίσω, δεξιὰ, ἀριστερά).
- 9) Τὰς χεῖρας ἐπὶ τῶν ἰσχύων, πρόκυψις — στροφή τῆς κεφαλῆς.
- 10) Προσαγωγή, κάμψις τοῦ κορμοῦ ἀριστερά (δεξιὰ).
- 11) Σύμπτυξις, προσαγωγή, — στροφή τοῦ κορμοῦ ἀριστερά — δεξιὰ.
- 12) Παιδιά.

Πίναξ 5ος

- 1) Ἐπανάληψις τῶν προηγουμένων. Σύνταξις εἰς δύο ζυγούς, σχηματισμὸς τετραδῶν.
- 2) Τὰς χεῖρας ἐπὶ τῶν ἰσχύων, ἀκροστασία — στροφὴ τῆς κεφαλῆς ἀριστερὰ — δεξιὰ.
- 3) Τὰς χεῖρας ἐπὶ τῶν ἰσχύων, ἀκροστασία — ὄκλασις.
- 4) Προεισαγωγικὸν ἄλμα (τέσσαρες χρόνοι).
- 5) Ἀνάτασις, διάστασις — στροφὴ τοῦ κορμοῦ.
- 6) Κάμψις καὶ τάσις τῶν χειρῶν κατὰ διαφόρους διευθύνσεις (ἄνω, πλαγίως, ἔμπρός, κάτω).
- 7) Τὰς χεῖρας ἐπὶ τῶν ἰσχύων, ἀκροστασία — ὄκλασις — στροφὴ τῆς κεφαλῆς.
- 8) Ἀνάτασις — ἔκτασις τοῦ κορμοῦ ὀπίσω (ἐλαφρά).
- 9) Βάδισις (κατὰ παραγωγὴν).
- 10) Σύνταξις, ἀραιώσεις.
- 11) Ἀκροστασία μετ' ἄρσεως τῶν χειρῶν πλαγίως.
- 12) Προεισαγωγικὸν ἄλμα (τέσσαρες χρόνοι).
- 13) Στροφὴ τῶν παλαμῶν μετ' ἐκτάσεως τῆς κεφαλῆς ὀπίσω.
- 14) Παιδιά.

ΠΕΜΠΤΗ ΤΑΞΙΣ

ΓΕΝΙΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Τὸ πρόγραμμα τῆς τάξεως ταύτης, ὡς καὶ τῆς ΣΤ', ἀπομακρύνεται τῆς ἀρχῆς τῆς αὐστηρᾶς συγκεντρώσεως καὶ στηρίζεται εἰς τὴν διδασκαλίαν τῶν εἰδικῶν μαθημάτων κατὰ τακτὸς ὥρας. Καὶ ἐν ταῦθα ὅμως, ὡς καὶ εἰς τὴν ΣΤ', τάξιν, ἀφετηρία τῆς ὅλης διδακτικῆς ἐργασίας παραμένει ἡ ἐνεργὸς ἐκ μέρους τῶν μαθητῶν παρατήρησις εἰς μεγαλύτερον μάλιστα βαθμόν, καθ' ὅτι ἤδη ἐπεκτείνεται αὕτη εἰς τὴν περιοχὴν ἀφηρημένων ἐννοιῶν, εἰς φυσικὰ φαινόμενα, σχέσεις πραγμάτων, ἀνθρώπων, κοινωνικῶν καταστάσεων καὶ γενικώτερον εἰς ἐν ἐπίπεδον ἀνωτέρας καὶ πολυπλοκωτέρας ζωῆς, τὴν ὁποίαν ζοῦν οἱ μαθηταὶ τῆς ἡλικίας τῶν 11—13 ἐτῶν.

Λόγῳ ἀκριβῶς τῆς πνευματικῆς ὀριμότητος τῶν μαθητῶν, τῆς στροφῆς τῶν ἐνδιαφερόντων τῶν πρὸς μᾶλλον ἀφηρημένας ἐννοίας καὶ τῆς ἱκανότητός των νὰ μεταφέρωνται εὐχερῶς ἀπὸ τῆς μιᾶς περιοχῆς γνώσεων εἰς ἄλλην, ἡ συσχέτισις τῶν μαθημάτων δὲν καθίσταται ἀπαραίτητος.

1. ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ

1. — Ὁ Βίος, τὸ κήρυγμα, ὁ θάνατος καὶ ἡ Ἀνάστασις τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. (Συνοπτικὴ ἀνασκόπησις).
2. — Ἡ Πεντηκοστὴ καὶ ἡ ἐπιφοίτησις τοῦ Ἁγ. Πνεύματος.
3. — Ἡ Πρώτη Χριστιανικὴ Ἐκκλησία. Βίος τῶν πρώτων Χριστιανῶν. Ὁ Πρωτομάρτυς Στέφανος.
4. — Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος. — Πῶς ἔγινε Χριστιανός.
5. — Ὁ Παῦλος εἰς Μακεδονίαν.
6. — Ὁ Παῦλος εἰς Ἀθήνας. Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης.

7. — Ὁ Παῦλος ἰδρύει Ἐκκλησίαν εἰς τὴν Κόρινθον.
8. — Ὁ Παῦλος συλλαμβάνεται καὶ ἀποστέλλεται εἰς τὴν Ρώμην. Θάνατος αὐτοῦ.
9. — Ὁ Ἀπόστολος Πέτρος.
10. — Ὁ Ἀπόστολος Ἀνδρέας.
11. — Ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς.
12. — Ὁργανισμὸς τῶν πρώτων Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ ἡ διοίκησις αὐτῶν. — Διάκονοι, πρεσβύτεροι, ἐπίσκοποι.
13. — Ἀποστολικαὶ Ἐκκλησίαι. Σχέσεις αὐτῶν.
14. — Ὁ πρῶτος καὶ ὁ τελευταῖος διωγμὸς τῶν Χριστιανῶν ἐν συντομίᾳ. Ἁγ. Γεώργιος καὶ Ἁγ. Δημήτριος.
15. — Ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος καὶ ἡ Ἁγία Ἐλένη.
16. — Ὁ Ἄρειος καὶ ἡ πρώτη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος.
17. — Ὁ Μέγας Ἀθανάσιος.
18. — Ὁ Ἰουλιανὸς πολέμιος τοῦ Χριστιανισμοῦ.
19. — Ὁ Μέγας Βασίλειος.
20. — Γρηγόριος ὁ Νανζιανζηνός.
21. — Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος.
22. — Ὁ μοναχικὸς βίος. — Οἱ Ἀσκηταί. — Ἁγ. Ἀντώνιος.
23. — Ὁ Φώτιος καὶ τὸ σχίσμα. — Ἐκχριστιανισμὸς τῶν Βουλγάρων καὶ τῶν Ρώσων.
24. — Θρησκευτικὴ μεταρρύθμισις εἰς τὴν Δύσιν. Λούθηρος. Αἱ Ἐκκλησίαι τῶν Διαμαρτυρομένων.
25. — Διοικήσις τῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ Τουρκοκρατίας. Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης καὶ τὰ Προνόμια.
26. — Τὰ Μοναστήρια κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας φύλακες τῆς Ἑθνικῆς παιδείας καὶ Θρησκείας.
27. — Ἡ Διοίκησις τῆς Ἐκκλησίας τοῦ ἐλευθέρου Κράτους.
28. — Ἡ ἱστορία τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας.
29. — Τὰ ἄλλα Πατριαρχεῖα.

2. ΜΗΤΡΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Α'. ΑΝΑΓΝΩΣΙΣ :

Εἰς τὴν Ε'. Τάξιν, ὁ σκοπὸς τῆς ἀναγνώσεως κατ' ἀνάγκην εὐρύνεται. Οἱ μαθηταὶ τῆς τάξεως αὐτῆς, ἔκτος τοῦ ἐγκεκριμένου ἀναγνωστικοῦ, διὰ τοῦ ὁποίου γίνεται τὸ μάθημα τῆς κυρίως ἀναγνώσεως, χρησιμοποιοῦν τώρα καὶ ἄλλα βιβλία ὡς μέσον πρὸς ἀπόκτησιν γνώσεων, δηλαδὴ ὡς μέσον μορφωτικόν, (Σχολικαὶ βιβλιοθήκαι — κατ' οἶκον ἀνάγνωσις). Ὁ Διδάσκων διατηρεῖ τὴν εὐθύνην διὰ τὴν φιλολογικὴν καὶ ἠθικὴν ἀξίαν τῶν βιβλίων καὶ τῶν περιοδικῶν τῶν παραδιδόμενων εἰς τὰς χεῖρας τῶν μαθητῶν καὶ σκόπιμον μάλιστα εἶναι νὰ ἐπεκτείη τὴν προσοχὴν του καὶ εἰς τὰ ἀναγνώσματα, τὰ ὁποῖα οἱ ἴδιοι οἱ μαθηταὶ προμηθεύονται, ὅπως ἴσως δὲ ν' ἀπαγορεύσῃ πᾶν ὅ,τι εἶναι μέτριον καὶ χυδαῖον, ἔχων ὑπ' ὄψιν του ἐπὶ τοῦ προκειμένου ὅτι ἡ εἰκὼν εἶναι ἐπιβλαβεστέρα ἀπὸ τὴν ἰδέαν.

Τὸ ἀναγνωστικὸν πρέπει νὰ περιέχῃ ὥραϊα κείμενα μεγίστης ποιικιλίας.

1) Σιωπηρὰ ἀνάγνωσις :

Ἡ σημασία τῆς εἶναι μεγάλη. Δι' αὐτῆς οἱ μαθηταὶ θὰ συνηθίσουν εἰς τὸν τρόπον τῆς μελέτης βιβλίων πρὸς ἀπόκτησιν νέων γνώσεων ἢ πρὸς αὐξήσιν καὶ ἐμπέδωσιν τῶν κτηθεισῶν ἤδη. Δι' αὐτῆς ἐπίσης θ' ἀναπτυχθῇ τὸ ἐνδιαφέρον τῶν μαθητῶν, ὅπως καὶ μετὰ τὴν ἀποφοίτησίν των ἐκ τοῦ σχολείου ἐπιζητοῦν τὴν ἀνάγνωσιν βιβλίων ἐκλεκτοῦ περιεχομένου, ἅτινα ὑποβοηθοῦν τὰ μέγιστα εἰς τὸν σχηματισμὸν ἀνωτέρων ἰδεῶν τῆς ζωῆς.

Κατάλληλα πρὸς σιωπηρὰν ἀνάγνωσιν βιβλία εἶναι τὰ διάφορα ἐγκεκριμένα ἀναγνωστικὰ βιβλία, βιβλία λογοτεχνικὰ ἢ ἐκλαϊκευτικὰ τῆς ἐπιστήμης, περιοδικὰ συντεταγμένα εἰς τὴν ἀπλὴν καθαρεύουσαν ἢ τὴν δημοτικὴν καὶ τῶν ὁποίων τὸ περιεχόμενον ἀναφέρεται εἰς ἀντικείμενα καὶ φαινόμενα τοῦ φυσικοῦ κόσμου, εἰς τὰ ταξίδια καὶ ἀνακαλύψεις, εἰς σκηναὶς εἰλημμένας ἐκ τῆς κοινωνικῆς καθόλου ζωῆς, ἐκ τῆς Ἱστορίας τῆς ἀρχαίας καὶ νεωτέρας Ἑλλάδος, Αἰγύπτου κ.τ.λ.

Οἱ μαθηταὶ πρέπει μεθοδικῶς ν' ἀσκηθοῦν εἰς τὴν ταχεῖαν κατανόησιν τοῦ ἀναγιγνωσκομένου τμήματος καὶ εἰς τὴν ἀπόδοσιν τῶν οὐσιωδεστέρων νοημάτων του, εἴτε γραπτῶς, εἴτε προφορικῶς ἐνώπιον ὄλων τῶν μαθητῶν.

2) *Ἀνάγνωσις προφορική :*

Ἡ ἀνάγνωσις αὕτη πρέπει ν' ἀκολουθῆται ἀπὸ μίαν ταχείαν προφορικὴν ἐπίσης ἀνάλυσιν τῶν ἀναγινωσκομένων, ὑπὸ τύπον ἀσκήσεως εἰς τὴν προφορικὴν ἔκθεσιν.

3) *Ἀνάγνωσις μετ' ἤθους :*

Διὰ τὸ εἶδος αὐτὸ τῆς ἀναγνώσεως, τοῦ ὁποίου ἡ σημασία εἶναι ὑψίστη, πρέπει νὰ ἐκλέγωνται τὰ μᾶλλον κατάλληλα κείμενα. Τὰ ποιήματα δύνανται ν' ἀποτελέσουν τὸ ἀντικείμενον μιᾶς μετ' ἤθους ἀναγνώσεως. Αὕτη γίνεται ζωηρῶς καὶ καταβάλλεται φροντίς νὰ διατηρητῆται ὁ ρυθμὸς καὶ ἡ μελωδία. Αἱ τυχὸν διασαφῆσεις ἐπὶ τοῦ λεξιλογίου ἢ τῆς γραμματικῆς θὰ διέλθουν τὴν χάριν.

Διὰ τὴν πραγματικὴν μετ' ἤθους ἀνάγνωσιν, ἡ ὁποία εἶναι μία πρώτης τάξεως γλωσσικὴ ἄσκησις, ἡ ἐκλογή τοῦ κειμένου ἀποτελεῖ ἤδη μίαν ἀπόδειξιν τῆς καταστάσεώς της. Ἄν θέλωμεν νὰ ἐκκύσωμεν τὸ ἐνδιαφέρον τῶν μαθητῶν, πρέπει πρωτίστως νὰ μελετήσωμεν μετ' αὐτῶν τὴν οὐσίαν τοῦ κειμένου, εὐρίσκοντες τὰς ἰδέας καὶ δικαιολογοῦντες συγχρόως τὴν ἐκλογὴν τῆς ἐκφραστικῆς μορφῆς, ἡ ὁποία ἐχρησιμοποιήθη. Τὰ λεπτομερῆ σχόλια, ὡς καὶ ἡ ἀντικατάστασις τῶν καλῶς λεχθέντων διὰ μετρίων ἐξηγήσεων καὶ ἀνεπιτυγῶν ἀντικαταστάσεων πρέπει ν' ἀποφεύγωνται. Πρέπει μόνον οἱ μαθηταὶ νὰ ὀδηγοῦνται καταλλήλως εἰς τὴν εὐρεσιν τῶν στροφῶν, τῶν φράσεων ἢ καὶ τῶν λέξεων, δι' ὧν ἐκφράζονται αἱ κύρια ἰδέαι καὶ τὰ χαρακτηριστικὰ σημεῖα.

B) ΣΥΝΘΕΣΕΙΣ.

Εἰς τὴν Ε'. Τάξιν, ὡς καὶ εἰς τὴν ΣΤ', τὸ μάθημα τῶν συνθέσεων λαμβάνει ἐπικρατοῦσαν θέσιν, ποικίλαι δὲ εἶναι αἱ μέθοδοι πρὸς ἄσκησιν.

1) *Προφορικαί :*

Διὰ τῶν προφορικῶν ἐκθέσεων σκοπεῖται ὁ ἐθισμὸς τῶν μαθητῶν εἰς τὴν ἐλευθέραν, σαφεῆ, ἀκριβῆ καὶ εὐχερῆ ἐκφρασιν τῶν ἐκ τῆς παρατηρήσεως κτηθεισῶν γνώσεων, τῶν διανοημάτων καὶ τῶν ψυχικῶν των διαθέσεων, προσέτι δὲ ἡ ὑποβόηθις των εἰς τὴν γραπτὴν ἔκθεσιν.

Μεγάλῃ πρέπει νὰ καταβάλλεται φροντίς, ὅπως κατὰ τὴν προφορικὴν ἔκθεσιν ἀποφεύγωνται ὑπὸ τῶν μαθητῶν αἱ συνήθειαι εἰς

τὴν παιδικὴν ἡλικίαν παρατακτικαί συνδέσεις προτάσεων (π.χ. διὰ τοῦ τότε, διὰ τοῦ καὶ κ.λ.π.), εἰς τὰς περιπτώσεις, κατὰ τὰς ὁποίας αἱ συνδέσεις αὐταὶ οὐδαμῶς δικαιολογοῦνται.

Κατὰ τὴν ἔκθεσιν δέον νὰ προτιμᾶται ἡ χρῆσις τοῦ μικροπεριόδου λόγου. Ἐλευθερία παρέχεται εἰς τοὺς μαθητὰς νὰ ἐκφράζουν τὰ διανοήματά των κατὰ τὸν ἰδικόν των τρόπον εἰς τὴν ἀπλὴν καθαρῆουσαν καὶ εἰς τὴν ἀπηλλαγμένην ἰδιωτισμῶν δημοτικὴν γλῶσσαν, ἡ ἔλευθερία ὅμως αὕτη δὲν θὰ χρησιμοποιηθῆται εἰς βάρος τῆς γραμματικῆς, τῆς συντακτικῆς καὶ τῆς λογικῆς ἀκριβείας τῆς ἐκφράσεως.

2) Γραπτὰ :

Εἶναι παρατηρητέον, ὅτι οἱ μαθηταὶ καὶ θέλουν καὶ δύνανται νὰ γράφουν, ἀρκεῖ μόνον νὰ μὴ ἀνακοπῇ ἡ ὁρμὴ των αὐτῇ ἕξ ἑξωτερικῶν αἰτίων, κυρίως δὲ νὰ τεθῇ ὡς βᾶσις τῆς ἀσκήσεως αὐτῆς ἡ αὐτενέργεια καὶ ἡ εὐχαρίστησις.

Τὰ θέματα τῶν γραπτῶν ἐκθέσεων δύνανται νὰ εἶναι ποικίλα, ἥτοι :

1.— Μικραὶ εἰσηγήσεις ἐπὶ ζητημάτων τὰ ὁποία εἶδαν, ἢ ἔπραξαν, ἢ σκοπεύουν νὰ πράξουν (ἀτομικαὶ ἐκθέσεις).

2.— Θέματα διδόμενα ἀπὸ τὸν διδάσκοντα μετὰ συζήτησιν ἐπ' αὐτῶν ἐν τῇ τάξει καὶ ἀνάλυσίς των.

3.— Ἐκθέσεις ἐλεύθεραι ἕξ ὀλοκλήρου, αἱ ὁποῖαι διορθῶνται ἀπὸ κοινοῦ ἐν τῇ τάξει.

4.— Περιλήψεις ἐνὸς ἐνδιαφέροντος ἀναγνωστικοῦ κειμένου.

5.— Ἐπιστολαὶ πραγματικά, ἐκθέσεις ἐπισκέψεων, ἐκδρομῶν κ.τ.τ.

6.— Ἐκθέσεις σκηνῶν, τύπων κ.τ.τ., εἰς τὴν παρατήρησιν τῶν ὁποίων σκοπίμως ὀδηγοῦνται οἱ μαθηταί.

ΣΗΜ. Θὰ ἦτο ὅλως σκόπιμον, ὅπως οἱ μαθηταὶ ἀχθοῦν εἰς τὴν συνήθειαν νὰ σημειῶνουν καθ' ἑκάστην ἐπὶ τοῦ σημειωματοσφύριου των ὀλίγας γραμμὰς: ἐντυπώσεις, πόθοι, ἀποφάσεις, περικοπαὶ ἕξ ἀναγνω-

σμάτων κ.τ.τ. Ὁ διδάσκων θὰ φροντίζῃ ἐπιμόνως διὰ τὴν πρωτοτυπίαν καὶ τὴν εὐλικρίνειαν τῆς ἐκφράσεως τῶν παιδικῶν αἰσθημάτων καὶ τῆς σκέψεως.

Εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν διόρθωσιν, δὲν πρέπει νὰ καλύπτῃ τὴν ἐργασίαν τῶν μαθητῶν του δι' ἐρυθρᾶς μελάνης. Ἡ διόρθωσις καλὸν εἶναι νὰ γίνηται εἰς τὴν τάξιν, ἀφοῦ ὁ διδάσκων λάβει προηγουμένως γνῶσιν τῶν λαθῶν. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου ἡ διόρθωσις εἶναι ἐνεργὸς καὶ τὸ μάθημα τῶν συνθέσεων προσλαμβάνει τὴν πραγματικὴν του σημασίαν. Εὐνόητον εἶναι, ὅτι δὲν θὰ ἐπιχειρῆται νὰ διορθῶνται ὅλα τὰ ἐλαττώματα ταυτοχρόνως. Ἡ καθαριότης τῶν τετραδίων, τὸ εὐανάγνωστον κ.λ.π. πρέπει ἐπίσης νὰ ἀπασχολῆ ἰδιαιτέρως μαθητὴν καὶ διδάσκοντα.

Γ) ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΑ.

Ἡ ἄσκησις εἰς τὴν ὀρθογραφίαν θεωρεῖται ἐν δυσχερῆς διδακτικὸν πρόβλημα. Παρὰ τὰς καταβυλλομένας προσπάθειάς, ὁ βαθμὸς τῆς ὀρθογραφικῆς δεξιότητος ἐλέγχεται ὡς μὴ ἱκανοποιητικὸς. Τὰ κύρια αἷτια τούτου δὲν πρέπει ν' ἀναζητῶνται μόνον εἰς τὴν δυσχερείαν τῆς γλώσσης μας, λόγῳ τῆς διατηρήσεως τῆς ἱστορικῆς ὀρθογραφίας, ἀλλὰ κυρίως εἰς τὴν ἑλλειψιν προσοχῆς καὶ ἐνδιαφέροντος περὶ τὴν ἄσκησιν εἰς τὸ ὀρθῶς γράφειν. Χωρὶς νὰ ὑποστηρίζεται, ὅτι ἡ ὀρθογραφικὴ ἱκανότης ἀποτελεῖ τὸ γνώρισμα τῆς μορφώσεως, ἐντούτοις πρέπει νὰ λεχθῆ, ὅτι ὁ μὴ γνωρίζων ὀρθογραφίαν ἀγνοεῖ τὴν γλῶσσαν, δι' ὃ καὶ ἡ φροντις τοῦ διδάσκοντος ἐπὶ τοῦ προκειμένου πρέπει νὰ εἶναι συνεχῆς καὶ ἐπίμονος.

Αἱ ἀσκήσεις δύνανται νὰ εἶναι ποικίλαι, ἤτοι :

- 1.— Ἀσκήσεις ἐξ ἀφορμῆς κειμένων τοῦ ἀναγνωστικοῦ καὶ τῶν συνθέσεων.
- 2.— Ὄρθογραφία μικροῦ ἀναγνωστικοῦ τμήματος, μικρὸν τι ὅλον ἀποτελοῦντος.
- 3.— Ἀσκήσεις ἐξ ἀφορμῆς τῆς διδασκαλίας τῆς γραμματικῆς.

Πάντως βάσις τῆς προσπάθειας παραμένει ἡ συγκέντρωσις τῆς προσοχῆς τῶν μαθητῶν, ἡ διαπίστωσις τῶν διαφορῶν μνημονικῶν τύπων (ὀπτικῶς, ἀκουστικῶς, γραφοκινητικῶς), ὥστε νὰ γίνηται κατάλληλος ἐκμετάλλευσις καὶ τέλος ἡ ἐπανάληψις. Ἡ τήρησις σημειωματαρίου λέξεων καὶ ἡ χρῆσις ὀρθογραφικοῦ λεξικοῦ ἐνδείκνυται.

Δ) ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ.

Ἐπανάληψις τῶν δεδιδαγμένων ἐκ τοῦ φθογγολογικοῦ : περὶ φωνέντων, συμφώνων, διαφθόγων.

Τόνοι καὶ τονισμός. Οἱ κυριώτεροι κανόνες τοῦ τονισμοῦ.

Πνεύματα καὶ θέσις αὐτῶν. Αἱ ἀπὸ -υ- ἀρχόμεναι λέξεις καὶ αἱ ἐν χρήσει δασυνόμεναι λέξεις.

Αἱ ἄτονοι λέξεις.

Τὰ κυριώτερα σημεῖα τῆς στίξεως.

Πάθη φθόγων. Ἐκθλιψις.

Προθέσεις. Ἐκθλιψις τῶν προθέσεων.

Ἐπιρρήματα. Τὰ μᾶλλον εὐχρηστα.

Σύνδεσμοι. Οἱ εὐχρηστότεροι.

Διάκρισις οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων.

Ἀριθμός. Πτώσις, θέμα, κατάληξις, χαρακτήρ.

Ἀσυναίρετα ὀνόματα τῆς α'. καὶ β'. κλίσεως. (Τὰ συνηρημένα δὲν θὰ διδάσκωνται ἰδιαιτέρως, ἀλλ' ἂν ἀπαντηθοῦν θὰ διδάσκωνται οὕτω : Ἐὰν ἓνα ὄνομα τῆς α'. ἢ β'. κλίσεως ἔγῃ περισπωμένην εἰς τὴν ὀνομαστικὴν, θὰ ἔχη περισπωμένην καὶ εἰς τὰς ἄλλας πτώσεις).

Ἐκ τῶν ὀνομάτων τῆς γ'. κλίσεως τὰ συμφωνόληκτα, πλὴν τῶν σιγμολήκτων, καὶ ἐκ τῶν φωνηεντολήκτων τὰ εἰς -ις γεν. — εως καὶ τὰ εἰς -εως μόνον εἰς τὸν συνηρημένον τύπον.

Χρόνος τῶν καταλήξεων — ι, — α, — ας, — αι, τῆς γ'. κλίσεως.

Ἐπίθετα. Τὰ τρία γένη καὶ οἱ τρεῖς βαθμοὶ τῶν τρικαταλήκτων ἐπιθέτων τῶν λιγόντων εἰς — ος καὶ — ους.

Τονισμός τῶν εἰς — α θηλυκῶν ἐπιθέτων, ἐν ἀντιπαραβολῇ πρὸς τὰ εἰς — α θηλυκὰ οὐσιαστικά.

Τὰ τρία γένη τῶν ἐπιθέτων εἰς — υς —.

Ἀριθμητικά : Τὰ ἀπόλυτα καὶ ἡ κλίσις τῶν : εἷς — μία — ἕν. Τὰ τακτικά.

Ἀντωνυμῖαι : Αἱ προσωπικαὶ ἀντωνυμῖαι : ἐγώ, — σύ, — αὐτός καὶ αἱ δεικτικαί : οὗτος, — αὕτη, — τοῦτο.

Ρήματα: Ἡ ἐνεργητικὴ καὶ παθητικὴ φωνὴ τῶν βαρυτόνων ρημάτων, πλὴν τῶν ὑγρολήκτων, εἰς ὅλους τοὺς χρόνους τῆς Ὀριστικῆς.

Ἡ Ὑποτακτικὴ δὲν θὰ διδάσκαται ὡς ἰδιαιτέρα ἔγκλισις, ἀλλὰ θὰ γίνεταί ἡ δέουσα διδασκαλία διὰ τὴν γραφὴν τῶν καταλήξεων, ὅταν προηγουμέναι: *νά, δια νά, θά, ἴνα, ὅπως* κ.τ.λ. Ὀμοίως καὶ ἡ Εὐκτικὴ ἔγκλισις.

Ἡ Προστακτικὴ τοῦ Ἐνεστῶτος καὶ Ἀορίστου μόνον εἰς τὸ β'. πρόσωπον. Τὸ γ'. πρόσωπον ἀνήκει μᾶλλον εἰς τὴν Ὑποτακτικὴν.

Ἡ διαίρεσις τῶν ρημάτων εἰς χειλεοφωνόληκτα, οὐρανισκοφωνόληκτα κ.τ.λ. περιττεύει. Ὁ μαθητὴς θὰ μανθάνῃ μόνον τὸν Ἀόριστον τούτων πρακτικῶς.

Ἡ συλλαβικὴ καὶ χρονικὴ αὔξησις τῶν ἀπλῶν μόνον ρημάτων.

Ὁ Παρατατικὸς τῶν ρημάτων: *ἔχω* καὶ *ἐργάζομαι*. Παραλείπονται ὅλαι αἱ ἄλλαι ἀνωμαλῆαι τῆς αὐξήσεως.

Τὸ ρῆμα — *εἶμαι* — εἰς τὸν ἐνεστῶτα καὶ παρατατικὸν τῆς Ὀριστικῆς.

Παραγωγικὸν καὶ συνθετικόν: Τὸ παραγωγικὸν καὶ τὸ περὶ συνθέσεως δὲν θὰ διδαχθῆ συστηματικῶς. Ἀπλῶς θὰ λεχθῆ εἰς τοὺς μαθητάς, ὅτι μερικαὶ λέξεις παράγονται ἀπὸ ἄλλας λέξεις καὶ ὅτι ἐκ δύο λέξεων παράγεται μία ἄλλη σύνθετος.

Διὰ τὴν ὀρθογραφίαν θὰ διδάσκωνται πρακτικῶς καὶ ἄνευ ὀρισμῶν: ὅτι αἱ λέξεις, αἱ ὁποῖαι τελειῶνουν εἰς — *ων*, — *ειον*, — *τήριον* κ.τ.λ. γράφονται οὕτω.

Συντακτικόν. Ἐκ τοῦ συντακτικοῦ θὰ διδαχθῆ μόνον ἡ ἀπλὴ πρότασις. (Ὑποκείμενον, συνδετικόν καὶ κατηγορούμενον).

3. ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗ

Ἐπανάληψις τῶν διδαχθέντων εἰς τὴν Δ'. Τάξιν. — Ἀκέραιοι καὶ δεκαδικοὶ ἀριθμοὶ καὶ αἱ τέσσαρες ἐπ' αὐτῶν πράξεις.

Λύσις διαφόρων ἀπλῶν προβλημάτων.

Α) ΚΛΑΣΜΑΤΑ.

1. — Τὰ κλάσματα. — Τὸ ἕμισυ, τὸ τέταρτον, τὸ ὄγδοον, τὸ πέμπτον, τὸ δέκατον κ.τ.λ. (Ὁ παρονομαστής δὲν ὑπερβαίνει τὸ 20).

2. — Αἰσθητοποίησις τῶν κλασμάτων. — Σύγκρισις κλασματικῶν μονάδων πρὸς ἀλλήλας.

3. — Τροπὴ τοῦ ἀκεραίου εἰς κλάσμα καὶ τάνάπαλιν.

4. — Γραφὴ τῶν κλασμάτων. — Ὅροι τοῦ κλάσματος.

5. — Κλάσματα ὁμώνυμα, ἑτερώνυμα, γνήσια, καταχρηστικά.

6. — Σύγκρισις κλασμάτων πρὸς ἀλλήλα.

7. — Πρόσθεσις καὶ ἀφαιρέσις ὁμωνύμων κλασμάτων.

8. — Τροπὴ τῶν ἑτερονύμων κλασμάτων εἰς ὁμώνυμα. — Πρόσθεσις καὶ ἀφαιρέσις αὐτῶν.

9. — Ἐξαγωγή ἀκεραίων μονάδων ἐκ καταχρηστικῶν κλασμάτων.

10. — Μικτοὶ ἀριθμοί. — Πρόσθεσις καὶ ἀφαιρέσις μικτῶν.

11. — Πολλαπλασιασμοὶ ἀκεραίου ἐπὶ κλάσμα καὶ κλάσματος ἐπὶ κλάσμα. Πολλαπλασιασμοὶ μικτῶν ἀριθμῶν.

12. — Διαίρεσις κλάσματος δι' ἀκεραίου.

13. — Διαίρεσις οἰουδήποτε ἀριθμοῦ διὰ κλάσματος.

14. — Τροπὴ τῶν κοινῶν κλασμάτων εἰς δεκαδικὰ καὶ τῶν δεκαδικῶν εἰς κοινὰ.

15. — Ἀσκήσις τῶν μαθητῶν εἰς λύσιν προβλημάτων, λαμβανόμενων ἐκ τοῦ κοινωνικοῦ βίου.

16. — Οἱ εἰς τὴν Δ'. Τάξιν διδαχθέντες συμμιγεῖς ἀριθμοί.

17. — Τροπαὶ διαφόρων ἐν χρήσει μονάδων εἰς κατώτερα εἶδη καὶ τάνάπαλιν.

Β) ΓΕΩΜΕΤΡΙΑ.

1. — Ἐννοία τῆς εὐθείας γραμμῆς. Εἶδη εὐθειῶν.

2. — Γωνίαι. — Ὄρθῃ γωνία — εἶδη γωνιῶν.

3. — Τὰ διάφορα ἐπίπεδα σχήματα: τὸ τετράγωνον, τὸ ὄρθογώνιον, τὸ παραλληλόγραμμον, τὸ πλάγιον παραλληλόγραμμον, τὸ τρίγωνον, τὸ τραπέζιον, ὁ ῥόμβος.

4. — Μέτρησις εὐθειῶν γραμμῶν.

5. — Μέτρησις ἐπιφανείας τῶν ἀνωτέρω κανονικῶν σχημάτων.

6. — Προβλήματα ἀπλᾶ καὶ ἀσκήσεις πρακτικά.

4. ΙΣΤΟΡΙΑ

1. — Ἐπανάληψις τῶν κυριωτέρων γεγονότων καὶ γενικὴ ἀνασκόπησις τῆς ἱστορίας τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων.
2. — Ἐπανάληψις τῆς Μακεδονικῆς ἐποχῆς καὶ ἰδίως τῆς Ἀλεξανδρινῆς ἐποχῆς καὶ τῶν Πτολεμαίων.
3. — Οἱ Ρωμαῖοι καὶ τὸ Κράτος αὐτῶν.
4. — Ὑποταγὴ τῆς Ἑλλάδος εἰς τοὺς Ρωμαίους καὶ ἡ ἐπίδρασις τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμάτων ἐπὶ τῶν κατακτητῶν.
5. — Διωγμοὶ τῶν Χριστιανῶν. — Νέρων καὶ Διοκλητιανός.
6. — Ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος νικᾷ τὸν Μᾶξέντιον.
7. — Ὁ Κωνσταντῖνος προστάτης τῶν Χριστιανῶν. Α'. Οἰκουμενικὴ Σύνοδος ἐν Νικαίᾳ.
8. — Κτίσις τῆς Κωνσταντινουπόλεως.
9. — Θεοδοσίος ὁ Μέγας, προστάτης τῶν Χριστιανῶν. Β'. Οἰκουμενικὴ Σύνοδος.
10. — Ἐξελληνισμὸς τοῦ Ἀνατολικοῦ Ρωμαϊκοῦ Κράτους.
11. — Ὁ Ἰουστινιανὸς καὶ ἡ στάσις τοῦ Νίκαι. Θεοδώρα, Βελισσάριος, Τριβωνιανός.
12. — Πόλεμοι τοῦ Ἰουστινιανοῦ κατὰ τῶν Περσῶν καὶ τῶν Βανδήλων.
13. — Ὁ Ναὸς τῆς Ἁγίας Σοφίας.
14. — Ἡ καλλιέργεια τῆς μετὰξῆς.
15. — Ἡ κατάστασις τοῦ Κράτους κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Ἡρακλείου.
16. — Ἀγῶνες τοῦ Ἡρακλείου κατὰ τῶν Περσῶν.
17. — Πολιορκία τῆς Κ/πόλεως ὑπὸ τῶν Περσῶν καὶ τῶν Ἀράβων. Ἀκάθιστος Ὕμνος.
18. — Νίκαι τοῦ Ἡρακλείου καὶ ὕψωσις τοῦ Τιμίου Σταυροῦ.
19. — Ἐμφάνισις τῶν Ἀράβων, βίος αὐτῶν καὶ ἡ πρώτη των Ὀρησκέα.
20. — Ἡ Μωαμεθανικὴ Ὀρησκέα. Μωάμεθ.
21. — Αἱ κατακτήσεις τῶν Ἀράβων. Χαλίφαι.
22. — Πολιορκία τῆς Ἀλεξανδρείας ὑπὸ τῶν Ἀράβων (641 μ.Χ.)
23. — Κτίσις τοῦ Καΐρου.

24. — Ἀραβικὸς πολιτισμὸς.
25. — Πολιορκία τῆς Κ/πόλεως ὑπὸ τῶν Ἀράβων. Ὑγρὸν πῦρ.
26. — Λέων ὁ Ἰσαυρὸς καὶ Β'. πολιορκία τῆς Κ/πόλεως ὑπὸ τῶν Ἀράβων.
27. — Εἰκονομαχία. Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας. Θεοδώρα.
28. — Βούλγαροι. — Καταγωγὴ καὶ βίος αὐτῶν.
29. — Πόλεμοι τῶν Βουλγάρων πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν αὐτοκρατορίαν.
30. — Ἐκχριστιανισμὸς τῶν Βουλγάρων.
31. — Βασίλειος ὁ Βουλγαροκτόνος. Ὑποταγὴ τῶν Βουλγάρων.
32. — Τὰ αἴτια τῶν Σταυροφοριῶν.
33. — Α'. Σταυροφορία.
34. — Δ'. Σταυροφορία καὶ ἄλωσις τῆς Κ/πόλεως ὑπὸ τῶν Φράγκων.
35. — Διανομὴ τοῦ Βυζαντινοῦ Κράτους.
36. — Ἡ αὐτοκρατορία τῆς Νικαίας. (Θεόδωρος Λάσκαρις).
37. — Τὸ Δεσποτᾶτον τῆς Ἡπείρου. — Ἡ αὐτοκρατορία τῆς Τραπεζούντος.
38. — Ἀνάκτησις τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων. (Στρατηγόπουλος).
39. — Ἡ κατάστασις τῆς νέας Ἑλληνικῆς αὐτοκρατορίας.
40. — Κατακτήσεις τῶν Τούρκων καὶ ἐξισλαμισμὸς τῶν Χριστιανῶν.
41. — Οἱ Μογγόλοι ἀνακόπτουν τὴν ἐξάπλωσιν τῶν Τούρκων.
42. — Κωνσταντῖνος ὁ Παλαιολόγος καὶ Μωάμεθ ὁ Β'.
43. — Πολιορκία καὶ ἄλωσις τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Τούρκων.
44. — Κατάκτησις καὶ τῶν ὑπολοίπων Ἑλληνικῶν χωρῶν.
45. — Ἀνακαλύψεις καὶ ἐφευρέσεις. Λόγιοι Ἑλληνες.

5. ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Ἡ ἐπιτυχὴς μελέτη τοῦ τοπικοῦ καὶ ἐν συνεχείᾳ τοῦ ἁπωτέρου περιβάλλοντος (Αἴγυπτος — Ἑλλάς), ἡ ὁποία προηγήθη διὰ τῆς σχε-

τικῆς διδασκαλίας εἰς τὰς μικροτέρας τάξεις, ἀποτελεῖ ἐξαιρετον εἰσαγωγὴν εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς κυρίως Γεωγραφίας εἰς τὴν Ε΄ καὶ τὴν ΣΤ΄. Τάξιν. Ἡ μελέτη αὕτη παρέχει μίαν φυσικὴν βᾶσιν, διότι ἡ ἐξοικείωσις τῶν μαθητῶν μὲ ἀριθμὸν τινα γεωγραφικῶν φαινομένων θὰ ἐπιτρέψῃ τὴν κατανόησιν μεμακρυσμένων φαινομένων ἐπὶ τῇ βᾶσει τῆς ἀρχῆς τῶν ὁμοιοτήτων καὶ τῶν ἀντιθέσεων.

Εἰς τὴν ἐπιτυχῆ διδασκαλίαν τῆς Γεωγραφίας θὰ συντελέσῃ καὶ ἡ νοητικὴ ἤδη κατάστασις τῶν παιδιῶν τῶν δύο ἀνωτέρων τάξεων. Τὰ ἐνδιαφέροντά των ἐπεκτείνονται τώρα πέραν τῆς γενετείρας των καὶ πέραν ἀκόμη τῆς χώρας των πρὸς ἓνα κόσμον ἀπροσδιόριστον μὲν, ἀλλ' ἐξόχως εὐρύν. Ἐκτὸς τούτου εἶναι προφανές, ὅτι διὰ τὰ παιδιά τῆς σημερινῆς ἐποχῆς ἡ ἀφετηρία εἶναι πᾶσι διάφορος ἐκείνης τῶν παιδιῶν τῶν προηγουμένων γενεῶν. Οἱ μαθηταὶ μᾶς σήμερον μετέχουν τῆς περιεργείας τῶν μεγαλυτέρων διὰ τὰ συμβαίνοντα ἀνά τὸν κόσμον καὶ ἡ πείρά των πλουτίζεται ἐξόχως. Αἱ εἰκονογραφημένοι ἐφημερίδες, τὰ τουριστικὰ δελτία, καὶ τὰ ἐπικαιρα νέα προκαλοῦν ζωντὸν τὸ ἐνδιαφέρον των. Ἐνδιαφέρονται ἐπίσης διὰ τὰ ἀεροπλάνα, ποὺ διασχίζουν τοὺς αἰθέρας καὶ τὸ βράδυ εἰς τὴν οἰκίαν των ἀκούουν τὸ ραδιόφωνον, ποὺ μεταφέρει εἰδήσεις ἀπὸ ὅλον τὸν κόσμον.

Τὸ σχολεῖον, ὡς εἶναι ἐπόμενον, πρέπει νὰ χρησιμοποιήσῃ διὰ τοὺς σκοποὺς του τὸν φυσικὸν αὐτὸν τρόπον τῆς μαθήσεως, τὸ ἐνδιαφέρον διὰ πληροφορίας καὶ τὰς τάσεις τῆς παιδικῆς φαντασίας. (Συλλογὴ χαρτῶν, φωτογραφιῶν, δελτία τουρισμοῦ κ.τ.λ.)

Εἰς τὴν Ε΄. Τάξιν πρέπει νὰ καταβληθῇ προσπάθεια, ὅπως οἱ μαθηταὶ ἀχθῶν μικρὸν κατὰ μικρὸν εἰς τὰς ἀπλᾶς σχέσεις αἰτίου καὶ αἰτιατοῦ.

Ἡ ὕλη ἀναλυτικώτερον τοῦ μαθήματος τῆς Γεωγραφίας εἰς τὴν Ε΄. Τάξιν εἶναι :

Α) ΕΚ ΤΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ.

1. — Γενικὴ ἐπισκόπησις τῆς Γῆς μὲ τὴν βοήθειαν τῆς ὑδρογείου σφαιρας. — Ἡ ξηρὰ καὶ ἡ θάλασσα. — Αἱ Ἥπειροι καὶ οἱ Ὠκεανοί. — Κύκλοι τῆς γῆτινης σφαιρας καὶ Ζῶναι ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς.

2. — Ἡ ἀτμόσφαιρα. — Πάχος τῆς ἀτμοσφαιρας, συστατικὰ τοῦ ἀέρος, θερμοκρασία τοῦ ἀέρος. — Ἄνεμοι, ὑγρασία, κλίμα. — (Πάντων τούτων ἡ ἐξέτασις πρέπει νὰ εἶναι ἀπλουστάτη, νὰ γίνεταὶ δὲ χρῆσις κατὰ τὴν διδασκαλίαν ὅσον τὸ δυνατόν περισσοτέρων ἐποπτικῶν μέσων).

Β) ΕΚ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ

1. — **Ἡ Ἀφρική.** — Γενική ἐπισκόπησις τῆς Ἀφρικῆς. Ἡ Αἴγυπτος λεπτομερῶς (γεωγραφικὴ ἐξέτασις, ἡ γεωργία, τὸ ἐμπόριον, ἡ βιομηχανία, αἱ Ἑλληνικαὶ Παροικίαι). — Αἱ ἄλλαι ἐν τῇ Βορείῳ παραλίᾳ τῆς Ἀφρικῆς χῶραι ὅλως συντόμως. — Ἡ Σαχάρα (εἰς γενικωτάτας γραμμάς). Τὸ Σουδάν καὶ ἡ Ἀβησσυνία κάπως λεπτομερέστερον. Αἱ λοιπαὶ Χῶραι τῆς Ἀφρικῆς ὅλως συντόμως.

2. — **Ἡ Ἀσία.** — Γενική ἐπισκόπησις. — ΤΟΥΡΚΙΑ λεπτομερέστερον. Ὅλως συντόμως : ἡ ΣΥΡΙΑ, ἡ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ, ἡ ΑΡΑΒΙΑ, ἡ ΠΕΡΣΙΑ, ἡ ΙΝΔΙΚΗ, ἡ ΙΑΠΩΝΙΑ, ἡ ΚΙΝΑ.

3. — **Ἡ Αὐστράλια.** — Γενική ἐπισκόπησις ὅλως συντόμως.

4. — **Ἡ Ἀμερική.** — Ἡ ἱστορία τῆς ἀνακαλύψεώς της. Γενική ἐπισκόπησις συντόμως. — Αἱ ἠνωμένα Πολιτεῖαι (λεπτομερέστερον). Στοιχειώδεις γνώσεις σχετικῶς μετὰ τὴν Κεντρικὴν καὶ τὴν Ν. Ἀμερικὴν. — Ὁ Καναδάς συντόμως.

ΣΗΜ. — Ἡ χαρτογράφησις εἶναι ἀπαραίτητος, νὰ σημειώνωνται δὲ τὰ ὅλως χαρακτηριστικὰ στοιχεῖα. Ἀπαραίτητος ἐπίσης εἶναι ἡ διήγησις εἰς τοὺς μαθητὰς περὶ τῆς ζωῆς, τῶν ἠθῶν καὶ ἐθίμων τῶν διαφόρων λαῶν. Συλλογὴ φωτογραφιῶν.

6. ΦΥΣΙΚΗ

Ἡ φυσικὴ δύναται ν' ἀποβῇ τὸ κατ' ἐξοχὴν μορφωτικὸν μάθημα, ἂν ἡ διδασκαλία του εἶναι ἡ δέουσα. Ἐπὶ ἐνὸς πεδίου τόσον εὐρέος πρέπει κανεὶς νὰ γνωρίζῃ τὶ νὰ ἐκλέγῃ. Λέγεται, ὅτι ὑπάρχουν πλείστα ὄσα ἐνδιαφέροντα πράγματα πρὸς ἐκμάθησιν, ἀλλὰ λησμονεῖται ὅτι αἱ πνευματικαὶ δυνάμεις τῶν μαθητῶν εἶναι περιορισμένα καὶ ἀκόμη ὅτι ὁ χρόνος δὲν εἶναι ἐπαρκής. Κανὼν πρωταρχικὸς εἶναι νὰ μελετᾷ κανεὶς ὀλιγώτερα, ἀλλὰ νὰ τὰ μελετᾷ κατὰ βάθος. Κατὰ δεύτερον λόγον ἡ διδασκαλία δὲν πρέπει νὰ εἶναι ἀφύσικος, ἀρχίζουσα ἀπὸ ὀνοματολογίας, βεβιασμένους σχηματισμούς, βιολογικὰς ἀρχάς, ὀρισμούς κ.τ.λ.

Ὅπως καὶ εἰς τὰς προηγουμένας Τάξεις, ἡ ὕλη τῆς Φυσικῆς, διὰ τῆς ὁποίας ἐξασφαλίζεται ἡ πρώτη μύησις εἰς τὴν ἐπιστήμην, πρέπει ν' ἀντλήται ἀπὸ τὴν συγκεκριμένην πραγματικότητα, μετὰ τὴν διαφορὰν ὅτι εἰς τὰς μεγαλυτέρας τάξεις γίνεται μεγαλυτέρα ἐμβάθυνσις καὶ αἱ παρατηρήσεις εἶναι πολυαριθμότεραι καὶ σαφέστεραι. Πρὸς

τούτοις προστίθεται ὡς ἄλλως ἀπαραίτητος ὁ ἀτομικὸς καὶ ὁ ὁμαδικὸς πειραματισμὸς. Πρέπει ἐπίσης νὰ γίνεται χρῆσις τῆς Ἰχνογραφίας. Οἱ μαθηταὶ πρέπει ν' ἀσκηθοῦν καταλλήλως νὰ περιγράφουν γραπτῶς καὶ προφορικῶς μὲ ἀκρίβειαν ὅ,τι εἶδον ἢ ἐξηκρίβωσαν πειραματιζόμενοι.

Ἡ ἐπιτυχὴς διδασκαλία τοῦ μαθήματος τῆς Φυσικῆς θὰ γεννήσῃ εἰς τὰ παιδιὰ τὴν ἀγάπην διὰ τὰ πράγματα τῆς Φύσεως καὶ θὰ ἐτοιμάσῃ τὸν δρόμον διὰ μίαν βαθυτέραν κατανόησιν.

Ἡ ὕλη τῆς Φυσικῆς ἐκτενέστερον εἶναι :

Α) ΦΥΤΟΛΟΓΙΑ.

- 1) Φύσις καὶ σώματα αὐτῆς. Διαίρεσις τῶν σωμάτων.
- 2) Φασίολος. Σπέρμα. Βλάστησις. Ρίζα. Βλαστός. Φύλλα.
- 3) Ἄνθη. Καρπός. Χρῆσις. Ὅμοια.
- 4) Καρῶτον. Λαχανικά.
- 5) Χρυσάνθεμα.
- 6) Μενεξές.
- 7) Τὸ ἔδαφος τοῦ ἀνθοκήπου καὶ καλλιέργεια τούτου. Λιπάσματα.
- 8) Πορτοκαλέα. Ἐμβολιασμός.
- 9) Εὐκάλυπτος.
- 10) Μορέα.
- 11) Τὸ γεώμηλον.
- 12) Καφέα.
- 13) Θέα (τσάι).
- 14) Συκὴ ἢ ἐλαστική. Φυτὰ θερμοῦν χωρῶν.
- 15) Πεύκη.
- 16) Πτέριδες. Βρύα.
- 17) Μύκητες. Φύκη. Λειχῆνες. Μικροβία.
- 18) Ὅργανα θρέψεως τῶν φυτῶν.
- 19) Πολλαπλασιασμοὶ τῶν φυτῶν. Εἶδη.
- 20) Χρησιμότης τῶν φυτῶν εἰς τὸν ἄνθρωπον.

Β) ΖΩΟΛΟΓΙΑ.

1) Πιθήκος.	13) Ύδροφις.
2) Έλέφας.	14) Βόας. Κροταλίας.
3) Λέων.	15) Κροκόδειλος.
4) Κάμηλος	16) Κυπρίνος.
5) Τάραντος.	17) Καρχαρίας.
6) Ίπποπόταμος.	18) Ίχθυοτροφεΐα. ΄Αλιεία. Γενικά γνωρίσματα ιχθύων.
7) Φώκη.	19) ΄Αρίγγη.
8) Φάλαινα.	20) Κοράλλια.
9) Καγκουρώ.	21) Μεταξοσκώληξ.
10) Στρουθοκάμηλος.	22) ΄Αμοιβάδες. ΄Ασθένειαι.
11) Ταώς.	23) Γενική επισκόπησις τών ζώων.
12) Ψιττακοί.	

Γ) ΦΥΣΙΚΗ ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΗ

- 1) Διαστολή, συστολή, τήξις και πήξις τών σωμάτων.
- 2) Βρασμός. ΄Εξαέρωσις, ύγροποίησης, άπόσταξις, έξάτμισις.
(Σχηματισμός πάγου).
- 3) ΄Η έλαστική δύναμις τών άτμών. ΄Η άτμομηχανή.
- 4) ΄Ομίχλη. Νέφος, βροχή, δρόσος, πάχνη, χιών, χάλαζα. (΄Υδα-
τώδη μετέωρα).
- 5) ΄Η βαρύτης, ιò κέντρον τοῦ βάρους, ή ίσορροπία τών στε-
ρεών σωμάτων και είδη αὐτῆς.
- 6) ΄Απλαῖ μηχαναί. (μοχλοί, στατήρ, κτλ.).
- 7) Συγκοινωνοῦντα δοχεΐα. (΄Υδραγωγεία, ΄Υδραγωγείον τῆς
πόλεως).
- 8) Το ὕδωρ ὡς κινητήριος δύναμις. (΄Υδρομύλος, έργοστάσια).
- 9) ΄Η άτμόσφαιρα. ΄Η άτμοσφαιρική πίεσις (οἰνήρυσις). ΄Υδραν-
τλία, σίφων, σικιά, άερόστατα, άεροπλάνα). ΄Ο άήρ ὡς κινητήριος
δύναμις.

Δ) ΟΡΥΚΤΟΛΟΓΙΑ

- 1) ΄Αλας.
- 2) Πετρέλαιον.

- 3) Γαιάνθρακες.
- 4) Θεϊον.
- 5) Χαλκός, Ἄλουμίμιον.
- 6) Εὐγενῆ μέταλλα. Πολύτιμοι Λίθοι.

7. ΚΑΛΛΙΓΡΑΦΙΑ

Γραφή συμπεραιωμάτων φρονηματοσιτικῆς ὕλης καὶ ἄλλων γνωμικῶν καὶ ἀποφθεγμάτων ἐπὶ μιᾶς γραμμῆς. Μέγεθος γραμμάτων ἴσον πρὸς 4 καὶ 3 χιλιοστὰ τοῦ μέτρου.

Ἄσκησις πρὸς ταχυγραφίαν.

8. ΙΧΝΟΓΡΑΦΙΑ

1. Οἱ μαθηταὶ ἰχνογραφοῦν ἐκ τοῦ φυσικοῦ διάφορα ἀντικείμενα ἄνευ βάρους καὶ σκιᾶς.

2. Ἄσκουνται εἰς τὴν χαρτογραφίαν καὶ τὸν κατάλληλον χρωματισμὸν τῶν χαρτῶν.

3. Ἰχνογραφοῦν ἄνευ βάρους καὶ σκιᾶς διάφορα γεωμετρικὰ σώματα, τὰ ὅποια διδάσκονται.

9. ΧΕΙΡΟΤΕΧΝΙΑ

(Δι' Ἄρρενα καὶ Θήλεα)

1. *Χαρτοτεχνία* : Κατασκευὴ διὰ χαρτονίων ἀπλῶν γεωμετρικῶν σημάτων, δοχείων, κυτίων. Ἐπένδυσις αὐτῶν διὰ χρωματιστοῦ χάρτου ἢ χόρτου καὶ κατάλληλος διακόσμησις τούτων. Κατασκευὴ διὰ χαρτονίων λιμνῶν, ποταμῶν, διωρῶνων, σιδηροδρόμων κ.τ.λ.

2. Ἄνάγλυφοι χάρται διὰ κηροῦ καὶ ζύμης.

(Διὰ Θήλεα)

1. *Κέντημα*. Λευκὸν πρὸς στολισμὸν ἀσπρορροῦχων.
2. Ἐκμάθησις διαφόρων νέων κεντημάτων καὶ εἰδῶν πλεκτικῆς.
3. Κατασκευὴ διαφόρων χειροτεχνημάτων μετὰ χρωματιστὴν κλωστήν.

10. ΩΔΙΚΗ

Τὰ ἄσματα τῆς τάξεως αὐτῆς, ὡς καὶ τῆς Στ', εἶναι περιπλοκότερα τόσον εἰς τὴν μελωδικήν, ὅσον καὶ εἰς τὴν ρυθμικὴν τῶν μορφῶν, εἶναι δὲ φυσιολατρικοῦ, ἔθνικοῦ καὶ θρησκευτικοῦ περιεχομένου.

Ἀπὸ τῆς Ε'. τάξεως διδάσκονται καὶ δημώδη ἄσματα, ἰδίᾳ δὲ χορευτικὰ ἰοιαῦτα, εἰς δὲ τὴν Στ'. τάξιν τὰ ἐξυμνοῦντα τοὺς ἥρωισμοὺς τῶν ἀθανάτων ἡρώων τῆς Ἐπαναστάσεως.

Εἶναι ἐπιβεβλημένον εἰς τὰς τάξεις αὐτὰς νὰ διδάσκονται καὶ ἄσματα δίφωνα, εἰ δυνατὸν δέ, καὶ ὀλίγα τρίφωνα, ἵνα οἱ μαθηταὶ ἐξοικειωθοῦν πρὸς τὸ κάλλος τῆς ἁρμονίας, ὅπερ ἐνισχύει αἰσθητικῶς τὴν μελωδικὴν ἔκφρασιν.

ΣΗΜ. — Τὰ κατάλληλα δι' ὅλας τὰς τάξεις ἄσματα εὗρισκονται εἰς τὰς σχετικὰς Συλλογὰς Ἀργυροπούλου, Κοντοπούλου κτλ.

11. ΓΥΜΝΑΣΤΙΚΗ

Ἐπανάληψις τῶν τῆς προηγουμένης τάξεως πινάκων.

Πίναξ 6ος.

- 1) Σχηματισμὸς τετραδίων, μεταβολὴ ἐν κινήσει.
- 2) Ἄρσις τῶν χειρῶν πλαγίως μετ' ἀκροστασίας.
- 3) Κάμψις καὶ τάσις τῶν χειρῶν κατὰ διαφόρους διευθύνσεις (ἄνω, πλαγίως, ἔμπρὸς καὶ κάτω (δὺς ἐκάστη).
- 4) Προεισαγωγικὸν ἄλμα (τέσσαρες χρόνοι).
- 5) Ἀνάτασις (ἔκτασις τοῦ κορμοῦ ὀπίσω).
- 6) Τὰς χεῖρας ἐπὶ τῶν ἰσχύων, προσαγωγή (στροφή τοῦ κορμοῦ δεξιὰ-ἀριστερά).
- 7) Προσαγωγή, προεκβολή, ἀκροστασία.
- 8) Τὰς χεῖρας ἐπὶ τῶν ἰσχύων, ἄρσις τῶν σκελῶν κεκαμμένων ἐναλλάξ.
- 9) Τὰς χεῖρας ἐπὶ τῶν ἰσχύων, πρόκυψις στροφή τῆς κεφαλῆς δεξιὰ-ἀριστερά.
- 10) Ἐμμανάτασις, προσαγωγή — κάμψις — κάμψις τοῦ κορμοῦ πλαγίως.
- 11) Βάδισις συνήθης καὶ ἐπὶ τῶν δακτύλων, δρόμος μικρᾶς διαρκείας.
- 12) Παιδιά.

Πίναξ 7ος.

- 1) Ἐπανάληψις τῶν προηγουμένων.
- 2) Ἐκβολαὶ τῶν ποδῶν κατὰ διαφόρους διευθύνσεις μετ' ἄκρο-

στασίας (ἀριστερά, δεξιά, ὀπίσω καὶ ἀριστερά, ὀπίσω καὶ δεξιά).

3) Κάμψις καὶ τάσις τῶν χειρῶν κατὰ διαφόρους διευθύνσεις (ἄνω, πλάγιως, ἔμπρὸς καὶ κάτω).

4) Ἀκροστασία, ὄκλασις, μετὰ κάμψεως τῶν χειρῶν καὶ τάσεως αὐτῶν ἄνω πλάγιως.

5) Ἀνάτασις, διάστασις, ἔκτασις τοῦ κορμοῦ ὀπίσω, ἀκολούθως ἀνάτασις, διάστασις, πρόκνυψις.

6) Τὰς χεῖρα, ἐπὶ τῶν ἰσχίων, ἀκροστασία στροφή τῆς κεφαλῆς.

7) Τὰς χεῖρας ἐπὶ τῶν ἰσχίων-ἄρσις τῶν σκελῶν τεταμένων ἔμπρὸς.

8) Σύμπτυξις, διάστασις, κάμψις τοῦ κορμοῦ πλάγιως.

9) Τὰς χεῖρας ἐπὶ τῶν ἰσχίων, προσαγωγή, στροφή τοῦ κορμοῦ.

10) Βάδισις.

11) Προεισαγωγικὸν ἄλμα καὶ ἄλμα ἐπὶ τόπου.

12) Παιδιά.

Πίναξ 8ος.

1) Ἐπανάληψις τῶν προηγουμένων.

2) Σύμπτυξις, ἀνάτασις μετ' ἀκροστασίας.

3) Ἀκροστασία, ὄκλασις μετὰ κάμψεως τῶν χειρῶν καὶ τάσεως αὐτῶν ἄνω (πλάγιως).

4) Τὰς χεῖρας ἐπὶ τῶν ἰσχίων-πρόκνυψις (ἅπλῃ ἢ καὶ μετὰ στροφῆς τῆς κεφαλῆς ἀριστερά-δεξιά).

5) Τὰς χεῖρας ἐπὶ τῶν ἰσχίων, προεκβολὴ ἀκροστασίας.

6) Τὰς χεῖρας ἐπὶ τῶν ἰσχίων, ἄρσις τῶν σκελῶν πλάγιως.

7) Τὰς χεῖρας ἐπὶ τῶν ἰσχίων, ἄρσις τῶν σκελῶν κεκαμμένων καὶ τάσις αὐτῶν ἔμπρὸς (ὀπίσω).

8) Διάστασις-ἐκτασις, ἀνάκαμψις-κάμψις πλάγια τοῦ κορμοῦ καὶ ἀκολούθως στροφή αὐτοῦ (δεξιά ἀριστερά).

9) Βάδισις, δρόμος, προεισαγωγικά καὶ ἐπιτόπια ἄλματα.

10) Ἐκτασις τῆς κεφαλῆς ὀπίσω μετὰ στροφῆς τῶν παλαμῶν.

11) Παιδιά.

ΤΑΞΙΣ ΕΚΤΗ

ΓΕΝΙΚΑΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Τὸ Πρόγραμμα τῆς Στ'. Τάξεως, ὅπως καὶ ἐκεῖνο τῆς Ε', στηρίζεται εἰς τὰ εἰδικὰ μαθήματα. Πάντως ὅλη ἡ διδακτικὴ προσπάθεια εἰς τὴν τάξιν αὐτὴν εἶναι πλέον συστηματικὴ. Ἡ ἐνεργὸς παρατήρησις καὶ ἡ αὐτενέργεια τῶν μαθητῶν ἀποτελοῦν ἀρχάς, αἱ ὁποῖαι ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ πρέπει νὰ παραβλέπωνται. Ἡ φροντις διὰ τὴν δέουσαν ὁργάνωσιν τῆς τάξεως πρέπει νὰ εἶναι μεγάλῃ καὶ νὰ ἐκμεταλλεύωνται μεθοδικῶς ὅλαι αἱ εὐκαιρίαι δι' ἐκδηλώσεις, ἀτομικὰς ἢ ὁμαδικὰς, συμφώνως πρὸς τοὺς ἐπιδιωκομένους σκοποὺς.

1. ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ

ΕΚ ΤΗΣ ΚΑΤΗΧΗΣΕΩΣ

1. — Ὀλίγα τινὰ περὶ Θεοσκείας. Αἱ τρεῖς μονοθεϊστικαὶ Θεοσκείαι (Ἰουδαϊκὴ, Μωσαμεθανικὴ, Χριστιανικὴ).
2. — Πηγαι τῆς Χριστιανικῆς Θεοσκείας. Ἁγία Γασαφή. Ἱερὰ Παράδοσις.
3. — Τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως.
4. — Ἑρμηνεία τῶν 12 ἀρθρῶν τοῦ συμβόλου τῆς Πίστεως.
5. — Περὶ μυστηρίων.
6. — Ἑρμηνεία ἐκάστου μυστηρίου.
7. — Ὀλίγα τινὰ περὶ Δεκαλόγου.
8. — Ἑρμηνεία ἐκάστης Ἑντολῆς.
9. — Περὶ Προσευχῆς.
10. — Ἡ Κυριακὴ Προσευχὴ. Ἑρμηνεία αὐτῆς.

ΕΚ ΤΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗΣ

1. — Ὀλίγα τινὰ περὶ τοῦ Ναοῦ καὶ τῶν μερῶν αὐτοῦ. Τὶ περιέχει ὁ Ναὸς καὶ τὰ κυριώτερα Ἱερὰ Σκευή, Ἱερὰ ἄμφια κ.τ.λ.
2. — Οἱ Ναοὶ τῆς Ἀλεξανδρείας.
3. — Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Ἀγ. Σάββα καὶ ἡ ἱστορία του.
4. — Περὶ ἑορτῶν ἐν συντομίᾳ.
5. — Ἀνάγνωσις καὶ ἐρμηνεῖα περικοπῶν τινῶν ἐκ τοῦ Εὐαγγελίου.

2. Η ΜΗΤΡΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Α) ΑΝΑΓΝΩΣΙΣ.

Ἰσχύουν τ' ἀναφερόμενα εἰς τὸ Πρόγραμμα τῆς Ε'. Τάξεως. Τὰ ἀναγνωστικά κείμενα πρέπει νὰ εἶναι περισσότερα εἰς τὴν Στ'. τάξιν, ἢ δὲ λογικὴ, ἠθικὴ καὶ γλωσσικὴ ἐπεξεργασία βαθύτερα (πλουτισμὸς τῆς μαθητικῆς βιβλιοθήκης).

Καὶ εἰς τὴν Στ'. Τάξιν θὰ γίνεται χρῆσις πρὸς ἐπίτευξιν τῶν προαναφερθέντων ἐν τῇ Ε'. τάξει σκοπῶν καὶ τῶν τριῶν τύπων τῆς ἀναγνώσεως, ἧτοι τῆς σιωπηρᾶς, τῆς προφορικῆς καὶ τῆς μετ' ἡθους ἀναγνώσεως.

Τὰ ποιήματα καὶ ἡ δέουσα ἀνάλυσις καὶ ἡ ἀπαγγελία τῶν καταλαμβάνουν σημαντικὸν μέρος εἰς τὸ Πρόγραμμα. (Δημιῶδη ποιήματα, σύντομος βιογραφία τῶν μεγαλυτέρων νεοελλήνων ποιητῶν).

Β) ΕΚΘΕΣΕΙΣ.

1. — *Προφορικαί.* — Ἰσχύουν τὰ καθωρισμένα διὰ τὴν Ε'. τάξιν, εἰς ἃ προστίθενται καὶ τ' ἀκόλουθα.

Αἱ μικραὶ προτάσεις καὶ ὁ μικροπερίοδος λόγος ἐξασκλουθοῦν νὰ εἶναι ἡ βᾶσις τῆς προφορικῆς ἐκθέσεως. (Γλῶσσα: ἀπλὴ καθαρεύουσα ἢ καὶ κοινὴ δημοτικὴ). Ἡ μετάβασις ἀπὸ προτάσεως εἰς πρότασιν πρέπει νὰ ἐπιτυγχάνεται μὲ μεγαλυτέραν ἢδη εὐκολίαν. Οἱ μαθηταὶ διὰ τῆς μεθοδικῆς ἀσκήσεως πρέπει νὰ καταστῶν ἱκανοὶ νὰ ἐκλέγουν καὶ νὰ ἐκθέτουν τὰ οὐσιώδη καὶ νὰ μὴ ἐξέρχωνται τοῦ θεματός των.

2. — *Γραπταί.* — Ἰσχύουν τὰ καθωρισμένα διὰ τὴν Ε'. Τάξιν. Εἰς τὰ διδόμενα θέματα δύνανται ἤδη νὰ προστεθοῦν καὶ τ' ἀκόλουθα: Ἐπιστολαὶ πραγματικαί, αἰτήσεις, ἀποδείξεις καὶ κοινωνικὰ ἔγγραφα, ἀλληλογραφία μὲ ἄλλα Σχολεῖα, ἡμερολόγια μαθητῶν τηρούμενα περισσότερο συστηματικῶς.

Οἱ μαθηταὶ πάντως κατὰ τὸ τέλος τοῦ ἔτους τούτου δεόν νὰ ἔχουν

ἀποκτήσει τὴν ἰκανότητα νὰ γράφουν ἀπλῶς ἐκθέσεις μὲ μικρὰς παραγράφους καὶ μὲ λογικὴν διάρθρωσιν καὶ σαφῆ διατύπωσιν τῶν νοημάτων.

Ἰσχύουν τὰ καθωρισμένα διὰ τὴν Ε'. Τάξιν. Χρησις τοῦ ὀρθογραφικοῦ λεξικοῦ, σημειωματῶριον.

Γ) ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ.

Ἐπανάληψις τῶν διδαχθέντων εἰς τὴν Ε'. Τάξιν καὶ συμπλήρωσις διὰ τῶν ἐπομένων :

Ὁ χρόνος τοῦ — α — τοῦ θηλυκοῦ τῶν ἐπιθέτων (ὄραιοι-ταχεῖα).

Σιγμόληκτα ὀνόματα γ'. κλίσεως εἰς ος —. Ἐπίθετα εἰς ης.

Ἐπίθετα εἰς υς — εἶα — υ καὶ τὰ εὐχρηστότερα οὐσιαστικά εἰς υς.

Τὰ τρία γένη καὶ οἱ τρεῖς βαθμοὶ τῶν ἐπιθέτων εἰς υς, εἶα, υ καὶ τῶν δικαταλήκτων τῶν ληγόντων εἰς ης, ων καὶ ος.

Τὰ ἀνώμαλα ἐπίθετα — καλὸς — κακὸς — μέγας — πολὺς. Τὰ γένη καὶ οἱ βαθμοὶ αὐτῶν.

Σχηματισμὸς τροπικῶν ἐπιρρημάτων ἐξ ἐπιθέτων.

Κλίσις τῶν ἀνωμάτων οὐσιαστικῶν: — πατήρ — μήτηρ — θυγάτηρ — ἀνὴρ — ὕδωρ — κύων — Ζεὺς.

Ἀριθμητικά: Ἀπόλυτα, τακτικά, πολλαπλασιαστικά, οὐσιαστικά, καὶ ἐπιρρηματα. — Κλίσις τῶν ἀπολύτων: εἰς — μία — ἓν — τρεῖς τρία — τέσσαρες — τέσσαρα.

Ἀνωθυμιαί. — Ἡ ἐρωτηματικὴ — τίς — τί, καὶ ἡ ἀόριστος τίς — τί. — Ἡ Ἀναφορικὴ — ὅστις, ἥτις, ὅ,τι — μόνον εἰς τὴν ὀνομαστικὴν τοῦ Ἐνικοῦ καὶ Πληθυντικοῦ. Αἱ λοιπαὶ πτώσεις αὐτῶν, ἂν ἀπαντηθοῦν.

Αἱ ἐγκλιτικαὶ λέξεις. — Οἱ κυριώτεροι κανόνες περὶ ἐγκλίσεως.

Μεταβολὴ τοῦ — ν — τῶν προθέσεων — ἐν καὶ σύν. — Ἐκθλιψις τῶν προθέσεων.

Ρήματα. — Αὐξησις τῶν συνθέτων ἐκ προθέσεων ρημάτων.

Ἡ Μετοχὴ μόνον εἰς τὸν Ἐνεστώτα καὶ τὸν Ἀόριστον. Ἡ Μετοχὴ τοῦ Παθητικοῦ Παρακειμένου μόνον εἰς τὸν συνήθη τύπον τῆς δημοτικῆς ἄνευ ἀναδιπλασιασμοῦ. (Ἐν εὐρεθῇ Μετοχῇ Παθ. Παρακ. μετ' ἀναδιπλασιασμοῦ, δύναται νὰ γίνῃ ἀπλῶς λόγος περὶ αὐτῆς, ὅτι εἶναι μετοχὴ Παθ. Παρακ., ἀλλὰ δὲν θὰ διδάσκαται ὁ τρόπος τοῦ σχηματισμοῦ αὐτῆς).

Τὰ ὑγράληκτα ρήματα εἰς τοὺς ἰδίους χρόνους, ὅπως καὶ εἰς τὰ βαρύντονα. Ἰδιαιτέρα προσοχὴ εἰς τὰ εἰς — λω — καὶ εἰς — αίνω ρήματα.

Ἐνεργητικὸς ἀόριστος β' εἰς τὴν Ὀριστικὴν, Προστακτικὴν καὶ Μετοχὴν.

Τὰ περισπωμένα τῆς α' καὶ β' κατηγορίας (άω — καὶ — έω) εἰς οὓς χρόνους καὶ τὰ βαρύντονα, χωρὶς νὰ γίνεται λόγος περὶ συναιρέσεως.

Παραγωγικὸν καὶ συνθετικόν : Δὲν θὰ διδαχθοῦν συστηματικῶς, ἀλλ' ὅπως καὶ εἰς τὴν Ε'. Τάξιιν.

Συντακτικόν : Ἡ ἔννοια τῆς περιόδου καὶ τῆς προτάσεως, (ἀνευ διακρίσεως τῶν προτάσεων εἰς Κυρίας καὶ Ἐξηρημένας) χάριν τῆς διδασκαλίας τοῦ κόμματος καὶ τῆς τελείας. Διάκρισις ρήματος, ὑποκειμένου, συδετικοῦ, κατηγορουμένου καὶ ἀντικειμένου. Ἐνεργητικὴ καὶ παθητικὴ πρότασις.

3. ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗ

Α'. ΕΚ ΤΗΣ ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗΣ :

1. — Τὰ ἐν τῇ Ε'. Τάξει διδαχθέντα ἐκ τῶν κλασμάτων ἐκτενέστερον.

2. — Διάφορα ἀπλᾶ προβλήματα ἀκεραίων, δεκαδικῶν καὶ κλασματικῶν ἀριθμῶν.

3. — Περὶ ποσῶν. — (ἀνάλογα καὶ ἀντίστροφα ποσά).

4. — Ἀπλῆ μέθοδος τῶν τριῶν.

5. — Λύσις ἀπλῶν προβλημάτων διὰ τῆς ἀναγωγῆς εἰς τὴν μονάδα.

6. — Σύνθετος μέθοδος τῶν τριῶν. — Λύσις ἀπλῶν προβλημάτων.

7. — Περὶ ποσοστῶν. — Εὗρεσις τοῦ τόσον τοῖς $\frac{0}{100}$. — Λύσις ἀπλῶν προβλημάτων.

8. — Ἡ μέθοδος τοῦ Τόκου. — Μεγαλυτέρα ἀσκήσις τῶν μαθητῶν εἰς τὴν λύσιν προβλημάτων, εἰς τὰ ὅποια ζητεῖται ὁ Τόκος.

9. — Προεξοφλήσεις δανείων. — Ὅλίγα τινὰ περὶ ὑφαιρέσεως καὶ λύσις ἀπλῶν προβλημάτων. (Δὲν θὰ γίνῃ λόγος περὶ ἐσωτερικῆς ὑφαιρέσεως).

10. — Χρησιμοποίησις τῶν κεφαλαίων εἰς τὸ ἐμπόριον. Ἀπλᾶ

προβλήματα Ἐταιρείας καὶ Μερισμοῦ εἰς μέρη ἀνάλογα.

Εὗρεσις τοῦ μέσου ὄρου δοθέντων ποσῶν.

11. — Ἀσκησις τῶν μαθητῶν εἰς λύσιν διαφόρων προβλημάτων, λαμβανομένων ἐκ τοῦ κοινωνικοῦ βίου.

B) ΕΚ ΤΗΣ ΓΕΩΜΕΤΡΙΑΣ.

A'. Ἐπιπεδομετρία.

1. — Ἐπανάληψις τῶν εἰς τὴν Ε'. τάξιν διδασθέντων ἐκ τῆς ἐπιπεδομετρίας.

2. — Περὶ κύκλου. — Εὗρεσις τῆς περιφέρειας τοῦ κύκλου καὶ τοῦ ἐμβαδοῦ αὐτοῦ.

B'. Στερεομετρία.

1. — Περὶ Κύβου — Ὄρθογωνίου Παραλληλεπιπέδου — Πυραμίδος — Κυλίνδρου — Εὗρεσις τῆς ἐξωτερικῆς ἐπιφανείας καὶ τοῦ ὄγκου αὐτῶν.

2. — Κῶνος — Εὗρεσις τῆς ἐξωτερικῆς ἐπιφανείας αὐτοῦ.

3. — Κατασκευὴ ἐκ χονδροῦ χαρτονίου, ξύλου ἢ πηλοῦ τῶν ἀνωτέρω στερεῶν σωμάτων.

4. — Εἰδικὸν βάρος τῶν σωμάτων γενικῶς. — Εὗρεσις τῆς χωρητικότητος διαφόρων σωμάτων, ὅταν εἶναι γνωστὸν τὸ εἰδικὸν βάρος αὐτῶν.

4. ΙΣΤΟΡΙΑ

1. — Εἰσαγωγή εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Ἱστορίαν τῶν νεωτέρων χρόνων. (Γενικὴ ἐπισκόπησις τῶν ἱστορικῶν γεγονότων ἀπὸ τῶν ἀρχαιότατων χρόνων. Περιληπτικὴ ἐξιστόρησις τῶν γεγονότων τῆς ἀρχαίας, τῆς Ρωμαϊκῆς καὶ τῆς Βυζαντινῆς ἐποχῆς).

2. — Ἡ Τουρκικὴ Αὐτοκρατορία. — Ἐξέλιξις αὐτῆς καὶ πόλεμος πρὸς τὰς ἄλλας Ἑυρωπαϊκὰς Δυνάμεις καὶ ἰδίᾳ τὴν Ρωσσίαν. Συμμετοχὴ τῶν Ἑλλήνων.

3. — Τὰ μετὰ τὴν ἄλωσιν γεγονότα. — Δεινοπαθήματα τῶν Ἑλλήνων.

4. — Ποῖα προνόμια παρεχώρησεν ὁ Μωάμεθ εἰς τοὺς Ἕλληνας. Ἡ Παιδεία κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας.

5. — Ἀρματωλοὶ καὶ Κλέφτες (ἡ ζωὴ των).

6. — Οἱ ἡρωϊκοὶ Σουλιῶται καὶ ὁ Ἄλῃ Πασᾶς.
7. — Πόλεμος τοῦ Ἄλῃ κατὰ τῶν Σουλιωτῶν. Λάμπρος Τζαβέλλας.
8. — Ἡ πτώσις τοῦ Σουλίου. — Ὁ περίφημος χορὸς τοῦ Ζαλόγγου.
9. — Ἡ Γαλλικὴ ἐπανάστασις καὶ ἡ ἐπίδρασις αὐτῆς ἐπὶ τῶν ὑποδοῦλων Ἑλλήνων. (Γενικὴ ἰδέα).
10. — Ρήγας ὁ Βελεστινλῆς ἢ Φερραῖος.
11. — Προπαρασκευὴ τοῦ ἀγῶνος. — Ἰδρυσις τῆς Φιλικῆς Ἑταιρείας.
12. — Ἡ ἐπανάστασις εἰς τὰς Παραδουναβίους χώρας (Ἐψηλάντης — Ἱερὸς Λόχος).
13. — Ὑψωσις τῆς Σημαίας τῆς Ἐπαναστάσεως εἰς τὴν Ἁγίαν Λαύραν.
14. — Σφαγαὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει. Ὁ Πατριάρχης Γρηγόριος Ε΄.
15. — Ἡ Ἐπανάστασις εἰς τὴν Πελοπόννησον. Θ. Κολοκοτρώνης.
16. — Ἡ ἄλωσις τῆς Τριπόλεως. Ἐπίδρασις ἐπὶ τοῦ ὄλου ἀγῶνος.
17. — Ἡ ἐπανάστασις εἰς τὴν Στερεάν. Ἀθανάσιος Διακός.
18. — Ὁ Ὀδυσσεὺς Ἀνδρουτσοῦ. Χάνι τῆς Γραβιάς.
19. — Κατορθώματι τοῦ Ἑλληνικοῦ Στόλου. Παπανικολῆς.
20. — Ἡ καταστροφὴ τῆς Χίου.
21. — Κ. Κανάρης. Πυρπόλησις Τουρκικῆς Ναυαρχίδος εἰς Χίον.
22. — Ἡ Ἐπανάστασις εἰς τὴν Δυτικὴν Στερεάν Ἑλλάδα. Μᾶρκος Μπότσαρης.
23. — Ἐκστρατεία καὶ καταστροφὴ τοῦ Δράμαλι.
24. — Φιλλεληνισμὸς εἰς τὴν Εὐρώπην. — Λόρδος Βύρων.
25. — Συνεργασία Αἰγυπτίων καὶ Σουλτάνου. — Καταστροφὴ Κρήτης, Κάσου καὶ Ψαρῶν.
26. — Ὁ Ἀνδρέας Μιαούλης. — Ναυμαχία τοῦ Γέροντος.
27. — Ὁ Ἰμβραήμ εἰς τὴν Πελοπόννησον. — Παπαφλέσσας.
28. — Πολιορκία τοῦ Μεσολογγίου: α) ὑπὸ τοῦ Κιουταχῆ καὶ

β) ὑπὸ τοῦ Κιουταχῆ καὶ Ἰμβραήμ. — Κακοπάθειαι τῶν Ἑλλήνων καὶ ἔξοδος τῆς φρουρᾶς.

29. — Ἡ ἠρωϊκὴ ἔξοδος τῆς φρουρᾶς τοῦ Μεσολογγίου.

30. — Γ. Καραϊσκάκης. — Ἀράχωβα.

31. — Θάνατος τοῦ Καραϊσκάκη. Μάχη τοῦ Φαλήρου.

32. — Ἐπέμβασις τῶν Δυνάμεων. Ναυμαχία τοῦ Ναυαρίνου.

33. — Ἀνεξαρτησία τῆς Ἑλλάδος. (Ὅρια. — Γενικὴ κατάστασις τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους)

34. — Ἰωάννης Καποδίστριας, πρῶτος Κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος.

35. — Ὅθων, Βασιλεὺς τῆς Ἑλλάδος.

36. — Γεώργιος Α΄.

37. — Βαλκανικοὶ πόλεμοι (1912—1913).

38. — Ἑλληνοβουλγαρικὸς πόλεμος (1913).

39. — Πρῶτος Παγκόσμιος πόλεμος (1914—1918).

40. — Ἡ Μικρασιατικὴ Ἐκστρατεία.

41. — Δεύτερος Παγκόσμιος πόλεμος (1939).

42. — Ὁ Ἑλληνοϊταλικὸς πόλεμος (1940).

43. — Εἰσαγωγή εἰς τὴν νεωτέραν Αἰγυπτιακὴν ἱστορίαν.

44. — Μωχάμετ Ἀλη καὶ εἰρηνικὰ ἔργα Αὐτοῦ.

45. — Πολεμικὰ ἔργα τοῦ Μωχάμετ Ἀλη.

46. — Σαΐτ Πασᾶς. — Ἰσμαήλ Πασᾶς.

47. — Τεουφήκ. — Ἐπανάστασις Σουδάν.

48. — Ἀγῶνες διὰ τὴν Ἀνεξαρτησίαν τῆς Αἰγύπτου.—Ζαγλούλ.

49. — Φουὰτ Α΄. καὶ Φαρούκ Α΄.

50. — Αἱ Ἑλληνικαὶ Παροικίαι καὶ εἰδικώτερον ἡ Ἑλληνικὴ Παροικία Ἀλεξανδρείας καὶ ἡ ἱστορία τῆς.

5. ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Ἰσχύουν τὰ λεχθέντα διὰ τὴν Ε΄. Τάξιν. Εἰς τὴν ΣΤ΄. Τάξιν ἡ Ἀνάγνωσις τοῦ χάρτου καὶ ἡ χαρτογράφησις εἶναι πλέον ἀκριβῆς, ἢ δὲ ἐξήγησις τῶν φαινομένων λεπτομερεστέρα. Ἡ συλλογὴ χαρτῶν, εἰκόνων, δελταρίων κ.τ.λ. πρέπει νὰ συνεχισθῇ.

Ἡ ὕλη τῆς Γεωγραφίας εἰς τὴν ΣΤ'. Τάξιν ἀναλυτικῶς εἶναι:

Α) ΕΚ ΤΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ.

1.— *Τὸ σχῆμα καὶ τὸ μέγεθος τῆς Γῆς.* Ἡ λιθόσφαιρα καὶ τὸ πάχος τῆς.— Μεταβολαὶ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς (ἀπλᾶ ἐξηγήσεις). Τὸ ἐσωτερικὸν τῆς γῆς. Τὰ ἠφαίστεια, οἱ σεισμοί, αἱ θερμαὶ πηγαί. Ἡ κίνησις τῆς γῆς περὶ τὸν ἄξονά τῆς, ἡμέρα καὶ νύξ. Ἡ κίνησις τῆς γῆς περὶ τὸν ἥλιον καὶ αἱ ἐποχαὶ τοῦ ἔτους.

2.— *Ἡ Οὐρανός.* Ἡ Γαλαξίας. Πλανῆται καὶ ἀπλανεῖς ἀστέρες. Κομήται καὶ διάττοντες. Ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη. Αἱ φάσεις τῆς σελήνης. Αἱ ἐκλείψεις τῆς σελήνης.

Β) ΕΚ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ.

1.— *Ἡ Ἀνασκόπησις γενικὴ τῶν Ἡπειρῶν τῆς γῆς* (ἐπανάληψις σύντομος τῶν διδαχθέντων εἰς τὴν Ε'. Τάξιν, ἔξωρσις τῶν χαρακτηριστικῶν ἐκάστης Ἡπειροῦ).

2.— *Ἡ Εὐρώπη.* Γενικὴ ἐπισκόπησις τῆς Εὐρώπης. (Μία καλὴ ἰδέα τοῦ συνόλου, πού θ' ἀποτελέσῃ ἐξαιρετικὸν εἰσαγωγὴν εἰς τὴν βαθυτέραν μελέτην τῶν διαφόρων χωρῶν τῆς Εὐρώπης).— Μελέτη τῶν Εὐρωπαϊκῶν χωρῶν κατὰ γεωγραφικὰς ὁμάδας. — Περισσότεραι λεπτομέρειαι παρέχονται διὰ τὰς γειτονικὰς πρὸς τὴν Ἑλλάδα χώρας, ὡς καὶ διὰ τὰ μεγαλύτερα Κράτη, ἥτοι τὴν Ἀγγλίαν, τὴν Γαλίαν, τὴν Γερμανίαν, τὴν Ἰταλίαν καὶ τὴν Σοβιετικὴν Ῥωσίαν. Διὰ τὰς μικρὰς χώρας δίδεται μόνον τὸ οὐσιώδες. (Χαρτογράφησις).

3.— *Ἡ Ἑλλάς.* Χαρτογράφησις, θέσις τῆς Ἑλλάδος καὶ ἡ φυσικὴ διαίρεσις αὐτῆς. Ἡ διάπλασις τῆς παραλίας καὶ ἡ διαμόρφωσις τοῦ ἔδαφους, κλίμα. Πολιτισμὸς τῆς Ἑλλάδος, ἥτοι γεωργία, κτηνοτροφία, βιομηχανία, ἐμπόριον, ναυτιλία, συγκοινωνία, ἐκπαίδευσις, θρησκεία, διοίκησις. — Ὁ ὄρυκτος πλοῦτος τῆς Ἑλλάδος. Αἱ Ἑλληνικαὶ Παροικίαι τοῦ Ἐξωτερικοῦ.

Γ) ΕΚ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ.

Οἱ κάτοικοι τῆς γῆς καὶ αἱ φυλαὶ τῶν ἀνθρώπων. Αἱ Θρησκείαι καὶ τὰ διάφορα πολιτεύματα.

Τὰ μεγαλύτερα κράτη τῆς γῆς καὶ οὐσιώδη χαρακτηριστικά των. Αἱ μεγαλύτεραι πόλεις τοῦ κόσμου. Αἱ μεγάλοι ὁδοὶ συγκοινωνίας

κατά ξηράν, αέρα και θάλασσαν και τὰ σύγχρονα μέσα συγκοινωνίας.

Σημ. — Δὲν δύναται νὰ ἐννοηθῆ διδασκαλία Γεωγραφίας ἄνευ τῆς χρήσεως τῆς Ὑδρογείου σφαίρας ὡς και καταλλήλων χαρτῶν. Ἡ χαρτογραφίαις ἐπίσης εἶναι ἀπαραίτητος. Ὡσαύτως τὸ μάθημα τῆς Γεωγραφίας εὐνοεῖ τὴν αὐτενέργειαν τῶν μαθητῶν (προετοιμασία τοῦ μαθήματος, συλλογὴ σχετικῶν στοιχείων, ἀναγνωσμάτων κ.τ.τ.).

6. ΦΥΣΙΚΗ

Ἰσχύουν ἐνταῦθα τὰ λεχθέντα εἰς τὸ Πρόγραμμα τῆς Β'. Τάξεως. Ἡ ἐνεργὸς παρατήρησις παραμένει εἰς τὴν βᾶσιν κάθε διδασκαλίας, ὡς και ἡ ὀρθὴ ἔκφρασις (προφορικᾶ, γραπτᾶ, ἰχνογραφία). Ὁ Διδάσκων τὴν Φυσικὴν εἰς τὴν ΣΤ'. Τάξιν θὰ ὀδηγήσῃ καταλλήλως τοὺς μαθητὰς νὰ κατανοήσουν τὰ προσιτὰ εἰς τὴν παιδικὴν ἀντίληψιν, βιολογικά, φυσικά και χημικά φαινόμενα.

Ἡ ὕλη τῆς Φυσικῆς ἀναλυτικώτερον εἶναι ἡ ἐξῆς :

Α) ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑ.

1) Ὁ ἄνθρωπος. — Τὰ μέρη τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος, τὰ ὀστέα και οἱ μύες. (Ὅχι ἐν μεγάλῃ λεπτομερείᾳ). Τὰ αἰσθητήρια ὄργανα και αἱ αἰσθήσεις. Τὸ δέρμα και ἡ σημασία του.

2) Ἡ ἀναπνοὴ και τὰ ὄργανά της. Ἡ κυκλοφορία τοῦ αἵματος και τὰ ὄργανά της. Ἡ πέψις και ἡ θρέψις. Ὁ ἐγκέφαλος και τὸ νευρικὸν σύστημα (ἀπλουστάτη ἐξήγησις τῆς λειτουργίας των). Ἡ γέννησις, ἡ αὔξεισις, τὸ γῆρας, ὁ θάνατος. (ἀπλουστάτη ἐξήγησις).

Β) ΥΓΙΕΙΝΗ.

Σημειώσις : Ἡ ὑγιεινὴ διδάσκεται ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῶν διαφόρων μαθημάτων ἐκ τῆς ἀνθρωπολογίας ἢ και εἰς ἰδιαιτέρας ὥρας.

- 1) Ἡ ἀξία τῆς ὑγείας. Τί μᾶς διδάσκει ἡ ὑγιεινή.
- 2) Ἀτομικὴ ὑγιεινὴ (γενικῶς).
- 3) Ἄνθρωπος ὑγιῆς, ἄνθρωπος ἀσθενῆς, αἰτίαι.
- 4) Ὁ Ἄηρ. Ἄηρ καθαρὸς, ἄηρ μολυσμένος, ἀερισμὸς σπιτιῶν, δωματίων, αἰθούσης σχολείων κτλ.
- 5) Φωτισμὸς, φυσικὸς και τεχνητός. (Ὑγιεινὸς φωτισμός).
- 6) Ὁ ἥλιος. Ὑγιεινὴ χρησιμότης, ἥλιοθεραπεία.

- 7) Τὸ ὕδωρ. Συστητικά, ὕδωρ χωνευτικὸν κτλ. κίνδυνοι ἀπὸ τὸ ὕδωρ.
- 8) Καθαριότης. Τὸ δέριμα, λουτρά, ἀσπρόρρουχα, ἐνδυμασίαι.
- 9) Τὰ τροφίμα. Εἶδη τροφίμων, φροῦτα, (καθαριότης, μάσησις, ἀφομοίωσις).
- 10) Ὁ ἀλκοολισμὸς καὶ αἱ κακαὶ συνέπειαι τοῦ.
- 11) Μικροβία καὶ μεταδοτικὰ νοσήματα. Προφυλάξεις.
- 12) Ἀσθένειαι. (συστηματικώτερον). Κρυολογήματα, φυματίωσις, (γενικά).
- 13) Ἐλονοσία (κῶνωπες), μόλυνσις τραυμάτων, τραχώματα κ.τ.λ.
- 14) Ἐπιδημίαι. Νοσηλεία τοῦ ἀσθενοῦς.
- 15) Ἀπολυμάνσεις. Ἐμβολιασμοί.
- 16) Γυμναστική. Παιγνίδια. (Ἡ ὑγιεινὴ των).
- 17) Πρῶται βοήθειαι. Ἀναισθησίαι. (τεχνητὴ ἀναπνοή). Ἀσφυξίαι (πνίξιμον, ἠλίαισις). Δηλητηριάσεις (συμπτώματα). Τσιμπήματα ἐντόμων, δαγκάματα ἐρπετῶν.
- 18) Ἐξαρθρώσεις, θλάσεις, τραύματα, αἱμορραγίαι, ἐπίσταξις, ἔγκυματα.
- 19) Στοιχεῖα ἀπὸ τὴν κοινωνικὴν ὑγιεινήν.

Γ) ΦΥΣΙΚΗ ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΗ.

- 1) Ἀκουστική. Παραγωγή καὶ διάδοσις τοῦ ἤχου, ταχύτης τοῦ ἤχου εἰς τὸν ἀέρα, τὰ ὑγρά καὶ τὰ στερεά. Ἦχῳ καὶ ἀντήχησις.
- 2) Ὁ Φωνογράφος.
- 3) Ὀπτική. Διάδοσις καὶ ταχύτης τοῦ φωτός, ἀνάκλισις καὶ διάθλισις. Κάτοπτρα.
- 4) Οἱ Φακοί. Φωτογραφία. Μικροσκόπιον, τηλεσκόπιον. Κινηματογράφος.
- 5) Τὸ Οὐράνιον τόξον (ἀνάκλισις τοῦ φωτός, πρῖσμα).
- 6) Μαγνητισμὸς. Φυσικοὶ καὶ τεχνητοὶ μαγνήται, ἀμοιβαία ἐπίδρασις τῶν μαγνητῶν, γήινος μαγνητισμὸς, ναυτικὴ πυξίς.
- 7) Ἠλεκτρισμὸς. Παραγωγή, θετικὸς καὶ ἀρνητικὸς ἠλεκτρισμὸς, ἀτμοσφαιρικὸς ἠλεκτρισμὸς, ἀστραπή, ἀλεξικέραυνον.
- 8) Ἠλεκτρομαγνήται, ἠλεκτρικοὶ κώδωνες, ἠλεκτρικὸν φῶς.
- 9) Ὁ τηλεγράφος, τὸ Τηλέφωνον, τὸ Ραδιόφωνον.

Σημ. — Ἡ διδασκαλία τῆς φυσικῆς πειραματικῆς διέπεται ἀπὸ τὴν ἄμεσον παρατήρησιν καὶ τὸ πείραμα.

Δ) ΧΗΜΕΙΑ.

- 1) Ὁ ἀήρ. Ὁξυγόνον, ὑδρογόνον, ἀνθρακικὸν δξύ.
- 2) Τὸ ὕδωρ.
- 3) Τὸ γλωρισυχὸν γάτριον.
- 4) Ἀνθρακικὸν καὶ θεικὸν ἀσβέστιον, (κατασκευὴ ὑάλου).
- 5) Ὁ ἀνθραξ. Φυσικοὶ καὶ τεχνητοὶ ἀνθρακες, ἀδάμας, γραφίτης.
- 6) Τὸ πετρέλαιον, ἡ βενζίνη, τὸ φωτιάριον, ἡ ναφθαλίνη, ἡ πίσσα.
- 7) Τὸ ἀνθρακικὸν κάλιον (κατασκευὴ σάπωνος).
- 8) Τὸ ἀνθρακικὸν νάτριον (σόδα, ἀεροῦχα ποιά).
- 9) Φωσφόρος. Πυρεῖα.
- 10) Νίτρον. Πυρῖτις.
- 11) Αἱ ζύμώσεις, οἴνοπνευματικὴ ζύμωσις, τὸ ὄξος.
- 12) Τὸ Σάκχαρον.

Σημ. — Ἡ παρατήρησις καὶ τὸ πείραμα ἀποτελοῦν τὴν ἀφετηρίαν καὶ τὸ τέλος τῆς διδασκαλίας τῆς Χημείας.

7. ΚΑΛΛΙΓΡΑΦΙΑ

Γραφὴ συμπερασμάτων φρονηματιστικῆς ὕλης καὶ ἄλλων ρητῶν, γνωμικῶν καὶ ἀποφθεγμάτων ἀνευ βοηθητικῆς γραμμῆς. Μέγεθος τῶν γραμμάτων ἴσον πρὸς 3 καὶ 2 χιλιοστὰ τοῦ μέτρου.

* Ἀσκήσις πρὸς ταχυγραφίαν.

8. ΙΧΝΟΓΡΑΦΙΑ

1) Ἐξακολουθεῖ καὶ εἰς τὴν τάξιν ταύτην ἡ ἰχνογράφεις ἐκ τοῦ φυσικοῦ μετ' ἁπλῶν φωτοσκιάσεων διαφόρων ἀντικειμένων.

2) Οἱ μαθηταὶ ἀσκοῦνται εἰς τὸν χειρισμὸν τοῦ γνώμονος, τοῦ διαβήτου καὶ τοῦ μοιρογνωμονίου.

3) Σχεδιάζουν ὅλα τὰ γεωμετρικὰ σχήματα.

4) Ἀσκοῦνται συστηματικῶς εἰς τὴν χαρτογραφίαν τῶν διδασκομένων ἐν τῇ γεωγραφίᾳ, καθὼς καὶ εἰς τὴν διακοσμητικὴν.

5) Διδάσκονται τοὺς ἁπλοῦς κανόνας τῆς προοπτικῆς.

9. ΧΕΙΡΟΤΕΧΝΙΑ

(Δι' Ἐργετα καὶ Θήλεα)

1) Ἡ κυρίως Χαρτοτεχνία. (Κατασκευὴ ὄλων τῶν γεωμετρικῶν σχημάτων. Ἐπένδουςις αὐτῶν διὰ διχρώμου χάρτου γκλασέ, καὶ διακόσμησις αὐτῶν.

2) Ἀνάγλυφοι χάρται τῶν Ἡπειρῶν (Φυσικοί, ζωολογικοί, προϊόντων κτλ).

Σημ.— Εἰς τὴν Ε' καὶ ΣΤ'. Τάξιν εἶναι δυνατὸν νὰ διδασχθῶσι καί: *λεπτοεργικὴ, συρματοπλεκτικὴ, πυρογραφία, διακόσμησις πηλίνων δοχείων καὶ ἡ βιβλιοδετικὴ.*

(Διὰ Θήλεα).

1) *Ραπτικὴ.* Ἀσκησις πρὸς ἐκμάθησιν ἀσχολιῶν ραπτικῆς, στριφόματος, γαζιοῦ, πιετιῶν, καρικώματος, ἐμβαλλώματος, κουμπότροπας, καὶ ὄλων τῶν εἰδῶν τοῦ ραψίματος. Ἐπιδιόρθωσις ἀσπρορροῦχων καθὼς καὶ ἐξωτερικῶν ἐνδυμάτων.

2) *Πλεκτικὴ* διὰ κλωστής ἢ χόρτου διαφόρων πραγμάτων.

3) Ἐκμάθησις τῶν νέων κεντημάτων καὶ τῶν εἰδῶν πλεκτικῆς.

10. ΨΔΙΚΗ

Τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὴν Ε' τάξιν.

11. ΓΥΜΝΑΣΤΙΚΗ

Ἐπανάληψις τῶν ἐν ταῖς προηγουμέναις τάξεσι διδασχθέντων πινάκων.

Πίναξ 9ος

1) Τὰς χεῖρας ἐπὶ τῶν ἰσχιῶν, ἐκβολαὶ τῶν ποδῶν κατὰ διαφόρους διευθύνσεις καὶ ἀνορθώσεις ἐπὶ τῶν δακτύλων.

2) Ἐμμανάτασις — ἐναλλαγὴ τῶν χειρῶν (δι' αἰωρήσεως).

3) Τὰς χεῖρας ἐπὶ τῶν ἰσχιῶν, προσαγωγὴ—στροφὴ τοῦ κορμοῦ.

4) Προεισαγωγικὸν ὄμμα (τέσσαρες χρόνοι).

5) Ἀνάτασις, διάστασις — ἔκτασις τοῦ κορμοῦ ὀπίσω, ἀκολουθουμένη ὑπὸ προκύψεως ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἀφρηρίας.

6) Τὰς χεῖρας ἐπὶ τῶν ἰσχίων ἄρσις τῶν σκελῶν ἐναλλάξ ἔμπρός καὶ τάσις αὐτῶν ὀπίσω.

7) Σύμπτυξις, πρόκυψις—τάσις καὶ κάμψις τῶν χειρῶν ἐναλλασσομένη μετ' αἰωρήσεως αὐτῶν (ὀπίσω, ἔμπρός).

8) Ἐκτασις, διάστασις — κάμψις τοῦ κορμοῦ πλάγιως, ἀκολουθουμένη ὑπὸ στροφῆς τοῦ κορμοῦ ἀπὸ τῆς ἀνατάσεως.

9) Βάδισις, δρόμος—ἄλματα ἐπὶ τόπου.

10) Περιφορὰ τῶν χειρῶν.

11) Παιδιά.

Πίναξ 10ος

1) Ἐπανάληψις τῶν προηγουμένων.

2) Ἀνάτασις, διάστασις — ἀκροστασία, ὄκλασις.

3) Τὰς χεῖρας ἐπὶ τῶν ἰσχίων, πρόκυψις—στροφή τῆς κεφαλῆς.

4) Προσεισαγωγικὸν ἄλμα (τέσσαρες χρόνοι).

5) Διάστασις, ἔκτασις, πρόκυψις—ἄρσις τῶν χειρῶν ἄνω ἐκ τῶν πλαγίων, ἀκολουθουμένη ὑπὸ αἰωρήσεως ἢ ἐκτινάξεως τῶν χειρῶν.

6) Ἡμιανάτασις, προβολή—ἐναλλαγή τῶν χειρῶν διὰ κάμψεως καὶ τάσεως αὐτῶν.

7) Προσαγωγή, σύμπτυξις—στροφή τοῦ κορμοῦ μετ' ἀνατάσεως τῶν χειρῶν (ταχέως καὶ ἰσχυρῶς).

8) Βάδισις.

9) Παιδιά.

10) Σύνταξις, ἀραίωσις.

11) Ἐκτασις τῆς κεφαλῆς μετὰ στροφῆς τῶν παλαμῶν βραδεῖα ἀκροστασία μετὰ συγχρόνου ἄρσεως τῶν χειρῶν πλάγιως.

Πίναξ 11ος

1) Ἐπανάληψις τῶν προηγουμένων.

2) Σύμπτυξις, ἀκροστασία—τάσις τῶν χειρῶν (ἄνω ἢ ἐπὶ τὰ πλάγια) μετὰ κάμψεως τῶν γονάτων.

- 3) Κάμψις καὶ τάσις τῶν χειρῶν κατὰ διαφόρους διευθύνσεις.
- 4) Ἄρσις τῶν χειρῶν πλάγιως μετ' ἀκροστασίας.
- 5) Ἐκτασις, προεκβολή, στροφή τῶν παλαμῶν—ἀνάτασις μετ' ἐκτίσεως τοῦ κορμοῦ ὀπίσω, ἀκολουθουμένη ὑπὸ ἀνατάσεως, προκύψως—αἰωρήσεως τῶν χειρῶν.
- 6) Προεισαγωγικὸν ἄλμα (τέσσαρες χρόνοι).
- 7) Ἑμιανάτασις, προσαγωγή — κάμψις τοῦ κορμοῦ (ἀριστερὰ-δεξιὰ).
- 8) Βάδισις συνήθης (καὶ ἐπὶ τῶν δακτύλων) δρόμος.
- 9) Προβολαὶ ἐναλλάξ (ἀριστερὰ δεξιὰ).
- 10) Ἐλεύθερα ἄλματα (μετὰ δύο ἢ τριῶν βημάτων φορᾶς).
- 11) Ἄρσις τῶν χειρῶν πλάγιως μετ' ἀκροστασίας.
- 12) Ἐκτασις, ἀκροτασία—ὄκλαισις (βραδέως).
- 13) Ἐκτασις τῆς κεφαλῆς ὀπίσω μετὰ στροφῆς τῶν παλαμῶν.
- 14) Παιδιά.

Πίναξ 12ος

- 1) Ἐπανάληψις τῶν προηγουμένων.
- 2) Διάστασις, ἀνάτασις καὶ ἐκεῖθεν τάσις τῶν χειρῶν κατὰ πάσας τὰς διευθύνσεις.
- 3) Σύμπτυξις μετ' ἐκβολῆς τῶν ποδῶν.
- 4) Ἐκτασις, στροφή τοῦ κορμοῦ.
- 5) Προεισαγωγικὸν ἄλμα (τέσσαρες χρόνοι).
- 6) Τάσις τῶν χειρῶν ἐπὶ τὰ πλάγια βραδέως.
- 7) Διάστασις, ἀνάτασις, ἐπέρσεις—ἐκτασις τοῦ κορμοῦ ὀπίσω, ἀκολούθως πρόκυψις, ἐπίκυψις.
- 8) Ἀνάτασις—πρόκυψις—κάμψις καὶ τάσις τῶν χειρῶν καὶ αἰώρησις αὐτῶν. (ὀπίσω-ἔμπρός)
- 9) Πρηγῆς θέσις, κάμψις καὶ ἐκλάστις τῶν σκελῶν.
- 10) Ἐκτασις, διάστασις—κάμψις τοῦ κορμοῦ δεξιὰ—ἀριστερὰ.
- 11) Διάστασις, ἀνάτασις—στροφή τοῦ κορμοῦ δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ, ἀκολούθως ἀνάκαμψις, ἀκροστασία, ὄκλαισις βραδέως.
- 12) Τὰς χεῖρας ἐπὶ τῶν ἰσχιῶν, προβολὴ τῶν ποδῶν ἐναλλάξ (ἀριστερὰ δεξιὰ).

- 13) Βάδιαις—δρόμος.
  - 14) Προεισαγωγικὸν ἄλμα καὶ ἄλματα ἐλεύθερα.
  - 15) Ἐκτασις τῆς κεφαλῆς μετὰ στροφῆς τῶν παλαμῶν.
  - 16) Περιφορὰ τῶν χειρῶν.
  - 17) Παιδιά.
-

ΜΕΡΟΣ Β'.
ΞΕΝΑΙ ΓΛΩΣΣΑΙ

I. ΓΑΛΛΙΚΑ

II. ΑΓΓΛΙΚΑ

PROGRAMME ANALYTIQUE COMPLET DE
L'ENSEIGNEMENT DU FRANÇAIS DANS LES ÉCOLES
PRIMAIRES DE LA COMMUNAUTÉ HELLENIQUE
D'ALEXANDRIE

CLASSE DE 4ème

1ère ANNÉE DE FRANÇAIS

LIVRE: «Je lis et j'écris» de Tapie.

PREMIER TRIMESTRE

I.- LECTURE (de la page 1 à 11 non comprise)

II.- VOCABULAIRE

- 1) *Les objets de la classe*: le tableau, le bureau, le pupitre, le mur, la table, la carte, la porte.
- 2) *Les objets de l'élève*: le livre, le crayon, la gomme, le sac, la plume, la règle, la boîte, le cahier.
- 3) *tous les fruits* (compris dans la lecture): la pomme, la poire, la datte, le citron, la mandarine, l'orange, la banane.
- 4) *les couleurs principales*: rouge, noir, blanc, marron, jaune, bleu.
- 5) sur - sous - dans.

III.- GRAMMAIRE. *Pas de Grammaire écrite*. Emploi de verbes à l'usage de la conversation (je vois - montre - est - etc.)

Le - La (Notion de genre).

DEUXIEME TRIMESTRE

I.- LECTURE (de la page 11 à 30 en éliminant les pages 13, 14, 15, 16).

II.- VOCABULAIRE

- 1) *les jeux*.
- 2) tous les mots d'usage employés dans le livre dans les pages 11 à 30.

- 3) une petite liste d'adjectifs qualificatifs étudiés au masculin et au féminin.

(petit - grand - bon - méchant - lourd - rond - joli - gris - pointu).

III.- GRAMMAIRE

Le verbe *être* et le verbe *avoir* (au présent).

(étudiés respectivement en page 19 et 25) à la *forme affirmative* seule.

TROISIEME TRIMESTRE

I.- LECTURE (de la page 30 à 43 non comprise).

II.- VOCABULAIRE.

1) Les matières (la soie - la paille - le verre etc. Page 31).

2) Les jouets (rencontrés dans les textes de lecture).

3) Tous les mots d'usage nouveaux contenus dans ces textes.

III.- GRAMMAIRE. Tous les verbes du 1er groupe, rencontrés dans le livre. Y ajouter les verbes «regarder», «porter», «fermer», «écouter», etc. conjugués sur le modèle des premiers. Le tout à la forme affirmative et au présent.

CLASSE DE 5ème

2ème ANNÉE DE FRANÇAIS

1ère Année du Cycle spécial: A, série 1.

LIVRE: «Je joue et je travaille» de Tapie.

PREMIER TRIMESTRE

Vocabulaire - Tapie page 2 - 13.

a) Revision rapide de la 1ère année commune.

b) En rapport avec le livre de Tapie.

Grammaire et Verbes. Tapie p. 15 - 33.

DEUXIEME TRIMESTRE

Vocabulaire - Grammaire - Verbes. Tapie p. 15 - 33.

TROISIEME TRIMESTRE

Vocabulaire - Grammaire - Verbes. Tapie p. 34 - 49

Exercices écrits : d'après le livre de Tapie.

1ère Année du cycle spécial: A. série 2.
(pour les élèves des sections faibles)

PREMIER TRIMESTRE

Revision approfondie de la 1ère année commune.
L'instituteur connaissant ses élèves, saura tout ce qui est à reprendre du programme de 1ère année commune pour les élèves de la 2ème série.

DEUXIEME et TROISIEME TRIMESTRE

1ère partie du livre de Tapie p. 1 - 25, avec Grammaire verbe et vocabulaire correspondants.

CLASSE DE 6ème

3ème ANNÉE DE FRANÇAIS

2ème Année du cycle spécial: B. série 1.

Le même livre «Je lis et j'écris» de Tapie.

PREMIER TRIMESTRE

LECTURE ET VOCABULAIRE

Tapie p. 54-61 (N.B. On n'étudie pas la leçon d'histoire).

GRAMMAIRE ET VERBES :

- a) Tapie p. 42 - 58.
- b) *Etude systématique des verbes*: dire, mettre, se lever, apprendre, acheter, voir, boire, venir, pouvoir, vouloir, devoir appeler (présent).

DEUXIEME TRIMESTRE

LECTURE ET VOCABULAIRE

Tapie p. 65 - 80 (Lectures des récitations et contes p. 43, 44, 46, 62 et 64).

GRAMMAIRE ET VERBES :

- a) Tapie p. 66 - 77.
- b) *Etude systématique du passé composé des verbes réguliers du 1er et 2ème groupe conjugués avec l'auxiliaire Avoir.*

TROISIEME TRIMESTRE

LECTURE ET VOCABULAIRE

Tapie p. 81 - 90.

GRAMMAIRE ET VERBES :

I) Tapie p. 81 ad finem.

II) Etude systématique :

- a) Futur simple des verbes du 1er et du 2ème groupe (verbes réguliers).
- b) Les pronoms personnels sujets et compléments d'objet directs.
- c) Les pronoms indéfinis : on, quelqu'un, personne, l'un, l'autre, chaque.
- d) Les pronoms possessifs.

N.B. — En ce qui concerne ce qui est mentionné sous titre B, les instituteurs sont libres de commencer déjà l'étude de ces pronoms au 2ème trimestre.

2ème Année du cycle spécial: B. série 2.

(pour les élèves des sections faibles)

PREMIER TRIMESTRE

Tapie p. 28 - 60.

(*N.B.* On n'étudie pas les pages 50 et 51).

Vocabulaire - Grammaire - Verbes p. 28 - 61.

DEUXIEME TRIMESTRE

Tapie p. 66 - 85 (excepté la p. 80).

Vocabulaire - Grammaire - Verbes :

a) Tapie p. 66 - 85.

b) Etude simplifiée des matières grammaticales spécifiées au programme de *B. Série 1.*

N.B. — On ne lira pas, en série 2, les récitations, chansons et contes, sauf si la qualité des élèves permet de gagner assez de temps sur les leçons proprement dites.

THE ENGLISH LANGUAGE

PRIMARY SCHOOLS

GENERAL AIMS AND METHOD

In the New Method, reading and speech are begun simultaneously; but during the first part of the year, the greater part of the year, the greater part of the time is given to reading. There should be sufficient oral practice to ensure comprehension of what is read, and to ensure that orders and simple explanations can be given and understood in English.

Greek may be used in the explaining of new words and constructions whenever this saves time. The meanings of words should be learnt at home by the pupils and they should then be given plenty of opportunities of reading and using the English equivalents in class.

About half way through the year, while continuing with the reading of the Primer, the teacher should begin a thorough revision of the book for speech work, using the common colloquial forms - *It's* for *It is*; *We've* for *We have*; *I don't* for *I do not* etc.

Vocabulary and constructions - particular attention being paid to the verb forms in present, past and future time - should be well practised and the pupils should question one another. Formal Grammar is not required.

Written work may be begun when the first ten of the preliminary lessons submitted to the school have been worked through. Transcription and very short Dictations may be given. No other exercises should be undertaken until the pupils have had sufficient practice in reading and speech to ensure a measure of accuracy. Written work is subordinated to oral.

All lessons must be made as lively and entertaining as possible. Pictures, objects including children's toys, and when appropriate, actions all help to give variety and arouse latent activity.

SYLLABUS

PRONUNCIATION:

Drill with the Pronunciation Chart. Exercises in Intonation and Phrasing.

READING:

From the prescribed book, silently and aloud, with suitable comprehension tests.

RECITATION:

Cooperative verse speaking and the dramatisation of verse. Jingles, rhymes and dialogues.

ORAL EXERCISES:

1. Question and Answers on the Reading matter and on pictures in the Reader and elsewhere.
2. Conversation on home and class affairs. Daily routine.
3. Orders and Responses.
4. Exercises involving Grammar usage - «Name» words, «describing» words; words used instead of nouns, «doing» words, «question» words and «connecting» words.

WRITTEN EXERCISES:

1. Transcription.
2. Dictation of words and sentences. Words spelt phonetically in the early exercises; the gradual introduction of irregularly spelt words.
3. Questions and Answers on the reading matter, and on unseen passages using the known vocabulary.
4. Filling in Exercises; chiefly in connection with Section 4 above.

SECONDARY SCHOOLS

GENERAL AIMS AND METHOD

PRONUNCIATION:

A high standard can only be attained, if sufficient care is taken in the early years, especially during the first year.

Not only is much a standard desirable for aesthetic reasons, but poor pronunciation is a frequent cause of misunderstanding and consequent loss of time.

The Phonetic system adopted in the Pronunciation Charts supplied to the schools has been of proved value with classes of children and adults.

Its use in all classes will save a great amount of time and should result in a better general standard of pronunciation.

Correct intonation and stress are also of paramount importance.

READING:

The aim is to develop the ability of the pupil to read silently with comprehension as well as to read aloud with ease and expression. These skills are not only of importance in themselves but lead to fluency in speech and writing.

Intensive reading is valuable, but the pupil should be encouraged to embark on extensive independent reading.

Intensive study of the Alternative Readers should, in general, be undertaken in class while the Supplementary Readers may be used for quick, class and home reading. Occasional oral or written test questions should be given to see that the stories are faithfully read.

As soon as one of the Alternative Readers is finished, the pupils should read as many Supplementary Readers of the same grade as possible. They are familiar with the vocabulary and can read them easily and quickly, and dull revision is avoided.

The pupil should be successively trained in the reproduction and condensation of sentences, paragraphs, chapters and complete stories.

RECITATION:

Co-operative verse speaking and the dramatisation of poetry should be given an important place in the Course.

Teachers and pupils should make their own anthologies of Verse and Prose and the choice of the Verse and Prose to be learnt, should often be left to the pupils.

Each pupil should be able to give an individual interpretation and paraphrase of the poems and prose learnt. These should be revised from month to month and from year to year so that they become a loved and permanent possession.

ORAL AND WRITTEN WORK:

Speech work should be progressive and based on the reading and on home and school environment.

a) Speech should be carefully guided in the early stages but should lead to free speech within the pupils' vocabulary.

Reproduction etc. as suggested under «*Reading*» is an excellent preliminary to free speech, as are prepared «*lecturettes*». The pupils are instructed to prepare at home a two minutes speech on some subject that interests them, or on a subject chosen by the teacher. The following day they deliver the little lectures without interruption, mistakes being dealt with afterwards by the teacher.

b) Written work is also progressive but proceeds at a slower pace than reading or speech. This gives the pupils time to acquire an adequate vocabulary and a knowledge of construction through usage which should help them to express their ideas accurately.

From sentence construction to the writing of paragraphs and essays is developed in much the same way as free speech. The condensation of paragraphs trains the pupils to look for essentials, and should help them to prepare their own outlines and to evolve from these original paragraphs. Simple and attractive subjects should be chosen and the pupils trained to select the aspect of a topic that interests them most, and on which they have ideas to express.

A paragraph may be a miniature composition or may treat of one aspect of a subject. Particular care should be taken with the opening and concluding sentences - the first should arouse interest and the conclusion round off the whole.

Letter writing is a valuable exercise, provided the pupil writes to a real person who will be interested to receive the letter. It should be understood that a letter is a substitute for a visit and that the style may be conversational and informal.

Precis of concise summaries should present no difficulty to pupils who have been trained in the ways suggested.

GRAMMAR:

1. Grammar should be regarded as a means to an end - correct expression, oral and written. Rules should only be taught when they are helpful in the correction and prevention of fundamental and common errors. Technical terms not useful in this respect are best avoided.

2. There should be «*direct*» oral teaching of the tenses and forms of the verb, of the analysis and synthesis of sentences and of reported speech.

The study of the language as a means of expression is envisaged rather than the study of its structure and this is in accordance with the humanistic outlook in modern studies.

In an interesting Board of Education pamphlet on the teaching of modern languages in schools, it is stated that the teacher who succeeds in getting his pupils to learn by oral methods need not be disturbed by the reflection that he may be charged with neglecting grammar. If his pupils are able to use the language correctly, they are doing as much as need be expected of them.

FIRST YEAR

PRONUNCIATION:

Drill with the Pronunciation Chart. Exercises in intonation and phrasing.

READING:

From the prescribed texts, silently and aloud with suitable comprehension tests.

ORAL EXERCISES:

1. Questions and Answers on the reading matter, and on pictures in the Readers and elsewhere.
2. Conversation on home and class affairs. Daily routine, numbers and dates. Age. Telling the time.
3. Orders and responses.
4. Exercises involving Grammar usage - «name» words; «describing» words, words used instead of nouns, «doing» words, «question» words, «connecting» words.

5. Manipulation of sentences - singular to plural, statement to questions etc.

WRITTEN EXERCISES:

1. Transcription.
2. Dictation of words and sentences. Words spelt phonetically in the early exercises; the gradual introduction of irregularly spelt words.
3. Questions and answers on the reading matter and from unseen passages using the known vocabulary.
4. Filling in Exercises, chiefly in connection with Section 4 and 5 above.

NOTE:

Reader One should be begun and, if possible, the Primer used in the previous year should be revised for speech work. Primary teachers may not have had time to give sufficient practice in colloquial forms (*It's, we've, aren't, don't* etc.) and in the verb forms and constructions of the Primer.

As soon as Alt. Reader One is finished, a Supplementary Reader Grade One should be distributed and used for quick class and home reading. This obviates dull revision and ensures that the words of the Alt. Reader One form part of the pupil's «*active*» vocabulary.

All lessons should be made as lively and interesting as possible. Pictures, objects - including the children's own toys - actions all help to give variety and arouse latent activity.

SECOND YEAR

PRONUNCIATION:

As in First Year. Unstressed vowel sounds should be particularly noted.

READING:

As in First Year; Oral reproduction and Condensation of sentences and short paragraphs.

RECITATION:

Revision of the First Year's work. Five or six pieces of poetry. Prose in dialogic form.

ORAL EXERCISES:

1. As in First Year.
2. As in First Year. Descriptions of people. The Senses. The family and neighbours. The weather.
3. As in First Year. Reproduction by class of simple explanations given by the teacher.
4. As in First Year. Subject, verb and object.
5. As in First Year. Substitution Exercises.
6. Easy word building with affixes. Opposites.
7. Suitable questions to be supplied for short answers.

WRITTEN EXERCISES:

1. Dictation Exercises. Words and short passages.
2. Reproduction and condensation of sentences in the Alternative Reader or of very short extracts from the Supplementary Readers.
3. Filling in Exercises and the completion of sentences with words and phrases.
4. Manipulation of sentences.
5. Essential punctuation.

NOTE. ORAL EXERCISES:

7. Short answers supplied by the teacher -*i. e. at 4 o'clock. By the river. No, certainly not. Willingly.* etc. The pupils have to give a relevant question. *At what time will you be there? Where is his house? May I go home early? Will you come with me?*

THIRD YEAR

PRONUNCIATION:

Remedial exercises for the correction of mistakes in sounds, stress, intonation and phrasing.

READING:

As before. Reproduction and condensation of chapters in the Supplementary Readers.

RECITATION:

As before. The acting of suitable Plays.

ORAL EXERCISES:

1. As before. Dramatisation of stories from the Readers.
2. As before. Shopping. The Post - Office and other public buildings. Telephone Conversation. Group word to be developed.
3. As before.
4. As before. Expansion of subject, verb and object. Parts of Speech. Use of all the common tenses of the verb.
5. As before. Both exercises to be used to drive home important points of Grammar usage.
6. Further exercises in word building especially in connection with «*Word Study*» in Alternative Reader Three.
7. As in Second Year. More difficult examples.

WRITTEN EXERCISES:

1. As in Second Year. «*Syncopated*» Dictation.
2. Reproduction and condensation of «*seen*» and «*unseen*» passages.
3. Filling in Exercises. Completion of sentences with phrases and clauses.
4. Short Letters.
5. Punctuation.

NOTES. WRITTEN EXERCISES:

1. «*Syncopated*» Dictation generally amuses the classes and can take many forms. A complete sentence is dictated and the class instructed to write the *subject* and *verb* only; the *joining* words only; *descriptive* words only; words that sound alike but are spelt differently etc. etc.
3. The principal sentence is given and followed by if —, although —, until —, and the other various subordinating words. A sample of teaching through usage and avoiding such terms as *conditional*, *concessive* etc.

FOURTH YEAR

PRONUNCIATION:

As in Third Year.

READING:

As before.

RECITATION:

As in Third Year. Special attention to be given to individual paraphrases of the poems learnt. «*Lecture expliquée*» method to be used for the treatment of the finer poems and passages.

ORAL EXERCISES:

2. As before. Group work to be developed still further. Visits to the dressmaker or tailor, the doctor, the dentist etc. «*Safety First*» rules. How to behave in connection with School and Home festivities. «*Lecturettes*».
3. As before.
4. As before. Tenses, Active and Passive Voice. Reported Speech. Sequence of tenses.
5. As in Third Year.
6. Word building in connection with word study in Alternative Reader 4.
7. As in Third Year.
8. Vocabulary work in connection with the use of the dictionary.

WRITTEN EXERCISES:

1. Dictation. A sentence or short paragraph to be dictated and the class asked to write the gist of it.
2. Paragraph writing from points supplied by the teacher and later from points supplied by the pupils.
3. 3, 4 and 5, Third Year work to be further developed.
6. Short descriptions, narratives and dialogues.

NOTE. ORAL EXERCISES:

2. Lecturettes. See «GENERAL AIMS AND METHOD» «ORAL AND WRITTEN WORK» «REPRODUCTION».
8. Pupils should be encouraged to consult the West Dictionary whenever they are in doubt as to the meaning or spelling of a word. Only 1500 words are used to define about 25,000 words.

It should be used for (a) practice in defining (b) supplying a word for a definition (c) in connection with word building (d) for increasing vocabulary (e) for the study of common idioms.

FIFTH YEAR**PRONUNCIATION:**

As before.

READING:

As before. Particular attention to be paid to the development of rapid silent reading.

Newspaper and magazine reading to be encouraged.

RECITATION:

As in Fourth Year.

ORAL EXERCISES:

1. As Before.
2. As before. «*Lecturettes*» to be further developed. Free-Speech. Debates.
4. & 5 as before.
6. As before and connected with «Word Study» in Alternative Reader 5.
7. As before.
8. As in Fourth Year.

WRITTEN EXERCISES:

1. As in Fourth Year. See Note Below.
2. Free Composition developed from paragraph writing on

the different aspects, of a subject. Descriptions, narratives, dialogues.

3. Letter writing and replies to letters.
4. Short summaries of articles read in newspapers etc.
5. Occasional filling in and completion exercises and others involving important Grammar usage.

WRITTEN EXERCISES:

1. A new form of exercise may be substituted for the Dictation of a passage. The pupils are instructed to read a passage sentence, by sentence, concentrating on the spelling of the words and on construction and then without further reference to the book to write what they can remember of the sentence. They then check the result from the book. Great improvement has often resulted from the use of this device.

SIXTH YEAR

PRONUNCIATION:

As before.

READING:

As before. Directions for private reading in conformity with the special interest of individual pupils. How to use the Library. How to consult text books and reference books.

RECITATION:

As before.

ORAL EXERCISES:

General conversation introducing the pupils to a wider environment and to new ideas and experiences. Discussion of newspaper and magazine articles, of interesting plays and films etc. Longer «*Lecturettes*» and debates both prepared and unprepared. Improptu dialogues and charades. What to do with one's leisure time. Revision of important grammar usage.

WRITTEN EXERCISES:

As in fifth year.

Exercises connected with Library work, the consultation of text books and reference books.

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ :

ΤΟ ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΤΩΝ ΑΡΑΒΙΚΩΝ ΘΑ ΕΚΤΥΠΩΘΗ
ΕΙΣ ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΝ ΤΕΥΧΟΣ

Τυπογραφείον τοῦ Ἐμπορίου, Ἀλεξ.

